

Основна школа „Браћа Рибар“
15317 Доња Борина
Тел: 015/7796 048, 015/7796 725
Веб: www.bracaribar.edu.rs
Имејл: osbracaribar@mts.rs

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

за први (први, други, трећи и четврти разред) и други (пети, шести, седми и осми разред) циклус основног образовања и васпитања

2021-2025.

Јун, 2021.

Садржај

Полазне основе програмирања	4
Школа, њена околина, ученици, наставни кадар	5
Назив, врста и трајање школског програма	5
Циљеви школског програма	6
Обавезни, изборни премети, изборни програми, факултативни предмети и остали облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни наставни предмети, изборни програми и активности по циклусима	6
Наставни план за први и други циклус основног образовања и васпитања	8
ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА	12
Образовни стандарди за крај првог циклуса – Српски језик	12
Образовни стандарди за крај првог циклуса – Математика	16
Образовни стандарди за крај првог циклуса – Природа и друштво	19
НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА ПРВИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	24
НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА ДРУГИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	37
НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	51
НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	65
ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ДРУГОГ ЦИКЛУСА	78
Образовни стандарди за крај обавезног образовања – Српски језик	78
Образовни стандарди за крај обавезног образовања – Ликовна култура	81
Образовни стандарди за крај основног образовања – Музичка култура	83
Образовни стандарди за крај основног образовања – Историја	84
Образовни стандарди за крај основног образовања – Географија	86
Образовни стандарди за крај основног образовања – Биологија	90
Образовни стандарди за крај основног образовања – Физичко васпитање	95
Образовни стандарди за крај основног образовања – Физика	98
Образовни стандарди за крај основног образовања – Хемија	101
НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА ПЕТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	105
НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	125
НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА СЕДМИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	145
НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА ОСМИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	167
Међупредметне компетенције и стандарди постигнућа ученика	183
СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ	184
Цртање сликање и вајање	184
Чувари природе	188
Свакодневни живот у прошлости	189
ФАКУЛТАТИВНИ ПРЕДМЕТИ	194
Саобраћајна култура	194
На позорници	194
Кулинарство	195
Лепо понашање	195
Ручна радиност	196
Астрономија	196

Графика	196
Фотографија.....	196
Археологија.....	197
ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА.....	198
Програм допунске наставе	198
Програм додатне наставе.....	204
Програм ваннаставних активности.....	210
Програм школског спорта и спортских активности	211
Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања	211
Програм културних активности школе	216
Библиотекарска секција	217
Програм рада културних активности и припреме за такмичења (ликовне конкурсе).....	218
План рада саобраћајне секције.....	219
Програм професионалне оријентације	220
Програм здравствене заштите	223
Програм социјалне заштите	225
План рада социјалне заштите ученика	225
Програм заштите животне средине	226
Програм сарадње са локалном самоуправом.....	227
Програм сарадње са породицом	228
Програм излета, екскурзија и наставе у природи	229
Програм рада школске библиотеке	230
Годишњи план рада библиотекара	230
Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану	232
Програм безбедности и здравља на раду	232

Полазне основе програмирања

Школски програм за први и други циклус основног образовања и васпитања Основне школе „Браћа Рибар” из Доње Борине доноси се на основу Закона о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017 и 27/2018 - др. закон), Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017 и 27/2018 - др. закони), Правилника о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС”, број 88/17), Правилника о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17 и 27/18 – др. закон), Правилника о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19), Правилника о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19), Правилника о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17 и 27/18 – др. закон), Правилника о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19), Правилника о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19) и свих других законских и подзаконских позитивних прописа који регулишу област образовања и васпитања.

На основу Члана 27. Закона о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017 и 27/2018 - др. закон) и Препорука за планирање образовно-васпитног рада у складу са новим програмима наставе и учења за основно образовање и васпитање (ЗУОВ и МПНТР, број 1272/2018) школски програм за први и други циклус основног образовања и васпитања Основне школе „Браћа Рибар” из Доње Борине садржи:

- 1) циљеве школског програма;
- 2) план наставе и учења основног образовања и васпитања;
- 3) програме обавезних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
- 4) изборне програме по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
- 5) програме активности по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
- 6) програм допунске и додатне наставе;
- 7) програм културних активности школе;
- 8) програм школског спорта и спортско-рекреативних активности;
- 9) програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, програм спречавања дискриминације и програми превенције других облика ризичног понашања;
- 10) програм ваннаставних активности ученика;
- 11) програм професионалне оријентације;
- 12) програм здравствене заштите;
- 13) програм социјалне заштите;
- 14) програм заштите животне средине;
- 15) програм сарадње са локалном самоуправом;
- 16) програм сарадње са породицом;
- 17) програм излета, екскурзија и наставе у природи;
- 18) програм рада школске библиотеке;
- 19) начин остваривања других области развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад.
- 20) међупредметне компетенције и стандарде постигнућа ученика;
- 21) индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану чине прилог школског програма;

22) програм безбедности и здравља на раду

Према члану 28. Закона о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017 и 27/2018 - др. закон) школски програм за први и други циклус основног образовања и васпитања Основне школе „Браћа Рибар” из Доње Борине утемељен је на начелима:

- 1) усмерености на процесе и исходе учења;
- 2) заснованости на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;
- 3) уважавања узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;
- 4) хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;
- 5) поштовања индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима;
- 6) заснованости на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења;
- 7) уважавања искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе;
- 8) развијања позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања учениковог интересовања за учење и образовање у току целог живота;
- 9) коришћења позитивне повратне информације, похвале и награде као средства за мотивисање ученика;
- 10) уважавање узрасних карактеристика у процесу психофизичког развоја обезбеђивањем услова за живот и рад у школи.

Школа, њена околина, ученици, наставни кадар

Основна школа „Браћа Рибар“ у Доњој Борини основана је као самостална установа за основно образовање и васпитање деце. Налази се поред магистралног пута Лозница – Мали Зворник. У саставу матичне школе делује и Издвојено одељење у Брасини, од I-IV разреда, удаљено три километра од матичне школе. Школа организује, у сарадњи са Установом за предшколско образовање и васпитање „Црвенкапа“ из Малог Зворника, предшколску наставу за будуће прваке и то како у матичној школи тако и у издвојеном одељењу у Брасини.

Сва настава је стручно заступљена. Циљ и задатак школе је да буде увек савременија, ефикаснија, да стваралачки примењује научна знања како би изналазила путеве ефикаснијег педагошког рада са децом. Школски програм ће бити реализован према календару васпитно-образовног рада прописаног од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

Назив, врста и трајање школског програма

Школски програм за први, други, трећи, четврти, пети, шести, седми и осми разред Основне школе „Браћа Рибар” из Доње Борине годину сачињен је у складу са наставним плановима и програмима за први, други, трећи, четврти, пети, шести, седми и осми разред, као и школским календаром који прописује Министарство просвете науке и технолошког развоја. Образовно-васпитни рад ће бити реализован током школске године, у два полугодишта, односно четири класификациона периода. Школски програм се доноси на период од четири године.

Циљеви школског програма

Према члану 21. Закона о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017 и 27/2018 - др. закон) основни циљеви основног образовања и васпитања јесу:

- 1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју ученика;
- 2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- 3) свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
- 4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- 6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- 7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- 8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење и међупредметних компетенција у складу са развојем савремене науке и технологије;
- 10) развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- 11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 12) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- 13) развијање позитивних људских вредности;
- 14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
- 15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрадне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
- 16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- 17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;
- 18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

Обавезни, изборни премети, изборни програми, факултативни предмети и остали облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни наставни предмети, изборни програми и активности по циклусима

Наставни програм се остварује кроз обавезне предмете, изборне предмете, изборне програме, факултативне предмете, изборне програме и облике образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни наставни предмети, изборни програми и активности.

Обавезни предмети

Обавезни део наставног плана и програма садржи основне предмете и садржаје који су обавезни за све ученике одређеног нивоа и врсте образовања:

Први разред: Српски језик, Енглески језик, Математика, Свет око нас, Дигитални свет, Ликовна култура, Музичка култура, Физичко и здравствено васпитање;

Други разред: Српски језик, Енглески језик, Математика, Свет око нас, Дигитални свет, Ликовна култура, Музичка култура, Физичко и здравствено васпитање;

Трећи разред: Српски језик, Енглески језик, Математика, Природа и друштво, Ликовна култура, Музичка култура, Физичко и здравствено васпитање;

Четврти разред: Српски језик, Енглески језик, Математика, Природа и друштво, Ликовна култура, Музичка култура, Физичко и здравствено васпитање;

Пети разред: Српски језик и књижевност, Енглески језик, Ликовна култура, Музичка култура, Историја, Географија, Математика, Биологија, Техника и технологија, Информатика и рачунарство и Физичко и здравствено васпитање.

Шести разред: Српски језик и књижевност, Енглески језик, Ликовна култура, Музичка култура, Историја, Географија, Физика, Математика, Биологија, Техника и технологија, Информатика и рачунарство и Физичко и здравствено васпитање.

Седми разред: Српски језик и књижевност, Енглески језик, Ликовна култура, Музичка култура, Историја, Географија, Физика, Математика, Биологија, Хемија, Техника и технологија, Информатика и рачунарство и Физичко и здравствено васпитање.

Осми разред: Српски језик и књижевност, Енглески језик, Ликовна култура, Музичка култура, Историја, Географија, Физика, Математика, Биологија, Хемија, Техника и технологија, Информатика и рачунарство и Физичко и здравствено васпитање.

Изборни програми

Први, други, трећи и четврти разред:

Један од обавезних изборних програма је Верска настава или Грађанско васпитање. Ученик који се определио за један од два изборна програма Верску наставу или Грађанско васпитање, изабрани предмет задржава до краја школске године, за следећу поново бира.

Пети, шести, седми и осми разред:

Сви ученици од петог до осмог разреда се изјашњавају за обавезни изборни програм, односно за Верску наставу или Грађанско васпитање.

Други обавезни изборни програм је страни језик, што је према расположивом кадру школе Француски језик од 5. разреда.

Такође, ученици петог, шестог, седмог и осмог разреда се опредељују за једну од три понуђене слободне наставне активности: Цртање, сликање и вајање, Чуvari природе и Свакодневни живот у прошлости.

Факултативни предмети

Ученици од првог до четвртог разреда могу да се одреде за један од понуђених факултативних предмета: Саобраћајна култура, На позорници, Лепо понашање, Ручна радиност.

Ученици од петог до осмог разреда могу да се одреде за један од понуђених факултативних предмета: Кулинарство, Фотографија, Астрономија, Археологија, Графика и На позорници.

Облици васпитно-образовног рада

Први, други, трећи и четврти разред:

- редовна настава;
- пројектна настава (трећи и четврти разред)
- допунска настава;
- додатна настава;
- настава у природи;
- час одељењског старешине;
- ваннаставне активности;
- екскурзија.

Пети, шести, седми и осми разред:

- редовна настава;
- слободне наставне активности;
- допунска настава;
- додатна настава;
- час одељењског старешине;
- ваннаставне активности;
- екскурзија.

Наставни план за први и други циклус основног образовања и васпитања

Наставни план за први циклус основног образовања и васпитања

А	Обавезни предмети:	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разр.	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
2.	Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
3.	Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	72
3.	Свет око нас/ Природа и друштво	2	72	2	72	2	72	2	72
4.	Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
5.	Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
6.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
7.	Дигитални свет	1	36	1	36	1	36	1	36
	УКУПНО:	20	720	21	756	21	756	21	756

Б	Изборни програми	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разр.	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Верска	1	36	1	36	1	36	1	36

	настава/Грађанско васпитање								
	УКУПНО:	1	36	1	36	1	36	1	36

	УКУПНО А+Б	21	756	22	792	22	792	22	792
--	------------	----	-----	----	-----	----	-----	----	-----

В	Факултативни предмети:	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разр.	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Саобраћајна култура	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	На позорници	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	Лепо понашање	1	36	1	36	1	36	1	36
4.	Ручна радиност	1	36	1	36	1	36	1	36
	УКУПНО:	1	36	1	36	1	36	1	36

	УКУПНО А+Б+В	22	792	23	828	23	828	23	828
--	--------------	----	-----	----	-----	----	-----	----	-----

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни наставни предмети, изборни програми и активности

Ред. број	Облик образовно - васпитног рада	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разр.	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	21	756	22	792	22	792	22	792
2.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	Додатна настава	-	-	-	-	-	-	1	36
4.	Пројектна настава	-	-	-	-	1	36	1	36
5.	Настава у природи	7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње	
Ред. број	Остали облици образовно - васпитног рада	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72
3.	Екскурзија	1-3 дана годишње							

Наставни план за други циклус основног образовања и васпитања

А	Обавезни предмети:	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик и књижевност	5	180	4	144	4	144	4	136
2.	Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	68
3.	Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
4.	Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
5.	Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
6.	Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
7.	Физика	-	-	2	72	2	72	2	68
8.	Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
9.	Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
10.	Хемија	-	-	-	-	2	72	2	68
11.	Техника и технологија	2	72	2	72	2	72	2	68

12.	Физичко и здравствено васпитање	2	72	2	72	2	72	2	68
13.	Информатика и рачунарство	1	36	1	36	1	36	1	36
	УКУПНО:	24	864	25	900	27	972	27	920

Б	Обавезни изборни програми	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Верска настава/ Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Француски језик	2	72	2	72	2	72	2	68
	УКУПНО:	3	108	3	108	3	108	3	102

	УКУПНО А+Б	27	972	28	1008	30	1080	30	1022
--	------------	----	-----	----	------	----	------	----	------

В	Слободне наставне активности	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Чувари природе	1	36	1	36	-		-	
2.	Свакодневни живот у прошлости	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Цртање, сликање и вајање	1	36	1	36	1	36	1	34
	УКУПНО:	1	36	1	36	1	36	1	34

	УКУПНО А+Б+В	28	1008	29	1044	31	1116	31	1054
--	--------------	----	------	----	------	----	------	----	------

Г	Факултативни предмети	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Кулинарство	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Фотографија	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Астрономија	1	36	1	36	1	36	1	34
4.	Археологија	1	36	1	36	1	36	1	34
5.	Графика	1	36	1	36	1	36	1	34
6.	На позорници								
	УКУПНО:	1	36	1	36	1	36	1	34

	УКУПНО А+Б+В+Г	29	1044	30	1080	32	1152	32	1088
--	----------------	----	------	----	------	----	------	----	------

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни и изборни наставни предмети

Ред. број	Облик образовно - васпитног рада	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	28	1008	29	1044	31	1116	31	1054
2.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Додатна настава	1	36	1	36	1	36	1	34
4.	Слободне наставне активности	1	36	1	36	1	36	1	34
Ред. број	Остали облици образовно - васпитног рада	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Ваннаставне	1	36	1	36	1	36	1	34

	активности						
3.	Екскурзија	До 2 дана годишње	До 2 дана годишње	До 2 дана годишње	До 3 дана годишње		

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА

Образовни стандарди за крај првог циклуса – Српски језик

Опити стандарди постигнућа - образовни стандарди за крај првог циклуса обавезног образовања за Српски језик садрже стандарде постигнућа за области: Говорна култура, Вештина читања и разумевање прочитаног, Писано изражавање, Граматика и лексикологија и Књижевност. У оквиру сваке области описани су захтеви на три нивоа, осим у области Говорна култура.

Основни ниво

1. ГОВОРНА КУЛТУРА

У области ГОВОРНА КУЛТУРА ученик/ученица:

- 1CJ.0.1.1. познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике
 - 1CJ.0.1.2. користи форме учтивог обраћања
 - 1CJ.0.1.3. казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. "певушења" или "скандирања"
 - 1CJ.0.1.4. уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља
 - 1CJ.0.1.5. уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања), добро распоређујући основну информацију и додатне информације
 - 1CJ.0.1.6. уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање
 - 1CJ.0.1.7. уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју
 - 1CJ.0.1.8. уме да одбрани своју тврдњу или став
- Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

2. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ученик/ученица:

- 1CJ.1.2.1. влада основном техником читања ћириличног и латиничког текста
- 1CJ.1.2.2. одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане у једној реченици, пасусу, или у једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.)
- 1CJ.1.2.3. препознаје да ли је тражена информација, која може да буде исказана на различите начине (синонимија, парафраза), садржана у тексту
- 1CJ.1.2.4. познаје и користи основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник)
- 1CJ.1.2.5. одређује основну тему текста
- 1CJ.1.2.6. разуме дословно значење текста
- 1CJ.1.2.7. разликује књижевноуметнички од информативног текста
- 1CJ.1.2.8. процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли му се допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и ситуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате

3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

- 1CJ.1.3.1. пише писаним словима ћирилице
- 1CJ.1.3.2. уме да се потпише
- 1CJ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком
- 1CJ.1.3.4. употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе
- 1CJ.1.3.5. пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре
- 1CJ.1.3.6. издваја наслов, углавном се држи теме
- 1CJ.1.3.7. препричава кратак једноставан текст (до 400 речи)
- 1CJ.1.3.8. користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава
- 1CJ.1.3.9. пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.)
- 1CJ.1.3.10. пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије)

4. ГРАМАТИКА И ЛЕКСИКОЛОГИЈА

У подобласти ГРАМАТИКА, у типичним школским примерима, ученик/ученица:

- 1CJ.1.4.1. препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе)
 - 1CJ.1.4.2. препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица) и глаголско време (презент, перфекат и футур)
 - 1CJ.1.4.3. препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)
- У подобласти ЛЕКСИКОЛОГИЈА ученик/ученица:
- 1CJ.1.4.4. препознаје антонимију
 - 1CJ.1.4.5. познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи и сл.)

5. КЊИЖЕВНОСТ

У области КЊИЖЕВНОСТ ученик/ученица:

- 1CJ.1.5.1. препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме
 - 1CJ.1.5.2. препознаје књижевне врсте (бајку и басну)
 - 1CJ.1.5.3. одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту
 - 1CJ.1.5.4. одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту
- Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

Средњи ниво

2. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ученик/ученица:

- 1CJ.2.2.1. чита текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха; уме да одреди на ком месту у тексту је пауза, место логичког акцента; који део текста треба прочитати брже, а који спорије

1CJ.2.2.2. изводи једноставне закључке у вези са текстом, анализирајући и обједињујући информације исказане у различитим деловима текста (у различитим реченицама, пасусима, пољима табеле)

1CJ.2.2.3. раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту

1CJ.2.2.4. успоставља везу између информација исказаних у линеарном и нелинеарном тексту (нпр. проналази део/деталј који је приказан на илустрацији, у табели, или на дијаграму)

1CJ.2.2.5. одређује основни смисао текста и његову намену

1CJ.2.2.6. препознаје фигуративно значење у тексту

1CJ.2.2.7. изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет, уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака/актера закључује о њиховим особинама, осећањима, намерама и сл.)

1CJ.2.2.8. износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима ликова

1CJ.2.2.9. издваја делове текста који су му нејасни

1CJ.2.2.10. вреднује примереност илустрација које прате текст; наводи разлоге за избор одређене илустрације

3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

1CJ.2.3.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)

1CJ.2.3.2. употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пише присвојне придеве (-ов/-ев/-ин, -ски/-чки/-шки); правилно пише гласове ћ, ч, ђ, х; правилно пише сугласник ј у интервокалској позицији; правилно пише речцу ли и речцу не; употребљава запету при набрајању

1CJ.2.3.3. пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...)

1CJ.2.3.4. држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима

1CJ.2.3.5. језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној)

1CJ.2.3.6. саставља кратак наративни текст

1CJ.2.3.7. саставља кратак дескриптивни текст

1CJ.2.3.8. користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синонине (нпр. да избегне понављање)

1CJ.2.3.9. исправља свој текст (критички чита написано, поправља текст и исправља грешке)

1CJ.2.3.10. уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи (име, презиме, име родитеља, година рођења, адреса, телефон; школа, разред, одељење)

1CJ.2.3.11. пише писмо (приватно) и уме да га адресира

4. ГРАМАТИКА И ЛЕКСИКОЛОГИЈА

У подобласти ГРАМАТИКА, у типичним школским примерима, ученик/ученица:

1CJ.2.4.1. одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе)

1CJ.2.4.2. препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве)

1CJ.2.4.3. препознаје лице, род и број личних заменица у номинативу

- 1CJ.2.4.4. препознаје граматичке категорије глагола (лице, број и род) и уме да пребаци глаголе из једног глаголског времена у друго
- 1CJ.2.4.5. препознаје субјекат и глаголски предикат
- 1CJ.2.4.6. одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)
- 1CJ.2.4.7. саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику
- У подобласти ЛЕКСИКОЛОГИЈА ученик/ученица:
- 1CJ.2.4.8. препознаје синонимију
- 1CJ.2.4.9. познаје значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и правилно их употребљава

5. КЊИЖЕВНОСТ

У области КЊИЖЕВНОСТ ученик/ученица:

- 1CJ.2.5.1. разликује лирску од епске песме
- 1CJ.2.5.2. одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине - пословице, загонетке, брзалице)
- 1CJ.2.5.3. препознаје риму, стих и строфу у лирској песми
- 1CJ.2.5.4. одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту
- 1CJ.2.5.5. уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту)
- 1CJ.2.5.6. разликује приповедање од описивања и дијалога
- 1CJ.2.5.7. разуме фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту
- Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

Напредни ниво

2. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ученик/ученица:

- 1CJ.3.2.1. изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста
- 1CJ.3.2.2. повезује и обједињује информације исказане различитим симболичким системима (нпр. текст, табела, графички приказ)
- 1CJ.3.2.3. разликује различита гледишта заступљена у информативном тексту (нпр. мишљење аутора текста вс. мишљења учесника у догађају)
- 1CJ.3.2.4. изводи сложеније закључке на основу текста и издваја делове текста који их поткрепљују; резимира наративни текст
- 1CJ.3.2.5. представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм)
- 1CJ.3.2.6. процењује сврху информативног текста у односу на предвиђену намену (нпр. који од два текста боље описује дату слику, да ли је упутство за (познату) игру потпуно и сл.)
- 1CJ.3.2.7. објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста)

3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

- 1CJ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене
- 1CJ.3.3.2. јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса
- 1CJ.3.3.3. прилагођава језичко-стилски израз типу текста
- 1CJ.3.3.4. саставља кратак експозиторни текст
- 1CJ.3.3.5. користи богат фонд речи (у односу на узраст)
- 1CJ.3.3.6. издваја пасусе

4. ГРАМАТИКА И ЛЕКСИКОЛОГИЈА

У подобласти ГРАМАТИКА, у типичним школским примерима, ученик/ученица:

- 1CJ.3.4.1. именује врсте и подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве; глаголе)
- 1CJ.3.4.2. уме да промени облик променљивих речи према задатом критеријуму: заједничких именица према броју, а глагола, придева и заменица према роду и броју
- 1CJ.3.4.3. препознаје прави објекат (у акузативу) и прилошке одредбе за време, место и начин

У подобласти ЛЕКСИКОЛОГИЈА ученик/ученица:

- 1CJ.3.4.4. одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени
- 1CJ.3.4.5. употребљава речи у основном и пренесеном/фигуративном значењу

5. КЊИЖЕВНОСТ

У области КЊИЖЕВНОСТ ученик/ученица:

- 1CJ.3.5.1. тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст
- 1CJ.3.5.2. уочава узрочно-последичне везе међу догађајима у тексту
- 1CJ.3.5.3. тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст

Образовни стандарди за крај првог циклуса – Математика

Опити стандарди постигнућа - образовни стандарди за крај првог циклуса обавезног образовања за предмет Математика садрже стандарде постигнућа за области: Природни бројеви и операције са њима, Геометрија, Разломци и Мерење и мере. У оквиру сваке области описани су захтеви на три нивоа.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА ученик/ученица:

- 1MA.1.1.1. зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полуправој
- 1MA.1.1.2. рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве хиљаде

1MA.1.1.3. множи и дели без остатка (троцифрене бројеве једноцифреним) у оквиру прве хиљаде

1MA.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом

1MA.1.1.5. уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде

2. ГЕОМЕТРИЈА

У области ГЕОМЕТРИЈА ученик/ученица:

1MA.1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност)

1MA.1.2.2. зна јединице за мерење дужине и њихове односе

1MA.1.2.3. користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица

1MA.1.2.4. користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица

3. РАЗЛОМЦИ

У области РАЗЛОМЦИ ученик/ученица:

1MA.1.3.1. уме да прочита и формално запише разломак	$\frac{l}{n}$ ($n \leq 10$) и препозна његов графички приказ.
--	---

1MA.1.3.2. уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине

4. МЕРЕЊЕ И МЕРЕ

У области МЕРЕЊЕ И МЕРЕ ученик/ученица:

1MA.1.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у једноставним ситуацијама

1MA.1.4.2. зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате запремине течности (l, dl, ml)

1MA.1.4.3. зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате масе (g, kg, t)

1MA.1.4.4. уме да чита једноставније графиконе, табеле и дијаграме

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА ученик/ученица:

1MA.2.1.1. уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројни систем

1MA.2.1.2. уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју

1MA.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза

1MA.2.1.4. рачуна вредност израза с највише две операције

1MA.2.1.5. уме да решава једначине

2. ГЕОМЕТРИЈА

У области ГЕОМЕТРИЈА ученик/ученица:

- 1МА.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни
- 1МА.2.2.2. претвара јединице за мерење дужине
- 1МА.2.2.3. зна јединице за мерење површине и њихове односе
- 1МА.2.2.4. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама
- 1МА.2.2.5. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама
- 1МА.2.2.6. препознаје мрежу коцке и квадра и уме да израчуна њихову површину када су подаци дати у истим мерним јединицама

3. РАЗЛОМЦИ

У области РАЗЛОМЦИ ученик/ученица:

1МА.2.3.1. уме да препозна разломак $\frac{a}{b}$ ($b \leq 10$, $a < b$) када је графички приказан на фигури подељеној на b делова

1МА.2.3.2. уме да израчуна n -ти део неке целине и обрнуто, упоређује разломке облика $\frac{l}{n}$ ($n \leq 10$)

4. МЕРЕЊЕ И МЕРЕ

У области МЕРЕЊЕ И МЕРЕ ученик/ученица:

- 1МА.2.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у сложенијим ситуацијама
- 1МА.2.4.2. зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година) и уме да претвара веће у мање и пореди временске интервале у једноставним ситуацијама
- 1МА.2.4.3. претвара јединице за мерење запремине течности из већих у мање
- 1МА.2.4.4. претвара јединице за мерење масе из већих у мање
- 1МА.2.4.5. уме да користи податке приказане графички или табеларно у решавању једноставних задатака и уме графички да представи дате податке

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА ученик/ученица:

- 1МА.3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака
- 1МА.3.1.2. зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени.
- 1МА.3.1.3. уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет
- 1МА.3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми
- 1МА.3.1.5. уме да одреди решења неједначине са једном операцијом

2. ГЕОМЕТРИЈА

У области ГЕОМЕТРИЈА ученик/ученица:

1МА.3.2.1. претвара јединице за мерење површине из већих у мање

1МА.3.2.2. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника

1МА.3.2.3. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника

1МА.3.2.4. уме да израчуна обим и површину сложених фигура у равни када су подаци дати у истим мерним јединицама

1МА.3.2.5. уме да израчуна запремину коцке и квадра када су подаци дати у истим мерним јединицама

3. РАЗЛОМЦИ

У области РАЗЛОМЦИ ученик/ученица:

1МА.3.3.1. уме да прочита, формално запише и графички прикаже разломак $\frac{a}{b}$ ($b \leq 10$, $a < b$)
--

1МА.3.3.2. зна да израчуна део $\frac{a}{b}$ ($b \leq 10$, $a < b$) неке целине и користи то у задацима
--

4. МЕРЕЊЕ И МЕРЕ

У области МЕРЕЊЕ И МЕРЕ ученик/ученица:

1МА.3.4.1. зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година, век) и уме да претвара из једне јединице у другу и пореди временске интервале у сложенијим ситуацијама

1МА.3.4.2. претвара јединице за мерење запремине течности

1МА.3.4.3. претвара јединице за мерење масе

Образовни стандарди за крај првог циклуса – Природа и друштво

Општи стандарди постигнућа - образовни стандарди за крај првог циклуса обавезног образовања за предмет Природа и друштво садрже стандарде постигнућа за области: Жива и нежива природа, Екологија, Материјали, Кретање и оријентација у простору и времену, Друштво и Држава Србија и њена прошлост. У оквиру сваке области описани су захтеви на три нивоа.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА

У области ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА ученик/ученица:

1ПД.1.1.1. прави разлику између природе и производа људског рада

1ПД.1.1.2. зна ко и шта чини живу и неживу природу

1ПД.1.1.3. зна заједничке карактеристике живих бића

1ПД.1.1.4. уме да класификује жива бића према једном од следећих критеријума: изгледу, начину исхране, кретања и размножавања

1ПД.1.1.5. препознаје и именује делове тела живих бића

1ПД.1.1.6. разликује станишта према условима живота и живим бићима у њима

2. ЕКОЛОГИЈА

У области ЕКОЛОГИЈА ученик/ученица:

- 1ПД.1.2.1. препознаје и именује природне ресурсе
- 1ПД.1.2.2. зна употребну вредност природних ресурса
- 1ПД.1.2.3. разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе

3. МАТЕРИЈАЛИ

У области МАТЕРИЈАЛИ ученик/ученица:

- 1ПД.1.3.1. зна основна својства воде, ваздуха и земљишта
- 1ПД.1.3.2. зна да су вода у природи, ваздух и земљиште састављени од више материјала
- 1ПД.1.3.3. зна да различите животне намирнице садрже различите састојке
- 1ПД.1.3.4. зна основна својства материјала: тврдоћа, еластичност, густина, растворљивост, провидност, намагнетисаност
- 1ПД.1.3.5. зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу
- 1ПД.1.3.6. зна промене материјала које настају због промене температуре, услед механичког утицаја и деловања воде и ваздуха

4. КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ

У области КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ ученик/ученица:

- 1ПД.1.4.1. уме да препозна кретање тела у различитим појавама
- 1ПД.1.4.2. зна помоћу чега се људи оријентишу у простору: лева и десна страна, стране света, адреса, карактеристични објекти
- 1ПД.1.4.3. уме да одреди стране света помоћу Сунца
- 1ПД.1.4.4. зна јединице за мерење времена: дан, недеља, месец, година, деценија и век
- 1ПД.1.4.5. уме да прочита тражене информације са часовника и календара

5. ДРУШТВО

У области ДРУШТВО ученик/ученица:

- 1ПД.1.5.1. зна које друштвене групе постоје и ко су њихови чланови
- 1ПД.1.5.2. зна основна правила понашања у породици, школи и насељу
- 1ПД.1.5.3. зна које људске делатности постоје и њихову улогу
- 1ПД.1.5.4. зна који су главни извори опасности по здравље и живот људи и основне мере заштите
- 1ПД.1.5.5. зна поступке за очување и унапређивање људског здравља

6. ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ

У области ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ ученик/ученица:

- 1ПД.1.6.1. зна основне облике рељефа и површинских вода
- 1ПД.1.6.2. зна основне типове насеља и њихове карактеристике
- 1ПД.1.6.3. зна географски положај и основне одреднице државе Србије: територија, границе, главни град, симболи, становништво

- 1ПД.1.6.4. зна најважније догађаје, појаве и личности из прошлости
- 1ПД.1.6.5. зна основне информације о начину живота људи у прошлости
- 1ПД.1.6.6. зна шта су историјски извори и именује их

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА

У области ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА ученик/ученица:

- 1ПД.2.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима
- 1ПД.2.1.2. зна основне разлике између биљака, животиња и људи
- 1ПД.2.1.3. примењује вишеструке критеријуме класификације живих бића
- 1ПД.2.1.4. зна улогу основних делова живих бића
- 1ПД.2.1.5. разуме повезаност услова живота и живих бића у станишту
- 1ПД.2.1.6. разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници

2. ЕКОЛОГИЈА

У области ЕКОЛОГИЈА ученик/ученица:

- 1ПД.2.2.1. разликује обновљиве и необновљиве природне ресурсе
- 1ПД.2.2.2. разуме еколошку оправданост употребе обновљивих ресурса и рационалног коришћења необновљивих ресурса
- 1ПД.2.2.3. зна основне мере заштите живе и неживе природе као природних ресурса
- 1ПД.2.2.4. зна шта је добробит животиња и поступке којима се она штити

3. МАТЕРИЈАЛИ

У области МАТЕРИЈАЛИ ученик/ученица:

- 1ПД.2.3.1. зна сложенија својства воде и ваздуха: агрегатно стање и кретање
- 1ПД.2.3.2. зна да су различита својства воде, ваздуха и земљишта последица њиховог различитог састава
- 1ПД.2.3.3. разликује материјале који су добри проводници топлоте и електрицитета од оних који то нису
- 1ПД.2.3.4. зна да топлотна и електрична проводљивост материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу
- 1ПД.2.3.5. разликује повратне и неповратне промене материјала
- 1ПД.2.3.6. разликује промене материјала при којима настају други материјали од оних промена материјала при којима не настају други материјали

4. КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ

У области КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ ученик/ученица:

- 1ПД.2.4.1. зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика тела
- 1ПД.2.4.2. зна да се светлост креће праволинијски
- 1ПД.2.4.3. уме да пронађе тражене улице и објекте на плану насеља
- 1ПД.2.4.4. уме да пронађе основне информације на географској карти Србије: највећа и најважнија насеља, облике рељефа и површинских вода

1ПД.2.4.5. уме да пронађе и упише тражене информације на ленти времена

5. ДРУШТВО

У области ДРУШТВО ученик/ученица:

- 1ПД.2.5.1. зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова
- 1ПД.2.5.2. зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама
- 1ПД.2.5.3. разуме повезаност и међузависност различитих људских делатности

6. ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ

У области ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ ученик/ученица:

- 1ПД.2.6.1. препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини
 - 1ПД.2.6.2. зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији
 - 1ПД.2.6.3. разуме повезаност природно-географских фактора - рељефа, вода, климе - и делатности људи
 - 1ПД.2.6.4. зна редослед којим су се јављали важни историјски догађаји, појаве и личности
 - 1ПД.2.6.5. уочава сличности и разлике између начина живота некад и сад
 - 1ПД.2.6.6. препознаје основна културна и друштвена обележја различитих историјских периода
 - 1ПД.2.6.7. препознаје на основу карактеристичних историјских извора о ком историјском периоду или личности је реч
- Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.**

1. ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА

У области ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА ученик/ученица:

- 1ПД.3.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерима
- 1ПД.3.1.2. разуме функционалну повезаност различитих делова тела живих бића

3. МАТЕРИЈАЛИ

У области МАТЕРИЈАЛИ ученик/ученица:

- 1ПД.3.3.1. разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи
- 1ПД.3.3.2. примењује знање о променама материјала за објашњење појава у свом окружењу

4. КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ

У области КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ ученик/ученица:

- 1ПД.3.4.1. уме да чита географску карту примењујући знања о странама света и значењу картографских знакова

5. ДРУШТВО

У области ДРУШТВО ученик/ученица:

1ПД.3.5.1. разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима

1ПД.3.5.2. разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују

6. ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ

У области ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ ученик/ученица:

1ПД.3.6.1. зна шта је претходило, а шта је уследило након важних историјских догађаја и појава

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА ПРВИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Разред: први

Годишњи фонд часова: 180 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице;
- влада основном техником читања и писања ћириличног текста;
- разуме оно што прочита;
- активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита;
- препозна песму, причу и драмски текст;
- одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом;
- уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина;
- изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу;
- препозна загонетку и разуме њено значење;
- препозна басну и разуме њено значење;
- разликује слово, реч и реченицу;
- правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом, односно интерпункцијским знаком на крају;
- правилно употреби велико слово;
- учтиво учествује у вођеном и слободном разговору;
- обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима;
- усмено препричава; усмено прича према слици/ сликама и о доживљајима;
- усмено описује ствари из непосредног окружења;
- бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору;
- напамет говори краће књижевне текстове;
- учествује у сценском извођењу текста;
- пажљиво и културно слуша саговорнике;
- слуша, разуме и парафразира поруку;
- слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања;
- примењује основна правописна правила;
- пише читко и уредно;
- писмено одговара на постављена питања;
- спаја више реченица у краћу целину;
- пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила;

- гласно чита, правилно и са разумевањем;
- тихо чита (*у себи*) са разумевањем прочитаног;
- пронађе информације експлицитно изнете у тексту.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
1.	Почетно читање и писање	IX, X, XI, XII, I, II, III	90	45	45
2.	Књижевност	IX, XI, XII, I, II, III, IV, V, VI	45	35	10
3.	Језик	IX, X, XI, IV, VI	10	7	3
4.	Језичка култура	IX, X, XII, I, II, III, IV, V, VI	35	14	21
УКУПНО			180	101	79

Назив пред мета: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред : први

Годишњи фонд часова : 72 часа

Циљ: Циљ учења страног језика у основном образовању и васпитању је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ИСХОДИ: По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства;
- представи себе и другог;
- разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;
- разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих;
- даје кратка и једноставна упутства и налоге;
- разуме позив и реагује на њега;
- упути позив на заједничку активност;
- разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих;
- упути кратке и једноставне молбе;
- исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;
- разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих;
- упути једноставне честитке;
- препозна и именује жива бића, предмете и места из непосредног окружења;
- разуме једноставне описе живих бића, предмета и места;
- опише жива бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства;
- разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;

- изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима;
- разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих;
- тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору;
- разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;
- тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;
- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих;
- тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Ред. бр. наставне теме	Назив наставне теме	Време реализације наставне теме (месец)	Број часова		
			Обрада новог градива	Други типови часа	Укупно
1.	Pre-course-book period	IX	2	0	2
2.	Hello	IX	1	1	2
3.	My body	IX/X	4	4	8
4.	My family	X/XI	4	4	8
5.	My classroom	XI/XII	3	4	7
6.	Project 1: Classroom I like	XII	0	2	2
7.	Animals	XII/I	4	4	8
8.	Happy Christmas	XII	0	1	1
9.	The Sea	II	4	4	8
10.	Toys	III/IV	4	4	8
11.	Food	IV/V	3	4	7
12.	Project 2: Favourite Food	V	0	2	2
13.	Happy Easter	III/IV	0	1	1
14.	My holiday	V/VI	2	5	7
15.	Mum and Dad's day	У току другог полугодишта	0	1	1
	Укупно часова:		31	41	72

Назив предмета: МАТЕМАТИКА

Циљ учења предмета *математика* је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред: први

Годишњи фонд часова: 180 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- одреди међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло;
- упореди предмете и бића по величини;
- уочи и именује геометријске облике предмета из непосредне околине;
- именује геометријска тела и фигуре;
- групише предмете и бића са заједничким својством;
- сложи/ разложи фигуру која се састоји од познатих облика;
- разликује: криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију;
- црта праву линију и дуж помоћу лењира;
- броји унапред и уназад и са прескоком;
- прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној правој;
- користи редне бројеве;
- разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника;
- користи појмове: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика;
- сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак;
- сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетице;
- растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања;
- реши текстуални задатак са једном операцијом;
- разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност;
- уочи правило и одреди следећи члан започетог низа;
- прочита и користи податке са једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма или табеле;
- измери дужину задатом, нестандартном јединицом мере;
- преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу задатог упутства.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА		Време	Број часова	Број часова	
					Обрада	Остали типови
1.	Геометрија	Положај, величина и облик предмета	IX,X,VI	27	11	16
		Линије	IX,VI			
2.	Бројеви		X,XI,XI I,I,II,III, IV,V,VI	146	57	89
3.	Мерење и мере		V,VI	7	3	4
УКУПНО				180	71	109

Назив предмета: СВЕТ ОКО НАС

Циљ учења предмета *свет око нас* јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Разред: први

Годишњи фонд часова: 72 часа

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге;
- правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет;
- се понаша тако да уважава различитости својих вршњака и других људи;
- придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши;
- сарађује са вршњацима у заједничким активностима;
- одржава личну хигијену и адекватно се одева у циљу очувања здравља;
- чува своју, школску и имовину других;
- прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар;
- својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог непосредног окружења;
- примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице;
- снађе се у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката;
- одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра;
- посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво-глатко;
- учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене;
- разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења;
- препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера;
- препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина;
- идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа;
- уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа;
- препознаје главу, труп, руке и ноге као делове тела и њихову улогу у његовом свакодневном животу;
- препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења;
- штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места;
- се понаша тако да не угрожава биљке и животиње у непосредном окружењу;
- повезује резултате учења и рада са уложеним трудом.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
1.	Ја и други	IX,X, XI	18	13	5

2.	Породични дом, школа				
3.	Здравље и безбедност				
4.	Оријентација у простору и времену	V,VI	9	4	5
5.	Човек ствара	IV,V	7	4	3
6.	Разноврсност природе	XI,XII ,I,II,III , IV	38	22	16
УКУПНО			72	43	29

Назив предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ учења предмета *ликовна култура* је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Разред: први

Годишњи фонд часова: 36 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- опише, својим речима, визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор;
- пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката/предмета и облицима из природе и окружења;
- одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни;
- црта на различитим подлогама и форматима папира;
- користи материјал и прибор у складу са инструкцијама;
- обликује једноставне фигуре од меког материјала;
- одабере, самостално, начин спајања најмање два материјала;
- преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад;
- изрази, материјалом и техником по избору, своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања;
- преобликује, сам или у сарадњи са другима, употребне предмете мењајући им намену;
- изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука;
- повеже одабрану установу културе са њеном наменом;
- поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
1.	Ликовна култура и окружење	V, VI	4	2	2
2.	Односи у видном пољу	IX, X, XI, XII	16	10	6
3.	Обликовање	XII, I, II, III	10	3	7
4.	Споразумевање	III, IV, V	6	3	3
УКУПНО			36	18	18

Назив предмета: **МУЗИЧКА КУЛТУРА**

Циљ учења предмета *музичка култура* је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред: први

Годишњи фонд часова: 36 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна;
- разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе;
- препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу;
- повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела;
- поштује договорена правила понашања при слушању музике;
- користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука;
- изговара у ритму уз покрет бројалице;
- пева по слуху песме различитог садржаја и расположења;
- пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре;
- примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању;

- свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма;
- повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом;
- објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења;
- учествује у школским приредбама и манифестацијама;
- направи децје ритмичке инструменте;
- ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на краћи задати текст;
- изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	Н А С Т А В Н А ОБЛАСТ/ТЕМА		Време	Број часова	Број часова	
					Обрада	Остали типови
1.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Реализује се на сваком часу	Током целе године	36	30	6
2.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ		Током целе године			
3.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО		Током целе године			
УКУПНО				36	30	6

Напомена: На сваком часу Музичке културе прожимају се садржаји из све три наставне области/теме (Слушање музике, Извођење музике и Музичко стваралаштво), тако да је у глобалној дистрибуцији часова по наставним темама тако и представљено.

Назив предмета: **ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**

Циљ учења предмета *физичко и здравствено васпитање* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Разред: први

Годишњи фонд часова: 108 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);
- правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;
- комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу;

- одржава равнотежу у различитим кретањима;
- разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело;
- примењује правилну технику дисања приликом вежбања;
- изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу;
- игра дечји и народни плес;
- користи основну терминологију вежбања;
- поштује правила понашања на просторима за вежбање;
- поштује мере безбедности током вежбања;
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање;
- поштује правила игре;
- навија фер и бодри учеснике у игри;
- прихвати сопствену победу и пораз;
- уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;
- наведе делове свога тела и препозна њихову улогу;
- уочи промену у расту код себе и других;
- уочи разлику између здравог и болесног стања;
- примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања;
- одржава личну хигијену;
- учествује у одржавању простора у коме живи и борави;
- схвати значај коришћења воћа у исхрани;
- правилно се понаша за столом.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Време	Број часова			
			Укупан број	Обрада	Вежбање	Провера
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	У сваком месецу	НА СВИМ ЧАСОВИМА			
2. МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	1. Ходање и трчање	IX, X, XI, III, IV, V, VI	13	6	7	
	2. Скакања и прескакања	IX, X, XI, XII, IV, V, VI	16	7	8	1
	3. Бацања и хватања	IX, X, I, II, III, IV	13	6	6	1
	4. Пузања, вишења, упори и пењања	X, XI, XII, III, IV, V	12	6	6	
	5. Вежбе на тлу	I, II, III	5	3	2	
	6. Вежберавнотеже	IX, XI, XII, I, II, III, IV	15	7	7	1
	7. Вежбе са реквизитима	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V	15	7	7	1
	8. Плес и ритмика	XII, I, II, III, IV	11	5	6	
	9. Полигони	IX, X, XI, XII, III, IV, V, VI	8		6	2
3. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТ	1. Култура вежбања и играња	У сваком месецу	НА СВИМ ЧАСОВИМА			

	2. Здравствена култура	У сваком месецу	НА СВИМ ЧАСОВИМА			
Укупно			108	47	55	6

Напомена: На сваком часу Физичког и здравственог васпитања прожимају се садржаји из прве две наставне области/теме (Физичке способности, Моторичке вештине), тако да је у глобалној дистрибуцији часова по наставним темама тако и представљено.

Назив предмета: ДИГИТАЛНИ СВЕТ

Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања.

Разред: први

Годишњи фонд часова: 36 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих;
- наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова;
- упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја;
- упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих;
- користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника);
- упореди дигитални и папирни уџбеник;
- упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја;
- наведе неке од карактеристика „пааметног“ дигиталног уређаја;
- наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине;
- наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље;
- наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја;
- доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине;
- наброји основне податке о личности;
- објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја;
- именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин;
- наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их;

- анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење;
- протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима;
- уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сараднички);
- доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
1.	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	IX, X, XI, XII, I	18	9	9
2.	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	I, II, III	8	4	4
3.	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	III, IV, V, VI	10	5	5
УКУПНО			36	18	18

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

Изборни програм: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Циљ учења Програма грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

Разред: први

Годишњи фонд часова: 36 часова

ИСХОДИ

По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:

- наведе у чему је успешан и у чему жели да напредује;
- уочава међусобне разлике и сличности садругим ученицима у одељењу;
- понаша се на начин који не угрожава потребе, права и осећања других;
- препозна код себе и других основна осећања;
- препознаје примере поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама, филмовима;
- преиспитује своје поступке и прихвата да не мора увек да буде у праву;
- тражи помоћ у ситуацијама кршења својих и туђих права;
- разликује добру и лошу комуникацију у сопственом искуству, ближем окружењу, књижевним делима, филмовима;
- комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме;
- слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење;
- сарађује и преузима различите улоге у групи/ тиму;

- договара се и одлучује у доношењу одељењских правила и да се понаша у складу са њима;
- својим речима образложи неопходност правила која регулишу живот у заједници;
- препозна добре стране свог одељења и оно што би требало променити/ побољшати;
- заједно са вршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу;
- учествује у изради плана једноставне акције;
- са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију;
- доприноси промоцији акције;
- на једноставан начин вреднује изведену акцију.

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	ЉУДСКА ПРАВА Ја и други у одељењу	13
2.	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Одељење/група као заједница	8
3.	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Комуникација и сарадња	7
4.	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Акција одељења/групе	8
УКУПНО		36

ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Облик образовно-васпитног рада: **Допунска настава**

Српски језик

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	Почетно читање и писање	12
2.	Књижевност	2
3.	Језик	2
4.	Језичка култура	2
УКУПНО		18

Математика

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА		Број часова
1.	Геометрија	Положај, величина и облик предмета Линије	5
2.	Бројеви		12
3.	Мерење и мере		1
УКУПНО			18

Напомена: У зависности од специфичности одељења и потреба током школске године, може и да се одступи од броја предвиђених часова по темама и предметима.

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Час одељењског старешине

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ	Број часова
1.	Школа	10
2.	Другарство	8
3.	Живот и здравље	10
4.	Чувамо природу	8
УКУПНО		36

Ваннаставне активности

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ	Број часова	
1.	Наука	3	6
2.	Техника	3	6
3.	Култура	4	8
4.	Уметност	4	8
5.	Медији	4	8
6.	Спорт	18	36
УКУПНО		36-72	

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА ДРУГИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Разред: други

Годишњи фонд часова: 180 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст;
- одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту;
- одреди редослед догађаја у тексту;
- уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине;
- разликује стих и строфу;
- уочи стихове који се римују;
- објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни;
- наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота;
- чита текст поштујући интонацију реченице/стиха;
- изражајно рецитије песму;
- изводи драмске текстове;
- износи своје мишљење о тексту;
- разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике;
- разликује врсте речи у типичним случајевима;
- одређује основне граматичке категорије именица и глагола;
- разликује реченице по облику и значењу;
- поштује и примењује основна правописна правила;
- влада основном техником читања и писања латиничког текста;
- пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном);
- користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање, описивање;
- правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у краћу целину;
- учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника;
- разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај);
- изражајно чита ћирилички текст.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови

1.	Књижевност	IX,X,X I,XII,I, II, III, IV,V, VI	70	48	22
2.	Језик	IX,X,X I,XII,I, II, III, IV, VI	40	23	17
3.	Језичка култура	IX,X,X I,XII,I, II, III, IV,V, VI	70	28	42
УКУПНО			180	99	81

Назив предмета: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред : други

Годишњи фонд часова : 72 часа

Циљ наставе и учења страног језика у основном образовању и васпитању је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ИСХОДИ: По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства;
- представи себе и другог;
- разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;
- разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих;
- даје кратка и једноставна упутства и налоге;
- разуме позив и реагује на њега;
- упути позив на заједничку активност;
- разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих;
- упути кратке и једноставне молбе;
- исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;
- разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих;
- упути једноставне честитке;
- препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења;
- разуме једноставне описе бића, предмета и места;
- опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства;
- разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;
- изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима;
- разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих;
- тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору;

- разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време
- разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;
- тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;
- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих;
- тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима;
- разуме једноставне исказе који се односе на изражавање способности;
- тражи информацију о туђим способностима и саопшти шта он/она или неко други може/не може/уме/не уме да уради;
- разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Ред. бр. наставне теме	Назив наставне теме	Време реализације наставне теме (месец)	Број часова		
			Обрада новог градива	Други типови часа	Укупно
1.	Hello - Поздрави Поздрављање; представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима; разумевање и давање једноставних упутстава и налога; описивање предмета	IX	2	2	4
2.	My face - Моје лице Поздрављање; давање основних информација о себи; исказивање потреба, осета и осећања	IX, X	4	4	8
3.	Animals- Животиње Представљање себе и других, давање и тражење основних информација о себи и другима; изражавање количине и бројева; описивање бића и предмета	X	5	5	10
4.	My toys - Моје играчке Описивање предмета; разумевање и давање једноставних упутстава и налога; давање и тражење основних информација о предметима; позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности	XI	4	4	8
5.	Food- Храна	XII	4	5	9

	Изражавање допадања и недопадања; Честитање				
6.	My body - Моје тело Изражавање припадања /неприпадања и поседовања /непоседовања;	I, II	3	4	7
7.	My house - Моја кућа Описивање предмета, места и појава; изражавање количине и бројева; исказивање положаја у простору; честитање;	III, IV	4	6	10
8.	My clothes- Моја одећа Описивање предмета; исказивање времена; исказивање молбе, захвалности и извињења	V	4	4	8
9.	My party - Моја забава Описивање живих бића, предмета, места и појава; исказивање поседовања и непоседовања; исказивање допадања/недопадања; изражавање способности	V, VI	3	5	8
	Укупно часова:		33	39	72

Назив предмета: МАТЕМАТИКА

Циљ наставе и учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред: други

Годишњи фонд часова: 180 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- одреди десетице најближе датом броју;
- усмено сабира и одузима бројеве до 100;
- користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац;
- примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања;
- усмено множи и дели у оквиру прве стотине;
- израчуна вредност бројевног израза са највише две операције;
- реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења;
- одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом;
- одреди делове (облика $\frac{a}{b}$) дате величине;
- изрази одређену суму новца преко различитих апоена;

- прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама;
- прикаже мањи број података у табlici и стубичастим дијаграмом;
- уочи правило и одреди следећи члан започетог низа;
- разликује дуж, полуправу и праву;
- одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски);
- одреди обим геометријске фигуре;
- нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи;
- уочи подударне фигуре на датом цртежу;
- уочи симетричне фигуре;
- допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву;
- изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине;
- измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине
- чита и запише време са часовника;
- користи јединице за време у једноставним ситуацијама

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
1.	Бројеви	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V, VI	145	55	90
2.	Геометрија	XI, V, VI	22	8	14
3.	Мерење и мере	V, VI	13	5	8
УКУПНО			180	68	112

Назив предмета: СВЕТ ОКО НАС

Циљ наставе и учења Света око нас јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Разред: други

Годишњи фонд часова: 72 часа

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима;
- оствари права и изврши обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада;
- се понаша тако да уважава различитости других људи;
- прихвати последице када прекрши правила понашања групе;
- сарађује са другима у групи на заједничким активностима;
- разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота;
- препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима;
- одреди тип насеља на основу његових карактеристика;

- повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља;
- одржава личну хигијену – руку, зуба и чулних органа;
- примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином;
- безбедно поступа пре и током временских непогода;
- истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала;
- одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета;
- пронађе нову намену коришћеним предметима;
- наводи примере различитих облика кретања у окружењу;
- одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће;
- измери растојање које тело пређе током свог кретања;
- пронађе тражени објекат у насељу помоћу адресе/карактеристичних објеката;
- именује занимања људи у свом насељу са околином;
- одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу, месец, годину;
- забележи и прочита податке из личног живота помоћу ленте времена;
- разликује облике рељефа у свом насељу и околини;
- разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини;
- идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења;
- повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/улогама;
- разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла;
- разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране;
- наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека;
- штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама;
- разврста отпад на предвиђена места;
- негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу;
- препозна примере повезаности живих бића са условима за живот;
- повеже промене у природи и активности људи са годишњим добрима;
- изведе једноставне огледе пратећи упутства;
- повеже резултате рада са уложеним трудом.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА		Време	Број часова	Број часова	
					Обрада	Остали типови
1.	НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ	Други и ја	IX,X	12	7	5
2.		Култура живљења	X,XI,XII	16	10	6
3.		Човек ствара	V,VI	7	4	3
4.		Кретање и оријентација у простору и времену	XII,I,II,III	17	11	6

5.		Разноврсност природе	III,IV,V	20	12	8
УКУПНО				72	44	28

Назив предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Разред: други

Годишњи фонд часова: 72 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин;
- изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли;
- користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад;
- изражава, светлим или тамним бојама, свој доживљај уметничког дела;
- идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу;
- преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу;
- тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу;
- изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања;
- упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела;
- повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте;
- пружи основне информације о одабраном музеју;
- разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
1.	Облици	IX,X,XI,XII	32	22	10
2.	Споразумевање	III,IV	14	10	4
3.	Ликовне игре	V,VI	12	4	8
4.	Простор	XII,I,II	14	8	6
УКУПНО			72	44	28

Назив предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ наставе и учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред: други

Годишњи фонд часова: 36 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело;
- разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима;
- издвоји основне музичке изражајне елементе;
- препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу;
- повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима;
- изговара бројалице у ритму, уз покрет;
- пева по слуху песме различитог садржаја и расположења;
- изводи уз покрет музичке и традиционалне игре;
- примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању;
- свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма;
- повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама;
- повезује ритам са графичким приказом;
- објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења;
- учествује у школским приредбама и манифестацијама;
- направи децје ритмичке инструменте;
- осмисли покрете уз музику;
- осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука;
- осмисли одговор на музичко питање;
- осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст;
- према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА		Време	Број часова	Број часова	
					Обрада	Остали типови
1.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	је се на сваком	Током целе године	36	29	7

2.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ		Током целе године			
3.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО		Током целе године			
УКУПНО				36	29	7

Напомена: На сваком часу Музичке културе прожимају се садржаји из све три наставне области/теме (Слушање музике, Извођење музике и Музичко стваралаштво), тако да је у глобалној дистрибуцији часова по наставним темама тако и представљено.

Назив предмета: **ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**

Циљ наставе и учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Разред: други

Годишњи фонд часова: 108 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);
- правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;
- комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу;
- одржава равнотежу у различитим кретањима;
- разликује правилно од неправилног држања тела;
- успостави правилно држање тела;
- правилно дише током вежбања;
- изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу;
- изведе децји и народни плес;
- користи основну терминологију вежбања;
- поштује правила понашања у и на просторима за вежбање;
- поштује мере безбедности током вежбања;
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање;
- поштује правила игре;
- навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа;
- прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;
- уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;
- уочава улогу делова тела у вежбању;
- уочи промене у расту код себе и других;
- препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан;
- примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања;
- одржава личну хигијену;
- учествује у одржавању простора у коме живи и борави;

- наведе врсте намирница у исхрани;
- препознаје везу вежбања и уноса воде;
- повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље;
- препозна лепоту покрета у вежбању;
- се придржава правила вежбања;
- вреднује успех у вежбању;

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА		Време	Број часова	Број часова	
					Обучавање	Увежбавање
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		У сваком месецу	НА СВИМ ЧАСОВИМА		
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	1. Ходање и трчање	IX,X,III,IV,V	15	5	10
		2. Скакања и прескакања	IX,X,XI,XII,IV,V,VI	19	9	10
		3. Бацања и хватања	IX,X,XI,XII,I,III,VI	13	5	8
		4. Пузања, вишења, упори и пењања	IX,X,XI,IV,V	10	4	6
		5. Вежбе на тлу	XII,I,II,III	12	5	7
		6. Вежбе равнотеже	IX,II,III,IV	11	6	5
		7. Вежбе са реквизитима	X,XII,I,II,V,VI	10	4	6
		8. Плес и ритмика	X,XI,XII,II	14	6	8
		9. Полигони	X,XII,III,V	4	-	4
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	1.Култура вежбања и играња	У сваком месецу	НА СВИМ ЧАСОВИМА		
		2. Здравствено васпитање	У сваком месецу	НА СВИМ ЧАСОВИМА		
УКУПНО				108	44	64

Напомена: На сваком часу Физичког и здравственог васпитања прожимају се садржаји из прве две наставне области/теме (Физичке способности, Моторичке вештине), тако да је у глобалној дистрибуцији часова по наставним темама тако и представљено.

Назив предмета: **ДИГИТАЛНИ СВЕТ**

Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

Разред: други

Годишњи фонд часова: 36 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе;
- користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника);
- самостално користи дигиталне уџбенике за учење;
- креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију;
- својим речима објасни појам покретне слике;
- креира елементе покретне слике;
- креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици;
- својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет;
- наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја;
- објасни добитке и ризике који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја;
- разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету;
- реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин;
- наведе неке од начина на које корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу;
- организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталног уређаја;
- предложи начине одлагања електронског отпада који не угрожавају животну средину;
- својим речима објасни појам алгоритама;
- анализира једноставан познати поступак који садржи понављања одређених радњи и представи га алгоритама;
- креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику;
- анализира једноставан програм креиран у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради;
- уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сараднички);
- креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног уређаја.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
1.	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	IX, X, XI, XII, I	20	10	10
2.	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	II, III	6	3	3
3.	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	III, IV, V, VI	10	5	5
УКУПНО			36	18	18

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

Изборни програм: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ наставе и учења програма Грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

Разред: други

Годишњи фонд часова: 36 часова

ИСХОДИ

По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:

- разликује понашања појединаца која доприносе или ометају функционисање и напредовање групе;
- успоставља, гради и чува успешне односе са члановима групе којој припада;
- искаже своја осећања и потребе на начин који не угрожава друге;
- препозна и уважи осећања и потребе других;
- наведе и својим речима објасни основна права детета садржана у Конвенцији о деčјим правима;
- прихвата и образлаже на примерима из живота да свако дете има иста права без обзира на различитости;
- препозна ситуације кршења својих и туђих права и показује спремност да тражи помоћ;
- се договара и одлучује у доношењу правила групе и да се понаша у складу са њима;
- наводи примере међусобне повезаности права и одговорности;
- разликује ненасилну од насилне комуникације међу члановима групе на примерима из свакодневног живота, из књижевних дела које чита и филмова које гледа;
- саслуша излагање саговорника без упадица и са уважавањем;
- даје и прихвата предлоге водећи рачуна о интересу свих страна у сукобу;
- представи шта садржи и чему служи Правилник о безбедности ученика његове школе;
- се понаша у складу са Правилником о безбедности ученика;
- наводи примере одговорности одраслих и ученика за безбедност у школи;
- препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу мобилног телефона и интернета;
- сарађује и преузима различите улоге на основу договора у групи;
- износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге који могу унапредити безбедност ученика у школи;
- учествује у изради плана једноставне акције;
- са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију;
- доприноси промоцији акције;
- на једноставан начин вреднује изведену акцију.

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	ЉУДСКА ПРАВА Ја и други у различитим групама	13
2.	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница	8

3.	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Школа као безбедно место	7
4.	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Школа као безбедно место за све	8
УКУПНО		36

ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Облик образовно-васпитног рада: **Допунска настава**

Српски језик

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	Књижевност	5
2.	Језик	6
3.	Језичка култура	7
УКУПНО		18

Математика

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Број часова
1.	Бројеви	13
2.	Геометрија	3
3.	Мерење и мере	2
УКУПНО		18

Напомена: У зависности од специфичности одељења и потреба током школске године, може и да се одступи од броја предвиђених часова по темама и предметима.

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Час одељењског старешине

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ	Број часова
1.	Школа	10
2.	Другарство	8
3.	Живот и здравље	10
4.	Чувамо природу	8

УКУПНО	36
--------	----

Ваннаставне активности

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ	Број часова	
1.	Наука	3	6
2.	Техника	3	6
3.	Култура	4	8
4.	Уметност	4	8
5.	Медији	4	8
6.	Спорт	18	36
УКУПНО		36-72	

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Разред: трећи

Годишњи фонд часова: 180 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- чита са разумевањем различите текстове;
- опише свој доживљај прочитаних књижевних дела;
- изнесе своје мишљење о тексту;
- разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст;
- одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту;
- именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине;
- уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа и рима);
- разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност;
- разуме идеје књижевног дела;
- уочи основне одлике народне бајке;
- разликује народну од ауторске бајке;
- представи главне особине јунака;
- уочи основне одлике народне епске песме;
- уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу;
- разликује опис од приповедања у књижевном делу;
- покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту;
- уочи хумор у књижевном делу;
- чита текст поштујући интонацију реченице/стиха;
- изражајно рецитије песму и чита прозни текст;
- изводи драмске текстове;
- разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима;
- одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола;
- примењује основна правописна правила;
- јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и темпо;
- споји више реченица у краћу и дужу целину;
- препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин;
- извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости;
- варира језички израз;
- попуни једноставан образац у који уноси основне личне податке;

- разликује формални од неформалног говора (комуникације);
- учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
1.	Књижевност	IX,X,XI,XII,I,I,III,IV,V,VI	80	47	33
2.	Језик (граматика, правопис и ортографија)	IX,X,XI,XII,I,I,III,IV,V,VI	60	18	42
3.	Језичка култура	IX,X,XI,XII,I,I,III,IV,V,VI	40	5	35
УКУПНО			180	70	110

Назив предмета: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред : трећи

Годишњи фонд часова : 72 часа

Циљ учења Страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену, а од трећег разреда и писану комуникацију, и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ИСХОДИ: По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- поздрави и отпоздрави, примењујући једноставна језичка средства;
- представи себе и другог;
- разуме једноставна питања личне природе и одговара на њих;
- разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих;
- саопшти једноставна упутства и налоге;
- разуме позив на заједничку активност и на прикладан начин реагује на њега;
- упуту позив на заједничку активност;
- разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих;
- упуту кратке и једноставне молбе;
- исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;
- разуме једноставно исказане честитке и одговори на њих;
- упуту једноставне честитке;
- разуме и, примењујући једноставна језичка средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника;
- препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења;
- разуме једноставне описе бића, предмета и места;

- опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства;
- разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;
- изрази основне потребе, осете и осећања једноставним језичким средствима;
- разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих;
- тражи и пружи једноставна обавештења о положају у простору;
- разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време;
- разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;
- тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;
- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих;
- тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима;
- разуме једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости;
- размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;
- опише радње и способности користећи једноставна језичка средства;
- разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Ред. бр. наставне теме	Назив наставне теме	Време реализације наставне теме (месец)	Број часова		
			Обрада новог градива	Други типови часа	Укупно
0	What's Your Name? ПОЗДРАВЉАЊЕ; ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА И КОЛИЧИНЕ	IX	2	2	4
1.	Families ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА; ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА, РОЂЕНДАНА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА; ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	IX / X	4	5	9
2.	Countries ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА; ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА И КОЛИЧИНЕ	X/XI	4	5	9

3.	Favourites ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА; ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА; ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА И КОЛИЧИНЕ	XI/XII	4	4	8
4.	Pets ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА; ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/НЕПРИПАДА ЊА И ПОСЕДОВАЊА/НЕПОСЕДО ВАЊА	XII /I	4	5	9
5.	Rooms ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ; ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА; ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ	II / III	4	4	8
6.	Free time ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ	III / IV	4	4	8
7.	Food ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊ А	IV / V	4	4	8
8.	Summer Fun РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА; ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	V /VI	4	5	9
Укупно часова:			34	38	72

Назив предмета: МАТЕМАТИКА

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред: трећи

Годишњи фонд часова: 180 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој;
- прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1.000);
- изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1.000);
- подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат;
- процени вредност израза са једном рачунском операцијом;
- израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције;
- одреди десетице и стотине најближе датом броју;
- реши једначину са једном рачунском операцијом;
- одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем;
- реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину;
- упореди разломке облика са једнаким именицима;
- резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом;
- уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа;
- чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм);
- црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат;
- конструише троугао и круг;
- именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга;
- разликује врсте углова и троуглова;
- одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца;
- опише особине правоугаоника и квадрата;
- преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства;
- користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање;
- чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена;
- упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време);
- измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом);
- примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
1.	Бројеви	IX,X,XI,XII,I,II,III,V,VI	136	53	83
2.	Геометрија	XII,IV,V	32	12	20
3.	Мерење и мере	IV	12	5	7
УКУПНО			180	70	110

Назив предмета: ПРИРОДА И ДРУШТВО

Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Разред: трећи

Годишњи фонд часова: 72 часа

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају;
- одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају;
- илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају;
- примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима;
- повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи;
- повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи;
- примени правила безбедног понашања у саобраћају;
- разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу;
- повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха;
- очита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра;
- прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране;
- илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини;
- примени поступке (мере) заштите од заразних болести;
- се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења;
- опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља;
- идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије;
- користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости;
- прикупи и представи податке о прошлости породице и краја;
- повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем;
- доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом;
- разликује природне и вештачке изворе светлости;
- повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости;
- повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора;
- разликује повратне и неповратне промене материјала;
- уочи сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика; провидност, боја, густина;
- одабере материјале који по тоplotној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу;
- објасни како рециклажа помаже очувању природе;
- изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком;
- сарађује са другима у групи на заједничким активностима;
- представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др);
- повеже резултате рада са уложеним трудом.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА		Време	Број часова	Број часова	
					Обрада	Остали типови
1.	МОЖРАЈ	Природа, човек, друштво	IX,X,XI, XII	33	23	10
2.		Оријентација у простору и времену	XII,I,II	10	6	4
3.		Прошлост	II,III	6	4	2
4.		Кретање	III,IV,V	12	8	4
5.		Материјали	V,VI	11	6	5
УКУПНО				72	47	25

Назив предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Разред: трећи

Годишњи фонд часова: 72 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора;
- повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом;
- преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију;
- изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама;
- користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад;
- протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота;
- укаже на сличности и разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа;

- изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем;
- распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције;
- разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости;
- учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу;
- разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
1.	МАТЕРИЈАЛИ	IX,X,XI,XII	28	20	8
2.	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	IV,V	12	4	8
3.	КОМПОЗИЦИЈА	XII,I,II,III	24	16	8
4.	ПРОСТОР	V,VI	8	6	2
УКУПНО			72	46	26

Назив предмета: **МУЗИЧКА КУЛТУРА**

Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се постиже развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред: трећи

Годишњи фонд часова: 36 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- опише своја осећања у вези са слушањем музике;
- примењује правилан начин држања тела и дисања при певању;
- изговара бројалице у ритму, уз покрет;
- пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења;
- наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе;
- разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима;
- повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима;
- препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу;
- повезује почетне тонове песама – модела и једноставних наменских песама са тонском висином;
- комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет;
- свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу;
- осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу;
- осмисли музички одговор на музичко питање;
- осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст;
- изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;

- коментарише своје и туђе извођење музике;
- самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације;
- учествује у школским приредбама и манифестацијама.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	Н А С Т А В Н А ОБЛАСТ/ТЕМА		Време	Број часова	Број часова	
					Обрада	Остали типови
1.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Ре ал из ује се на сва ко м час у	Током целе године	36	30	6
2.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ		Током целе године			
3.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО		Током целе године			
УКУПНО				36	30	6

Напомена: На сваком часу Музичке културе прожимају се садржаји из све три наставне области/теме (Слушање музике, Извођење музике и Музичко стваралаштво), тако да је у глобалној дистрибуцији часова по наставним темама тако и представљено.

Назив предмета: **ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**

Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Разред: трећи

Годишњи фонд часова: 108 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);
- правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;
- комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу;
- одржава равнотежу у различитим кретањима;
- коригује сопствено држање тела на основу савета наставника;
- правилно држи тело;
- правилно подиже, носи и спушта терет;
- изведе кретања, вежбе и
- саставе уз музичку пратњу;
- изведе дечји и народни плес;

- користи терминологију вежбања;
- поштује правила понашања на вежбалиштима;
- поштује мере безбедности током вежбања;
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;
- примени правила игре;
- навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа;
- прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;
- уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама;
- правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима;
- прати промене у тежини и висини код себе и других;
- препозна здравствено стање када не треба да вежба;
- примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама;
- уредно одржава простор у коме живи и борави;
- користи здраве намирнице у исхрани;
- повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље;
- препозна лепоту покрета у вежбању;
- се придржава правила вежбања;
- вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА		Време	Број часова	Број часова	
					Обучавање	Увежбавање
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ Батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности		У сваком месецу V,VI	6 6	НА СВИМ ЧАСОВИМА -	
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	IX.X,XI,I,III,IV,V	30	11	19
		Спортска гимнастика	IX,XI,XII,I,II,III,I V,V	28	14	14
		Основе тимских, спортских и елементарних игара	IX,X,XI,XII,I,III,V I	24	9	15
		Плес и ритмика	X,XI,XII,II,III,V,V I	16	8	8
		Пливање	-	-	-	-
		Полигони	X,XII,III,V	4	-	4
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	У сваком месецу	НА СВИМ ЧАСОВИМА		
		Здравствено васпитање	У сваком месецу	НА СВИМ ЧАСОВИМА		
УКУПНО				108	42	66

Напомена: На сваком часу Физичког и здравственог васпитања прожимају се садржаји из прве две наставне области/теме (Физичке способности, Моторичке вештине), тако да је у глобалној дистрибуцији часова по наставним темама тако и представљено.

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

Изборни програм: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

Разред: трећи

Годишњи фонд часова: 36 часова

ИСХОДИ

По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:

- својим понашањем показује да прихвата различитост других;
- препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства;
- се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакодневним ситуацијама;
- препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима;
- укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка;
- објасни разлику између саосећања, солидарности и сажалења на датом примеру;
- укаже на упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога на приказаним примерима;
- наведе неколико институција у свом окружењу које брину о потребама и правима грађана, посебно деце;
- наведе шта би волео да има у својој локалној заједници што сада недостаје;
- тражи помоћ у ситуацијама кршења својих или туђих права;
- наведе једно удружење грађана у свом окружењу и опише чиме се бави;
- опише на које све начине деца његових/њених година могу да брину о својој локалној заједници;
- пажљиво слуша саговорника, слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење;
- испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду;
- заједно са осталим ученицима учествује у проналажењу особа којима је потребна помоћ, у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	ЉУДСКА ПРАВА Сви различити, а сви равноправни	10
2.	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Ја и други у локалној заједници	10

3.	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Снага узајамне помоћи	10
4.	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Акција солидарности у локалној заједници	6
5.		
УКУПНО		36

ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Облик образовно-васпитног рада: **Пројектна настава**

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН ПРОЈЕКТНЕ НАСТАВЕ

Месец	Понуђене теме	Број часова по теми
Септембар	Одељењске штафетне приче-електронска књига	2
	Одељењски еко-филм	2
Октобар	Школски биоскоп поново ради	5
Новембар	Очистимо наше двориште	4
Децембар	Историја нашег краја	4
Јануар	Енигматске одељењске новине	3
	Боље спречити него лечити	3
Фебруар	Уметност рециклаже	2
Март	Занимације-воћне декорације	4
Април	Покажимо лице животне заједнице	4

Мај	Од спајалице до наруквице	4
Јун	Увек смета Тета Цигарета	2

Напомена: Учитељ може за теме планирати већи или мањи број часова, што зависи од самог контекста у коме се одвија настава (специфичности одељења, локалних ресурса и сл.), али и од броја и обима планираних активности. Распоред понуђених тема по месецима може бити и другачији, што зависи од тога како је учитељ распоредио теме осталих наставних предмета у току године и месеца (неопходна је њихова усклађеност). Број планираних часова за пројектну наставу по месецима је оквиран и зависи од прописаног школског календара и конкретног распореда часова. Дати годишњи план пројектне наставе подразумева да се планиране пројектне теме остварују на нивоу месеца (почињу и завршавају се у истом месецу), што може да буде и другачије, односно да се један пројекат може реализовати на часовима пројектне наставе током два или више месеци (нпр. може да траје дуже од могућег броја часова предвиђених за одређени месец или да започне на часовима у једном месецу, а заврши се у другом и сл.)

Облик образовно-васпитног рада: **Допунска настава**

Српски језик

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	Књижевност	5
2.	Језик	8
3.	Језичка култура	5
УКУПНО		18

Математика

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Број часова
1.	Бројеви	11
2.	Геометрија	5
3.	Мерење и мере	2
УКУПНО		18

Напомена: У зависности од специфичности одељења и потреба током школске године, може и да се одступи од броја предвиђених часова по темама и предметима.

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Час одељењског старешине

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ	Број часова
1.	Школа	8
2.	Другарство	6
3.	Живот и здравље	12
4.	Чувамо природу	10
УКУПНО		36

Слободне активности

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ	Број часова	
1.	Друштвене	4	8
2.	Техничке	4	8
3.	Хуманитарне	2	4
4.	Спортске	18	36
5.	Културне	8	16
УКУПНО		36-72	

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Разред: четврти

Годишњи фонд часова: 180 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- чита са разумевањем различите врсте текстова;
- укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове;
- разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст;
- одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту;
- именује позитивне и негативне особине ликова;
- уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам);
- тумачи идеје књижевног дела;
- препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима;
- уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу;
- разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу;
- преприча текст из различитих улога/перспектива;
- уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив);
- уочи супротстављеност лица у драмском тексту;
- чита текст поштујући интонацију реченице/стиха;
- изражајно рецитије песму и чита прозни текст;
- изводи драмске текстове;
- усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела;
- повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима;
- разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику;
- одреди основне реченичне чланове;
- разликује врсту речи од службе речи у реченици;
- поштује и примени основна правописна правила;
- правилно пише сва три модела управног говора;
- употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање;
- употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика;

- препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији;
- напише разгледницу, честитку, приватно писмо;
- прилагоди језички израз комуникативној ситуацији – формалној и неформалној;
- повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак;
- правилно структурира текст;
- учествује у предлагању садржаја и начина рада.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
1.	Књижевност	IX,X,XI, XII,I,II,II I,IV,V,V I	80	66	14
2.	Језик (граматика и правопис)	IX,X,XI, XII,I,II,II I,IV,V	50	27	23
3.	Језичка култура	IX,X,XI, XII,I,II,II I,IV,V,V I	50	6	44
УКУПНО			180	99	81

Назив предмета: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ наставе и учења Страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред: четврти

Годишњи фонд часова: 72 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- поздрави и отпоздрави, примењујући једноставнија језичка средства;
- представи себе и другог;
- разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих;
- поставља једноставнија питања личне природе;
- у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости;
- разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на права детета;
- разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагује на њих;
- саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење;

- разуме позив на заједничку активност и реагује на одговарајући начин;
- упути позив на заједничку активност;
- разуме кратке и једноставније молбе и реагује на њих уз одговарајуће образложење;
- упути кратке и једноставније молбе;
- искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;
- разуме једноставније исказане честитке и одговори на њих;
- упути једноставније честитке;
- разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника;
- именује бића, предмете и места из непосредног окружења;
- разуме једноставније описе бића, предмета и места;
- опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа;
- разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;
- изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;
- разуме једноставнија обавештења о положају у простору и реагује на њих;
- тражи и пружи једноставнија обавештења о положају у простору;
- разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време;
- разуме једноставније исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;
- тражи и даје једноставнија обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;
- разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реагује на њих;
- изражава допадање/недопадање уз најједноставније образложење;
- тражи најједноставније образложење допадања/недопадања;
- разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости;
- размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;
- опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства
- разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене;
- учествује у предлагању садржаја и начина рада.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
0	Hello!	IX	4	0	4
1.	People	IX, X	8	4	4
2.	Homes	X, XI	8	4	4
3.	Animals	XI, XII	8	4	4
4.	My life	XII, I	9	4	5
5.	Sport	II, III	8	3	5
6.	Detectives	III, IV	8	4	4
7.	Celebration	IV, V	9	4	5

8.	School	V, VI	10	4	6
УКУПНО			72	31	41

Назив предмета: МАТЕМАТИКА

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред: четврти

Годишњи фонд часова: 180 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој;
- одреди месну вредност цифре;
- изврши четири основне рачунске операције у скупу $\mathbb{N}_0$;
- састави израз, израчуна вредност бројевног изразица и примени својства рачунских операција;
- реши једначине и неједначине и провери тачност решења;
- реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину;
- процени вредност изразица са једном рачунском операцијом;
- одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју;
- прочита и запише разломке облика $(m, n \leq 10)$;
- упореди разломке облика са једнаким бројоцима или именицима;
- сабере и одузме разломке са једнаким именицима;
- запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале;
- сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале;
- чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима;
- формира низ на основу упутства;
- реши задатак применом различитих начина представљања проблема;
- именује елементе и опише особине квадрата и коцке;
- црта мреже и прави моделе квадрата и коцке;
- препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна;
- прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине;
- израчуна површину квадрата и правоугаоника;
- израчуна површину и запремину квадрата и коцке;
- реши проблемске задатке у контексту мерења.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
1.	БРОЈЕВИ	IX,X,XI,XII,I,I	136	48	88

		I,III,IV, V,VI			
2.	ГЕОМЕТРИЈА	IX,IV,VI	12	3	9
3.	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	IX,XI,V, VI	32	10	22
УКУПНО			180	61	119

Назив предмета: ПРИРОДА И ДРУШТВО

Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Разред: четврти

Годишњи фонд часова: 72 часа

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије;
- одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије;
- повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи;
- уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије;
- представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету;
- у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса;
- повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем;
- планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје;
- затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима у дигиталном окружењу;
- идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаривањем;
- испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола;
- наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије;
- наведе примере употребе магнета у свакодневном животу;
- наведе примере превенције и заштите од пожара;
- прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности;
- опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација;
- представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.);
- пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних);
- повеже резултате рада са уложеним трудом;
- сарађује са другима у групи на заједничким активностима;
- учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ	НАСТАВНА ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
					Обрада	Остали типови
1.	МОЈА ОТАЏБИНА–РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Природне и друштвене одлике Србије	IX,X,X I,XII	29	17	12
2.		Човек – природно и душтвено биће	XII,I	6	3	3
3.		Материјали	V,VI	13	8	5
4.		Прошлост Србије	I,II,III,IV	24	15	9
УКУПНО				72	43	29

Назив предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Разред: четврти

Годишњи фонд часова: 72 часа

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора;
- изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама;
- користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду;
- примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији;
- користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад;
- тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела;
- разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја;
- учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице;
- разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може применити.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
1.	КОМПОЗИЦИЈА	IX,X,X I,XII,I I	36	14	22
2.	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	II,III	12	6	6
3.	НАСЛЕЂЕ	III,IV,V	16	5	11
4.	СЦЕНА	V,VI	8	3	5
УКУПНО			72	28	44

Назив предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред: четврти

Годишњи фонд часова: 36 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- опише своја осећања у вези са слушањем музике;
- препознаје народну и уметничку музику;
- опише улогу музике у медијима;
- разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима;
- повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности;
- уочи контраст и понављање у музичком делу;
- пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења;
- примени изражајне музичке елементе;
- осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу;
- осмисли музички одговор на музичко питање;
- осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст;
- изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- коментарише своје и туђе извођење музике;
- самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације;
- учествује у школским приредбама и манифестацијама.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остали типови
1.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Током целе године	36	29	7
2.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Током целе године			
3.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Током целе године			
УКУПНО			36	29	7

Напомена: На сваком часу Музичке културе прожимају се садржаји из све три наставне области/теме (Слушање музике, Извођење музике и Музичко стваралаштво), тако да је у глобалној дистрибуцији часова по наставним темама тако и представљено.

Назив предмета: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Разред: четврти

Годишњи фонд часова: 108 часова

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);
- правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;
- комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу;
- одржава равнотежу у различитим кретањима;
- правилно држи тело;
- самостално коригује неправилно држање;
- правилно подиже, носи и спушта терет;
- изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;
- изведе дечји и народни плес;
- користи терминологију вежбања;
- поштује правила понашања на вежбалиштима;
- поштује мере безбедности током вежбања;
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;
- поштује и примени правила игре;
- навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа;
- прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;
- уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;
- прати промене у сопственој тежини и висини;
- сагледа резултате физичких способности;
- препозна здравствено стање када не треба да вежба;
- примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и у другим ситуацијама;
- уредно одржава простор у коме живи и борави;
- увиди значај правилне исхране за вежбање;
- повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље;
- препозна лепоту покрета и кретања;
- користи научена вежбања у рекреацији породице;
- правилно реагује у случају повреде у школи;
- вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању;
- учествује у предлагању садржаја и начина рада.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Време	Број часова	Број часова	
				Обучавање	Увежбавање

1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ Батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичке способности		У сваком месецу V,VI	НА SVИМ ЧАСОВИМА 6 - 6		
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ – СПОРТИ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	IX,X,XI,I,III,IV,V,VI	28	9	19
		Спортска гимнастика	IX,XI,XII,I,II,III,IV,V,V,	28	13	15
		Основе тимских, спортских и елементарних игара	IX,X,XI,XII,I,IV,V,VI	28	13	15
		Плес и ритмика	X,XI,I,II,III	14	6	8
		Пливање	-	-	-	-
		Полигони	X,XII,III,VI	4	-	4
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	У сваком месецу	НА SVИМ ЧАСОВИМА		
		Здравствено васпитање	У сваком месецу	НА SVИМ ЧАСОВИМА		

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

Изборни програм: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

Разред: четврти

Годишњи фонд часова: 36 часова

ИСХОДИ

По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:

- разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животној средини;
- се понаша у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса;
- образложи важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите;
- аргументује добити од заједничког живота људи припадника различитих култура;
- наведе елементе традиције и културе свог народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе и традиције;
- образложи значај подршке избеглицама и мигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу;

- наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура;
- дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак стереотипа, предрасуда и дискриминације;
- препознаје примере прекомерне потрошње;
- препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и младих;
- критички разматра појаву бацања хране и расипања воде;
- процењује важне чињенице о производима које купује читајући декларацију и води рачуна о односу цене и квалитета;
- испољи заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду;
- учествује у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	Време	Број часова
1.	ЉУДСКА ПРАВА Ја и други на планети Земљи	IX, X	7
2.	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Култура и традиција	X, XI, XII	10
3.	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Прекомерна потрошња	XII, I, II, III, IV	13
4.	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Еколошка акција	V, VI	6
УКУПНО			36

ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Облик образовно-васпитног рада: **Пројектна настава**

На крају четвртог разреда ученик би требао да буде у стању да:

- правилно рукује ИКТ уређајима;
- предложи редослед активности у односу на постављени пројектни задатак и могућности употребе ИКТ-а;
- користи одговарајуће алатке програма за цртање и сачува свој цртеж;
- уреди краћи текст и сачува га на рачунару;
- направи једноставну презентацију користећи мултимедијалне садржаје;
- користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ одраслог;
- критички бира садржаје са интернета и затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима;
- зна да наведе могуће последице на здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја;
- безбедно користи интернет и по потреби пријави и/или затражи помоћ одраслог.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН ПРОЈЕКТНЕ НАСТАВЕ

Месец	Понуђене теме	Број часова по теми
Септембар	Разгледница мога краја	2
	Вишенаменска учионица	2
Октобар	Одељењске збирке задатака	2
	Најлепши споменици природе	2
Новембар	Корисна и фина еко-куповина	2
	Култура живљења	2
Децембар	Култура живљења	2
	Ознаке за поклоне	2
Јануар	Покретне слике на радост публике	2
Фебруар	Трагом прошлости	3
	И рукотворине су умотворине	1
Март	И рукотворине су умотворине	1
	Од жара до пожара	3
Април	Од жара до пожара	1
	Наше кућице	3
Мај	Млади извиђачи	1
	Трагање је знање	1
	Извори светлости	1
	Летопис нашег одељења	1
Јун	Извори светлости	1
	Летопис нашег одељења	1

Напомена: Учитељ може за теме планирати већи или мањи број часова, што зависи од самог контекста у коме се одвија настава (специфичности одељења, локалних ресурса и сл.), али и од броја и обима планираних активности. Распоред понуђених тема по месецима може бити и другачији, што зависи од тога како је учитељ распоредио теме осталих наставних предмета у току године и месеца (неопходна је њихова усклађеност).

Број планираних часова за пројектну наставу по месецима је оквиран и зависи од прописаног школског календара и конкретног распореда часова. Дати годишњи план пројектне наставе подразумева да се планиране пројектне теме остварују на нивоу месеца (почињу и завршавају се у истом месецу), што може да буде и другачије, односно да се један пројекат може реализовати на часовима пројектне наставе током два или више месеци (нпр. може да траје дуже од могућег броја часова предвиђених за одређени месец или да започне на часовима у једном месецу, а заврши се у другом и сл.)

Облик образовно-васпитног рада: **Допунска настава**

Српски језик

Редни број	Н А С Т А В Н А Т Е М А	Број часова
1.	КЊИЖЕВНОСТ	5
2.	ЈЕЗИК	8
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	5
УКУПНО		18

Математика

Редни број	Н А С Т А В Н А ОБЛАСТ/Т Е М А	Број часова
1.	БРОЈЕВИ	9
2.	ГЕОМЕТРИЈА	6
3.	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	3
УКУПНО		18

Напомена: У зависности од специфичности одељења и потреба током школске године, може и да се одступи од броја предвиђених часова по темама и предметима.

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Час одељењског старешине

Редни број	Н А С Т А В Н А ОБЛАСТ	Број часова
1.	ШКОЛА	14
2.	ДРУГАРСТВО	7
3.	ЖИВОТ И ЗДРАВЉЕ	8
4.	ЧУВАМО ПРИРОДУ	7

УКУПНО	36
--------	----

Облик образовно-васпитног рада: **Додатна настава**

Математика

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	БРОЈЕВИ	19
2.	ГЕОМЕРТИЈА	7
3.	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	3
4.	ТАКМИЧЕЊА	7
УКУПНО		36

Ваннаставне активности

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ	Број часова
1.	НАУКА	3
2.	ТЕХНИКА	3
3.	КУЛТУРА	4
4.	УМЕТНОСТ	4
5.	МЕДИЈИ	4
6.	СПОРТ	18
УКУПНО		36

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ДРУГОГ ЦИКЛУСА

Образовни стандарди за крај обавезног образовања – Српски језик

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Вештина читања и разумевање прочитаног, Писано изражавање, Граматика, лексика, народни и књижевни језик и Књижевност.**

У образовне стандарде, после одговарајућих испитивања и одређивања нивоа, треба укључити и област **усмено изражавање**. Као основа за дефинисање стандарда у тој области може послужити следећи списак знања и умења: правилно изговара гласове; поштује књижевнојезичку норму у говору; изражајно чита уметнички текст обрађен у настави и изражајно казује научен текст; препричава текст без сажимања или са сажимањем; зна да исприча о стварном или измишљеном догађају, у првом или трећем лицу, поштујући изворну хронологију или ретроспективно; уме усмено да обавести некога о нечему и опише нешто (да усмено сачини експозиторни и дескриптивни текст); уме да учествује у расправи; уме да формулише своје мишљење и да га јавно искаже; и има изграђену културу комуникације (културу сопственог изражавања, као и слушања и поштовања туђег мишљења).

Стандарде обележене звездицом није било могуће тестирати задацима или нису тестирани у овом истраживању.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

Основни ниво

1. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области **вештина читања и разумевање прочитаног** ученик/ ученица:

- CJ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи
- CJ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), нарација (приповедање), аргументација, пропаганда*
- CJ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима
- CJ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста
- CJ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима
- CJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног
- CJ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство - циљ, узрок - последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту
- CJ. 1.1.8. чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе

2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области **писано изражавање** ученик/ученица:

- CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)
- CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу
- CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста)
- CJ.1.2.4. уме да преприча текст
- CJ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања* (говору, односно писању), теми, прилици и сл.; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или неформални)
- CJ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације: саставља писмо; попуњава различите обрасце и формуларе с којима се сусреће у школи и свакодневном животу
- CJ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)*
- CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
- CJ.1.2.9. има изграђену језичку толеранцију и негативан став према језику дискриминације и говору мржње*

3. ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК

У подобласти **граматика** ученик/ученица:

- CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слоге у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама

- CJ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације*
- CJ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима
- CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи
- CJ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела
- CJ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу)
- CJ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне)
- CJ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима
- CJ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми
- CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта)
- CJ.1.3.11. препознаје бирократски језик као непожељан начин изражавања*
- У подобласти **лексика** ученик/ученица:
- CJ.1.3.12. познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основне лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију; метафору* као лексички механизам
- CJ.1.3.13. препознаје различита значења вишезначних речи које се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.)
- CJ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизма који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.)
- CJ.1.3.15. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (једноставни случајеви)
- CJ.1.3.16. служи се речницима, приручницима и енциклопедијама
- У подобласти **народни и књижевни језик** ученик/ученица:
- CJ.1.3.17. разликује појмове књижевног и народног језика; зна основне податке о развоју књижевног језика код Срба (од почетака до данас)
- CJ.1.3.18. зна основне податке о пореклу и дијалекатској разуђености српског језика
- CJ.1.3.19. зна основне податке о језицима националних мањина
- CJ.1.3.20. има позитиван став према дијалектима (свом и туђем)*
- CJ.1.3.21. разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој*

4. КЊИЖЕВНОСТ

У области **књижевност** ученик/ученица:

- CJ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од В до ВИИИ разреда) са именима аутора тих дела
- CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност)
- CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму
- CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац)
- CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог
- CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, оноματοпеја)
- CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик...
- CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе*
- CJ.1.4.9. способан је за естетски доживљај уметничких дела*

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

Средњи ниво

1. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области **вештина читања и разумевање прочитаног** ученик/ученица:

- CJ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: "летимично читање" (ради брзог налажења одређених информација); читање "с оловком у руци" (ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања*
- CJ.2.1.2. познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање, расправа, реклама)

- CJ.2.1.3. препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове
- CJ.2.1.4. разликује све делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник и библиографију и уме њима да се користи
- CJ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима)
- CJ.2.1.6. разликује чињеницу од коментара, објективност од пристрасности и пропаганде на једноставним примерима
- CJ.2.1.7. препознаје став аутора неуметничког текста и разликује га од другачијих ставова изнетих у таквом тексту

2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области **писано изражавање** ученик/ученица:

- CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан
- CJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај
- CJ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста
- CJ.2.2.4. зна основне особине говорног и писаног језика*
- CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева

3. ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК

У подобласти **граматика** ученик/ученица:

- CJ.2.3.1. одређује место акцента у речи; зна основна правила акценатске норме
 - CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене
 - CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи
 - CJ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање)
 - CJ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица)
 - CJ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима
 - CJ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици
 - CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика
- У подобласти **лексика** ученик/ученица:
- CJ.2.3.9. познаје метонимију* као лексички механизам
 - CJ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их употребљава
 - CJ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/ или контекста у коме су употребљени (сложенији примери)

4. КЊИЖЕВНОСТ

У области **књижевност** ученик/ученица:

- CJ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања
- CJ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација
- CJ.2.4.3. разликује лирско-епске врсте (баладу, поему)
- CJ.2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно-популарне текстове
- CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градиација, метафора, контраст)
- CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност
- CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог
- CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела
- CJ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама*

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

Напредни ниво

1. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области **вештина читања и разумевање прочитаног** ученик/ученица:

CJ.3.1.1. проналази, издваја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима)

CJ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст

CJ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту

CJ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле, дијаграме и графиконе

2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области **писано изражавање** ученик/ученица:

CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста

CJ.3.2.2. саставља аргументативни текст

CJ.3.2.3. пише приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.), репортажу и расправу

CJ.3.2.4. пише резиме дужег и/или сложенијег текста

CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму

3. ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК

У подобласти **граматика** ученик/ученица:

CJ.3.3.1. дели реч на слоге у сложенијим случајевима

CJ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни и именује)

CJ.3.3.3. зна и у свом говору примењује* акценатску норму

CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама

CJ.3.3.5. познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица)

CJ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези с њима)

У подобласти **лексика** ученик/ученица:

CJ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су употребљени, или на основу њиховог порекла

CJ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима, намењеним младима, и правилно их употребљава

4. КЊИЖЕВНОСТ

У области **књижевност** ученик/ученица:

CJ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова карактеристичних тема и мотива

CJ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту

CJ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу

CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту

CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе

CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело

CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже

CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*

Образовни стандарди за крај обавезног образовања – Ликовна култура

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Медији, материјали и технике визуелних уметности, Елементи, принципи и садржаји** (теме, мотиви, идеје...) **визуелних уметности и Улога, развој и различитост визуелних уметности.**

Термином визуелна уметност обухваћени су традиционални медији ликовних и примењених уметности (цртање, сликање, вајање, графика, керамика, костимографија...), савремени медији (телевизија, филм, сви облици дизајна и дигиталне уметности...), архитектура, фолклорна уметност, уметнички занати (ткање, грнчарија, накит, радови у дрвету, папиру и другим материјалима).

У оквиру сваке области развијени су кратки искази по нивоима, тј. описане су способности, знања и вештине ученика. Они су дефинисани преко кључних компоненти учења: основних знања, стваралачких способности и критичког мишљења

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

Основни ниво

1. МЕДИЈИ, МАТЕРИЈАЛИ И ТЕХНИКЕ ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области медији, материјали и технике визуелних уметности ученик/ученица:

ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности

ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове

ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)

2. ЕЛЕМЕНТИ, ПРИНЦИПИ И САДРЖАЈИ (ТЕМЕ, МОТИВИ, ИДЕЈЕ...) ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области елементи, принципи и садржаји (теме, мотиви, идеје...) визуелних уметности ученик/ученица:

ЛК.1.2.1. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)

3. УЛОГА, РАЗВОЈ И РАЗЛИЧИТОСТ ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области улога, развој и различитост визуелних уметности ученик/ученица:

ЛК.1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода

ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечени учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...)

ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерија, атеље, уметничка радионица...)

ЛК.1.3.4. зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

Средњи ниво

1. МЕДИЈИ, МАТЕРИЈАЛИ И ТЕХНИКЕ ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области медији, материјали и технике визуелних уметности ученик/ученица:

ЛК.2.1.1. познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности

ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)

2. ЕЛЕМЕНТИ, ПРИНЦИПИ И САДРЖАЈИ (ТЕМЕ, МОТИВИ, ИДЕЈЕ...) ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области елементи, принципи и садржаји (теме, мотиви, идеје...) визуелних уметности ученик/ученица:

ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт

ЛК.2.2.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)

3. УЛОГА, РАЗВОЈ И РАЗЛИЧИТОСТ ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области улога, развој и различитост визуелних уметности ученик/ученица:

ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

Напредни ниво

1. МЕДИЈИ, МАТЕРИЈАЛИ И ТЕХНИКЕ ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области медији, материјали и технике визуелних уметности ученик/ученица:

ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности

ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју

2. ЕЛЕМЕНТИ, ПРИНЦИПИ И САДРЖАЈИ (ТЕМЕ, МОТИВИ, ИДЕЈЕ...) ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области елементи, принципи и садржаји (теме, мотиви, идеје...) визуелних уметности ученик/ученица:

ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју

ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат

ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других

ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и на радовима других

3. УЛОГА, РАЗВОЈ И РАЗЛИЧИТОСТ ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области **улога, развој и различитост визуелних уметности** ученик/ученица:

ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...)

ЛК.3.3.2. описује потребна знања и вештине који су неопходни у занимањима везаним за визуелне уметности

ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из визуелних уметности

ЛК.3.3.4. разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота

Образовни стандарди за крај основног образовања – Музичка култура

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Знање и разумевање, Слушање музике, Музичко извођење и Музичко стваралаштво.**

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

Основни ниво

1. ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ

У области **знање и разумевање** ученик/ученица уме да:

МК.1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености

МК.1.1.2. опише основне карактеристике: музичких инструмената, историјско-стилских периода, музичких жанрова, народног стваралаштва.

2. СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

У области **слушање музике** ученик/ученица уме на основу слушања музичких примера да именује:

МК.1.2.1. музичке изражајне елементе

МК.1.2.2. извођачки састав

МК.1.2.3. музичке жанрове

МК.1.2.4. српски музички фолклор

3. МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ

У области **музичко извођење** ученик/ученица уме да:

МК.1.3.1. пева једноставне дечје, народне или популарне композиције

МК.1.3.2. изводи једноставне дечје, народне или популарне композиције на бар једном инструменту

4. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

У области **музичко стваралаштво** ученик/ученица уме да:

МК.1.4.1. направи музичке инструменте користећи предмете из окружења

МК.1.4.2. осмисли мање музичке целине на основу понуђених модела

МК.1.4.3. изводи пратеће ритмичке и мелодијско-ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима

МК.1.4.4. учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

Средњи ниво

1. ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ

У области **знање и разумевање** ученик/ученица уме да анализира повезаност:

МК.2.1.1. музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (нпр. брз темпо са живахним карактером)

МК.2.1.2. структуре и драматургије одређеног музичког жанра (нпр. оперски финале са догађајима у драми)

МК.2.1.3. облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота

2. СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

У области **слушање музике** ученик/ученица уме да:

МК.2.2.1. опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената (нпр. узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре)

МК.2.2.2. препозна структуру одређеног музичког жанра

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

Напредни ниво

1. ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ

У области **знање и разумевање** ученик/ученица:

МК.3.1.1. зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела

МК.3.1.2. разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора

МК.3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд

МК.3.1.4. уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом)

2. СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

У области **слушање музике** ученик/ученица уме да анализира слушни пример и открије везу опажених карактеристика са:

МК.3.2.1. структуралном и драматуршком димензијом звучног примера

МК.3.2.2. жанровским и историјско-стилским контекстом звучног примера

МК.3.2.3. контекстом настанка и применом различитих облика музичког фолклора

3. МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ

У области **музичко извођење** ученик/ученица уме да:

МК.3.3.1. изводи разноврсни музички репертоар певањем и свирањем као солиста и у школским ансамблима

4. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

У области **музичко стваралаштво** ученик/ученица уме да:

МК.3.4.1. осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте

МК.3.4.2. импровизује и/или компонује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова

МК.3.4.3. осмисли музику за школску представу, приредбу, перформанс

Образовни стандарди за крај основног образовања – Историја

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Историјско знање и Истраживање и тумачење историје.**

Историјско знање чини скуп организованих информација и појмова из историјске науке које поседује ученик/ученица на крају основног образовања: знања о времену и простору разумевање хронологије, познавање важних чињеница, појмова, личности и процеса из националне и опште историје, разумевање узрочно-последичних веза, као и вертикална и хоризонтална перспектива у историји.

Историјско знање служи као основ за сагледавање савременог света који узима у обзир временску димензију, у којем је садржано разумевање да садашњи догађаји и збивања имају своје корене у прошлости (често у далекој прошлости), а нису само резултат нечега што се недавно догодило.

Вертикална перспектива односи се на проучавање промене и континуитета током времена. Хоризонтална перспектива односи се на одређивање места појединачних догађаја, дешавања или токова у ширем европском контексту.

Истраживање и тумачење историје чине вештине, умења, ставови и вредности који су засновани на употреби историјских извора, коришћењу различитих средстава у функцији историјског истраживања и стицања знања, и мултиперспективност и пристрасности у тумачењу историје.

Истраживање и тумачење историје служи као основа за аналитичке вештине и умеће тумачења, које ће ученици моћи да употребе у будућности да би разумели свет у коме живе и промене које се

дешавају и које ће им помоћи да процене податке који до њих долазе преко медија и из других извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

Основни ниво

1. ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ

У области **историјско знање** ученик/ученица:

ИС.1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице

ИС.1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода

ИС.1.1.3. зна поделу на праисторију и историју

ИС.1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости

ИС.1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлости

ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације

ИС.1.1.7. именује најважније појаве из националне историје

ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје

ИС.1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје

ИС.1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

2. ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ

У области **истраживање и тумачење историје** ученик/ученица:

ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч

ИС.1.2.2. препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику, који говоре о истим историјским појавама

ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике

ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

ИС.1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле

ИС.1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми графикана

ИС.1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

ИС.1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

Средњи ниво

1. ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ

У области **историјско знање** ученик/ученица:

ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

ИС.2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

ИС.2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје

ИС.2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости

ИС.2.1.5. зна и разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

ИС.2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

2. ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ

У области **истраживање и тумачење историје** ученик/ученица:

ИС.2.2.1. уме да закључи о којем догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора

ИС.2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора

ИС.2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

ИС.2.2.4. уме да одреди угао гледања на историјску појаву (победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истом историјском догађају, феномену

ИС.2.2.5. препознаје да постоји пристрасност у појединим тумачењима историјских личности, догађаја, феномена

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

Напредни ниво

1. ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ

У области **историјско знање** ученик/ученица:

ИС.3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

ИС.3.1.2. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

ИС.3.1.3. зна специфичне детаље из националне и опште историје

ИС.3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне, опште историје

ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

ИС.3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

2. ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ

У области **истраживање и тумачење** историје ученик/ученица:

ИС.3.2.1. уме да изврши селекцију историјских извора

ИС.3.2.2. уме да анализира и процени релевантност историјског извора

ИС.3.2.3. уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

ИС.3.2.4. уме да одреди на основу анализе историјског извора контекст у којем је настао извор и контекст о којем говори извор (идеолошки, културолошки, социјални, политички, географски контекст извора)

ИС.3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте без понуђене легенде, упоређује два графика и закључује о појави)

ИС.3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исту историјску појаву

ИС.3.2.7. уме да изрази став и мишљење о одређеном тумачењу историјског феномена и да одреди врсту пристрасности (манипулација, пропаганда, стереотип...)

Образовни стандарди за крај основног образовања – Географија

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Географске вештине**, **Физичка географија**, **Друштвена географија** и **Регионална географија**.

Област **Географске вештине** чини скуп знања и практичних вештина којима ученици треба да овладају у настави географије, а односе се на познавање оријентације у простору, практично коришћење и познавање географске карте, коришћење статистичког или другог материјала који је систематизован у табеле, дијаграме, схеме и моделе.

Области **Физичка географија** и **Друштвена географија** чине географска знања/чињенице, везе и законитости у географском омотачу Земље у коме се додирују, прожимају и развијају Земљине сфере, чинећи јединствену нераздвојиву целину.

Област **Регионална географија** чини скуп географских знања/чињеница, везе и законитости на комплексном географском простору испреплетаном деловањем природе и људи, чиме се указује на обележја, проблеме и специфичности регија у свету и регија у нашој земљи.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

Основни ниво

1. ГЕОГРАФСКЕ ВЕШТИНЕ

У области **географске вештине** ученик/ученица:

ГЕ.1.1.1. разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања

ГЕ.1.1.2. наводи и описује начине представљања Земљине површине (глобус и географска карта)

ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте

2. ФИЗИЧКА ГЕОГРАФИЈА

У области **физичка географија** ученик/ученица:

ГЕ.1.2.1. именује небеска тела у Сунчевом систему и наводи њихов распоред

ГЕ.1.2.2. описује облик Земље и препознаје појаве и процесе везане за њена кретања

ГЕ.1.2.3. именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике

3. ДРУШТВЕНА ГЕОГРАФИЈА

У области **друштвена географија** ученик/ученица:

ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред

ГЕ.1.3.2 дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране

4. РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА

У области **регионална географија** ученик/ученица:

ГЕ.1.4.1. препознаје основне природне и друштвене одлике наше државе

ГЕ.1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

Средњи ниво

1. ГЕОГРАФСКЕ ВЕШТИНЕ

У области **географске вештине** ученик/ученица:

ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти

ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти

ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом

ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом

2. ФИЗИЧКА ГЕОГРАФИЈА

У области **физичка географија** ученик/ученица:

ГЕ.2.2.1 описује небеска тела и њихова кретања

ГЕ.2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе у Земљиним сферама (литосфери, атмосфери, хидросфери, биосфери)

3. ДРУШТВЕНА ГЕОГРАФИЈА

У области **друштвена географија** ученик/ученица:

ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва

ГЕ.2.3.2. именује међународне организације у свету (ЕУ, УНИЦЕФ, УН, УНЕСЦО, ФАО, Црвени крст...)

4. РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА

У области **регионална географија** ученик/ученица:

ГЕ.2.4.1. описује природне и друштвене одлике наше државе и наводи њене географске регије

ГЕ.2.4.2. описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

Напредни ниво

1. ГЕОГРАФСКЕ ВЕШТИНЕ

У области **географске вештине** ученик/ученица:

ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте

2. ФИЗИЧКА ГЕОГРАФИЈА

У области **физичка географија** ученик/ученица:

ГЕ.3.2.1. препознаје димензије Земље и објашњава последице Земљиног облика и њених кретања

ГЕ.3.2.2. објашњава физичко-географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање

3. ДРУШТВЕНА ГЕОГРАФИЈА

У области **друштвена географија** ученик/ученица:

ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља

ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности

4. РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА

У области **регионална географија** ученик/ученица:

ГЕ.3.4.1. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у нашој земљи и уме да издвоји географске регије

ГЕ.3.4.2 објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у Европи и уме да издвоји географске регије

ГЕ.3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије

Образовни стандарди за крај основног образовања – Математика

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Бројеви и операције са њима, Алгебра и функције, Геометрија, Мерење и Обрада података.**

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

Основни ниво

1. БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области **бројеви и операције са њима** ученик/ученица уме да:

МА.1.1.1. прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне)

МА.1.1.2. преведе децимални запис броја у разломак и обратно

МА.1.1.3. упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно

МА.1.1.4. изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна, на пример $\frac{1}{5}$ од n , где је n дати природан број

МА.1.1.5. дели са остатком једноцифреним бројем и зна када је један број дељив другим

МА.1.1.6. користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама

2. АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ

У области **алгебра и функције** ученик/ученица врши формалне операције које су редуциране и зависе од интерпретације; уме да:

МА.1.2.1. реши линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану

МА.1.2.2. израчуна степен датог броја, зна основне операције са степенима

МА.1.2.3. сабира, одузима и множи мономе

МА.1.2.4. одреди вредност функције дате таблицом или формулом

3. ГЕОМЕТРИЈА

У области **геометрија** ученик/ученица:

МА.1.3.1. влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује неке врсте углова и паралелне и нормалне праве)

МА.1.3.2. влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку; уме да израчуна непознату страну правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему)

МА.1.3.3. влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника)

МА.1.3.4. влада појмовима: коцка и квадар (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе и рачуна њихову површину и запремину)

МА.1.3.5. влада појмовима: купа, ваљак и лопта (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе)

МА.1.3.6. интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)

4. МЕРЕЊЕ

У области **мерење** ученик/ученица уме да:

МА.1.4.1. користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине, запремине, масе, времена и углова

МА.1.4.2. претвори веће јединице дужине, масе и времена у мање

МА.1.4.3. користи различите апоене новца

МА.1.4.4. при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу; заокругљује величине исказане датом мером

5. ОБРАДА ПОДАТАКА

У области **обрада података** ученик/ученица уме да:

МА.1.5.1. Изражава положај објеката сврставајући их у врсте и колоне; одреди положај тачке у првом квадранту координатног система ако су дате координате и обратно

МА.1.5.2. прочита и разуме податак са графикана, дијаграма или из табеле, и одреди минимум или максимум зависне величине

МА.1.5.3. податке из табеле прикаже графикомом и обрнуто

МА.1.5.4. одреди задати проценат неке величине

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

Средњи ниво

1. БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области **бројеви и операције са њима** ученик/ученица уме да:

МА.2.1.1. упореди по величини бројеве записане у различитим облицима

МА.2.1.2. одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа

МА.2.1.3. примени основна правила дељивости са 2, 3, 5, 9 и декадним јединицама

МА.2.1.4. користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама

2. АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ

У области **алгебра и функције** ученик/ученица је рачунске процедуре довео/ла до солидног степена увежбаности; уме да:

МА.2.2.1. реши линеарне једначине и системе линеарних једначина са две непознате

МА.2.2.2. оперише са степенима и зна шта је квадратни корен

МА.2.2.3. сабира и одузима полиноме, уме да помножи два бинома и да квадрира бином

МА.2.2.4. уочи зависност међу променљивим, зна функцију $y=ax$ и графички интерпретира њена својства; везује за та својства појам директне пропорционалности и одређује непознати члан пропорције

МА.2.2.5. користи једначине у једноставним текстуалним задацима

3. ГЕОМЕТРИЈА

У области **геометрија** ученик/ученица уме да:

МА.2.3.1. одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима

МА.2.3.2. одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу и да решава задатке користећи Питагорину теорему

МА.2.3.3. користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена

МА.2.3.4. влада појмовима: призма и пирамида; рачуна њихову површину и запремину када су неопходни елементи непосредно дати у задатку

МА.2.3.5. израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте када су неопходни елементи непосредно дати у задатку

МА.2.3.6. уочи осносиметричне фигуре и да одреди осу симетрије; користи подударност и везује је са карактеристичним својствима фигура (нпр. паралелност и једнакост страница паралелограма)

4. МЕРЕЊЕ

У области **мерење** ученик/ученица уме да:

МА.2.4.1. пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу

МА.2.4.2. претвори износ једне валуте у другу правилно постављајући одговарајућу пропорцију

МА.2.4.3. дату величину искаже приближном вредношћу

5. ОБРАДА ПОДАТАКА

У области **обрада података** ученик/ученица уме да:

МА.2.5.1. влада описом координатног система (одређује координате тачака, осно или централно симетричних итд)

МА.2.5.2. чита једноставне дијаграме и табеле и на основу њих обради податке по једном критеријуму (нпр. одреди аритметичку средину за дати скуп података; пореди вредности узорка са средњом вредношћу)

МА.2.5.3. обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; представља средњу вредност медијаном

МА.2.5.4. примени процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког производа за дати проценат)

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

Напредни ниво

1. БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области **бројеви и операције са њима** ученик/ученица уме да:

МА.3.1.1. одреди вредност сложенијег бројевног израза

МА.3.1.2. оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама

МА.3.1.3. користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама

2. АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ

У области **алгебра и функције** ученик/ученица је постигао/ла висок степен увежбаности извођења операција уз истицање својстава која се примењују; уме да:

МА.3.2.1. саставља и решава линеарне једначине и неједначине и системе линеарних једначина са две непознате

МА.3.2.2. користи особине степена и квадратног корена

МА.3.2.3. зна и примењује формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; увежбано трансформише алгебарске изразе и своди их на најједноставији облик

МА.3.2.4. разликује директно и обрнуто пропорционалне величине и то изражава одговарајућим записом; зна линеарну функцију и графички интерпретира њена својства

МА.3.2.5. користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке

3. ГЕОМЕТРИЈА

У области **геометрија** ученик/ученица уме да:

МА.3.3.1. рачуна са угловима укључујући и претварање угаоних мера; закључује користећи особине паралелних и нормалних правих, укључујући углове на трансверзали

МА.3.3.2. користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеца, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише

МА.3.3.3. одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка, као и дужину лука

МА.3.3.4. израчуна површину и запремину призме и пирамиде, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати

МА.3.3.5. израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати

МА.3.3.6. примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката

4. МЕРЕЊЕ

У области **мерење** ученик/ученица уме да:

МА.3.4.1. по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима

МА.3.4.2. процени и заокругли дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима; изражава оцену грешке (нпр. мање од 1 динар, 1cm, 1g)

5. ОБРАДА ПОДАТАКА

У области **обрада података** ученик/ученица уме да:

МА.3.5.1. одреди положај (координате) тачака које задовољавају сложеније услове

МА.3.5.2. тумачи дијаграме и табеле

МА.3.5.3. прикупи и обради податке и сам састави дијаграм или табелу; црта график којим представља међузависност величина

МА.3.5.4. примени процентни рачун у сложенијим ситуацијама

Образовни стандарди за крај основног образовања – Биологија

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Особине живих бића, Јединство грађе и функције као основа живота, Наслеђивање и еволуција, Живот у екосистему, Човек и здравље и Посматрање, мерење и експеримент.**

Оваква поставка образовних стандарда, осим што има чврсто упориште у постојећим циљевима и задацима програма и градива Биологије, истовремено указује и на могућу прекомпозицију Наставног плана и програма Биологије, пратећи очекивани развој система образовања и нових знања у биологији. Образовни стандарди из области **Посматрање, мерење и експеримент** моћи ће да остваре само оне школе које су адекватно опремљене.

За предмете природних наука (Биологија, Физика и Хемија) додатно су дефинисани заједнички образовни стандарди који се односе на експеримент у природним наукама.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

Основни ниво

1. ОСОБИНЕ ЖИВИХ БИЋА

У области **особине живих бића** ученик/ученица:

БИ.1.1.1. уме да наведе основне карактеристике живог света

БИ.1.1.2. разликује живу и неживу природу у непосредном окружењу и у типичним случајевима

БИ.1.1.3. препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња

БИ.1.1.4. уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих

БИ.1.1.5. зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе

2. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА

У области **јединство грађе и функције као основа живота** ученик/ученица:

БИ.1.2.1. зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије

БИ.1.2.2. зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија

БИ.1.2.3. зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма

БИ.1.2.4. познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси

БИ.1.2.5. разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном

БИ.1.2.6. разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање)

БИ.1.2.7. зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином

3. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА

У области **наслеђивање и еволуција** ученик/ученица:

БИ.1.3.1. разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте

БИ.1.3.2. зна основне појмове о процесима размножавања

БИ.1.3.3. зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал

БИ.1.3.4. зна за појам и основну улогу хромозома

БИ.1.3.5. зна основне принципе наслеђивања

БИ.1.3.6. зна како делују гени и да се стечене особине не наслеђују

БИ.1.3.7. зна да од зигота настаје организам и да се тај процес назива развиће

БИ.1.3.8. зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи

БИ.1.3.9. зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа

БИ.1.3.10. зна да је природно одабирање основни механизам прилагођавања организама

4. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ

У области **живот у екосистему** ученик/ученица:

БИ.1.4.1. препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште - биотоп, животна заједница - биоценоза, популација, еколошка ниша, екосистем, биом, биосфера) и зна најопштије чињенице о њима

БИ.1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације

БИ.1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)

БИ.1.4.4. препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају

БИ.1.4.5. препознаје основне последице развоја човечанства на природу (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) и најважније врсте загађивања воде, ваздуха, земљишта

БИ.1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад)

БИ.1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата)

БИ.1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења

5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ

У области **човек и здравље** ученик/ученица:

- БИ.1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава
- БИ.1.5.2. разуме значај примене хигијенских навика у исхрани и посебно значај термичке обраде хране
- БИ.1.5.3. разуме значај одржавања хигијене кућних љубимаца, домаћих и дивљих животиња и правилног опхођења са њима
- БИ.1.5.4. разуме зашто је важно да се придржава званичних упутстава која се односе на заразне болести (епидемије и пандемије)
- БИ.1.5.5. препознаје основне знаке поремећаја функције појединих органа и основне симптоме инфекције и разликује стање у коме може сам да интервенише од стања када мора да се обрати лекару
- БИ.1.5.6. разуме предности и недостатке употребе додатака у храни и исхрани (конзерванси и неконтролисана употреба витамина, антиоксиданата, минерала итд.) и опасности до којих може да доведе неуравнотежена исхрана (редукционе дијете, претерано узимање хране и сл.) и познаје основне принципе правилног комбиновања животних намирница
- БИ.1.5.7. разуме да загађење животне средине (воде, ваздуха, земљишта, бука, итд.) и неке природне појаве (УВ зрачење) неповољно утичу на здравље човека
- БИ.1.5.8. зна и разуме какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора)
- БИ.1.5.9. разуме да постоје полне болести, познаје мере превенције и могуће путеве инфекције, као и њихове негативне последице на здравље
- БИ.1.5.10. зна да постоје природне промене у понашању које настају као последица физиолошких промена (пубертет, менопауза), зна да у адолесцентом добу могу да се појаве психолошки развојни проблеми (поремећаји у исхрани, поремећаји понашања, поремећаји сна и сл.)
- БИ.1.5.11. разуме одговорност и опасност превременог ступања у сексуалне односе и разуме зашто абортус у доба развоја има негативне последице на физичко и ментално здравље
- БИ.1.5.12. зна да болести зависности (претерана употреба дувана, алкохола, дроге) неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима)
- БИ.1.5.13. зна како се треба понашати према особи која болује од болести зависности или је ХИВ позитивна

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

Средњи ниво

1. ОСОБИНЕ ЖИВИХ БИЋА

У области **особине живих бића** ученик/ученица:

- БИ.2.1.1. примењује критеријуме за разликовање живог од неживог на карактеристичном биолошком материјалу (препаратима, огледима)
- БИ.2.1.2. познаје и користи критеријуме за разликовање биљака и животиња и примењује их у типичним случајевима
- БИ.2.1.3. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе
- БИ.2.1.4. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у околностима када делује мањи број чинилаца на типичне заједнице живих бића или организме

2. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА

У области **јединство грађе и функције као основа живота** ученик/ученица:

- БИ.2.2.1. разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијским организмима (разлике између биљне и животињске ћелије, између коштане и мишићне ћелије и сл.)
- БИ.2.2.2. зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом органе, а органи са истом функцијом системе органа
- БИ.2.2.3. зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека
- БИ.2.2.4. разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам
- БИ.2.2.5. разуме да биљне ћелије, захваљујући специфичној грађи, могу да везују енергију и стварају (синтетишу) сложене (хранљиве) материје

- БИ.2.2.6. разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање
- БИ.2.2.7. познаје термин хомеостаза и зна да објасни шта он значи
- БИ.2.2.8. зна да је неопходна координација функција у вишећелијским организмима и зна који органски системи омогућују ову интеграцију
- БИ.2.2.9. зна да нервни и ендокрини системи имају улогу у одржавању хомеостазе

3. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА

У области **наслеђивање и еволуција** ученик/ученица:

- БИ.2.3.1. разуме основне разлике између полног и бесполог размножавања
- БИ.2.3.2. разуме механизам настанка зигота
- БИ.2.3.3. разуме зашто потомци личе на родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима
- БИ.2.3.4. зна да на развиће организама поред генетичког материјала утиче и средина
- БИ. 2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизма
- БИ. 2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине

4. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ

У области **живот у екосистему** ученик/ученица:

- БИ.2.4.1. употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи
- БИ.2.4.2. зна и правилно именује делове екосистема, заједница и популација и зна да опише везе између делова
- БИ.2.4.3. уме да на разноврсним примерима одреди основне материјалне и енергетске токове у екосистему, основне односе исхране и најважнија својства биоценоза и популација
- БИ.2.4.4. зна да у природи постоји кружење појединих супстанци (воде, угљеника и азота)
- БИ.2.4.5. препознаје различите биоме и зна њихов основни распоред на земљи
- БИ.2.4.6. препознаје животне услове који владају у појединим екосистемима Европе и света и карактеристичне представнике врста које их насељавају
- БИ.2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини
- БИ.2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије
- БИ.2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)

5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ

У области **човек и здравље** ученик/ученица:

- БИ.2.5.1. познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља
- БИ.2.5.2. разуме значај и зна основне принципе правилног комбиновања животних намирница
- БИ.2.5.3. зна како се чува хранљива вредност намирница
- БИ.2.5.4. зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека
- БИ.2.5.5. зна механизме деловања хемијских материја на физиолошке процесе у организму и на понашање (утицај алкохола, различитих врста дрога, енергетских напитака и сл.)

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

Напредни ниво

1. ОСОБИНЕ ЖИВИХ БИЋА

У области **особине живих бића** ученик/ученица:

- БИ.3.1.1. примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима и у атипичним примерима (вируси, делови организама, плодови и сл.)
- БИ.3.1.2. уме да објасни зашто је нешто класификовано као живо или као неживо
- БИ.3.1.3. разуме критеријуме по којима се разликују биљке и животиње и уме да их примени у атипичним случајевима
- БИ.3.1.4. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група
- БИ.3.1.5. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у комплексним ситуацијама у сложенијим заједницама

2. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА

У области **јединство грађе и функције као основа живота** ученик/ученица:

- БИ.3.2.1. зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека

БИ.3.2.2. разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност

БИ.3.2.3. разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције

БИ.3.2.4. разуме да је у остваривању карактеристичног понашања неопходна функционална интеграција више система органа и разуме значај такве интеграције понашања за преживљавање

БИ.3.2.5. разуме сличности и разлике у интеграцији грађе и функције јединке током животног циклуса

БИ.3.2.6. зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који информишу организам о стању у околини и њихову улогу у одржавању унутрашње равнотеже (улога нервног система)

БИ.3.2.7. зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који реагују на промене у околини и карактеристике органа који враћају организам у равнотежу онда када је из ње избачен (стресно стање - улога ендокриног система)

БИ.3.2.8. зна и разуме које су последице стресног стања за организам

3. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА

У области **наслеђивање и еволуција** ученик/ученица:

БИ.3.3.1. разуме разлику између телесних и полних ћелија у погледу хромозома и деоба

БИ.3.3.2. разуме да полне ћелије настају од посебних ћелија у организму

БИ.3.3.3. зна функцију генетичког материјала и његову основну улогу у ћелији

БИ.3.3.4. зна да је број хромозома у ћелији карактеристика врсте

БИ.3.3.5. разуме како различити еволуциони механизми, мењајући учесталост особина у популацијама, доводе до еволуције

БИ.3.3.6. разуме да човек може да утиче на смер и брзину еволуционих промена својих популација и популација других врста

4. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ

У области **живот у екосистему** ученик/ученица:

БИ.3.4.1. уме да објасни како различити делови екосистема утичу један на други као и међусобне односе популација у биоценози

БИ.3.4.2. разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему (аутотрофне, хетеротрофне, сапротрофне животне комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде)

БИ.3.4.3. разуме значај кружења појединих супстанци у природи (воде, угљеника и азота)

БИ.3.4.4. разуме просторну и временску организацију животних заједница и популација

БИ.3.4.5. предвиђа на основу задатих услова средине тип екосистема који у тим условима настаје

БИ.3.4.6. познаје механизме којима развој човечанства изазива промене у природи (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене)

БИ.3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета

БИ.3.4.8. разуме зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете

5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ

У области **човек и здравље** ученик/ученица:

БИ.3.5.1. познаје узроке и физиолошке последице заразних болести

БИ.3.5.2. познаје основне принципе лечења заразних и других болести

БИ.3.5.3. разуме основне биолошке процесе који леже у основи физиолошки правилне исхране

БИ.3.5.4. познаје главне компоненте намирница и њихову хранљиву вредност

БИ.3.5.5. познаје симптоме и главне карактеристике болести метаболизма и узроке због којих настају (гојазност, анорексија, булимија, шећерна болест)

БИ.3.5.6. разуме механизме поремећаја функције појединих органа

БИ.3.5.7. познаје основне биолошке механизме који доводе до развијања болести зависности

БИ.3.5.8. разуме механизме стресног стања и утицај јаких негативних емоција на физиолошке процесе у организму и на понашање појединца

6. ПОСМАТРАЊЕ, МЕРЕЊЕ И ЕКСПЕРИМЕНТ

Заједничка област за предмете природних наука: Биологију, Физику и Хемију.

У области **посматрање, мерење и експеримент** на основном нивоу ученик/ученица:

БИ.1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)

БИ.1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату

БИ.1.6.3. зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада

БИ.1.6.4. уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника

У области **посматрање, мерење и експеримент** на **средњем** нивоу ученик/ученица:

БИ.2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату

БИ.2.6.2. зна шта је грешка инструмента и прецизност мерења и уме по упутству да калибрише инструмент

БИ.2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата

БИ.2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату

У области **посматрање, мерење и експеримент** на **напредном** нивоу ученик/ученица:

БИ.3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података

БИ.3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата

БИ.3.6.3. уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај

БИ.3.6.4. разуме значај контроле и пробе у експерименту (варирање једног/више фактора), уме да постави хипотезу и извуче закључак

БИ.3.6.5. зна, уз одговарајуће навођење наставника, самостално да осмисли, реализује и извести о експерименту на примеру који сам одабере

Образовни стандарди за крај основног образовања – Физичко васпитање

За предмет физичко васпитање образовни стандарди су дефинисани за три области: **Оспособљеност у вештинама, Знања о физичком вежбању и физичком васпитању и Вредновање физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика.**

Оспособљеност у вештинама подразумева ниво савладаности садржаја програма Физичког васпитања: Спортске игре (кошарка, одбојка, рукомет, фудбал), Атлетика (трчање, скокови, бацање), Вежбе на справама и тлу (тло, прескок, греда, двовисински разбој, кругови, коњ са хваталкама, вратило, разбој), Плес, Ритмичка гимнастика, Пливање, Стони тенис и Вежбе обликовања.

Знања о физичком вежбању и физичком васпитању садрже: основне појмове о физичком вежбању и основним правилима вежбања, правила спортских игара и индивидуалних спортова, утицај физичког вежбања на личност, као и смисао физичког васпитања.

Вредновање физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика односи се на: уверења, ставове, интересовања, тимски рад и самооактуализацију ученика у физичком вежбању и физичким активностима уопште и процесу физичког васпитања посебно.

Стандардима нису обухваћени ученици са посебним потребама, као ни ученици који су делимично ослобођени појединих активности из здравствених разлога. У оба случаја наставник врши проверу стандарда у области **оспособљеност у вештинама** према могућностима ученика.

Напомена: у нашем систему физичког васпитања значајно место заузима развој моторичких способности, али ова област није посебно обухваћена стандардима. За то би било неопходно извршити посебно истраживање на знатно већем узорку и уз предлог тестова од којих би се формирала национална батерија тестова.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

Основни ниво

1. ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА

У подобласти **спортске игре** ученик/ученица:

ФВ.1.1.1. игра спортску игру примењујући основну технику, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других

ФВ.1.1.2. зна функцију спортске игре, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ

У подобласти **атлетика** ученик/ученица:

ФВ.1.1.3. правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат

ФВ.1.1.4. зна терминологију, значај трчања, основе тренинга и пружа прву помоћ

ФВ.1.1.5. зна правилно да скаче удаљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока

ФВ.1.1.6. зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ

ФВ.1.1.7. зна правилно да скаче увис варијантом технике маказице

ФВ.1.1.8. зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ

ФВ.1.1.9. правилно баца куглу из места и мери дужину хица

ФВ.1.1.10. зна правила за такмичење, сигурносна правила, влада терминологијом, основама тренинга и пружа прву помоћ

У подобласти **вежбе** на справама и тлу ученик/ученица правилно изводи основне вежбе и комбинације на справама и тлу, чува и помаже, поштује сигурносна правила, зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ:

ФВ.1.1.11. ученик/ученица правилно изводи вежбе на тлу

ФВ.1.1.12. ученик/ученица правилно изводи прескоке

ФВ.1.1.13. ученик/ученица изводи вежбе и комбинације вежби на греди

ФВ.1.1.14. ученица правилно изводи основне вежбе на двовисинском разбоју

ФВ.1.1.15. ученик правилно изводи основне вежбе на коњу са хватаљкама

ФВ.1.1.16. ученик правилно изводи основне вежбе на круговима

ФВ.1.1.17. ученик правилно изводи основне вежбе на паралелном разбоју

ФВ.1.1.18. ученик правилно изводи основне вежбе на вратиљу

У подобласти **плес** ученик/ученица:

ФВ.1.1.19. се успешно креће у ритму и темпу музичке пратње у простору основним облицима кретања (ходање, трчање)

У подобласти **ритмичка гимнастика** ученица:

ФВ.1.1.20. правилно изводи основне вежбе из ритмичке гимнастике

ФВ.1.1.21. зна називе вежби и основе тренинга, пружа прву помоћ

У подобласти **пливање** ученик/ученица:

ФВ.1.1.22. плива и поштује правила самоспасавања и безбедности око и у воденој средини

У подобласти **вежбе обликовања** ученик/ученица:

ФВ.1.1.23. правилно изводи најмање један комплекс вежби обликовања и приказује вежбе за поједине делове тела

ФВ.1.1.24. зна утицај и значај вежби обликовања за организам, познаје поделу вежби обликовања и њихову терминологију, и функцију појединих вежби у комплексу

У подобласти **стони тенис** ученик/ученица:

ФВ.1.1.25. игра стони тенис примењујући основне елементе технике и поштује правила игре

ФВ.1.1.26. зна функцију стоног тениса, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и методiku тренинга, пружа прву помоћ

Напомена: у Програму физичког васпитања стони тенис се предвиђа у оквиру Обавезног изборног предмета физичко васпитање - Изабрани спорт и у оквиру система школских спортских такмичења. У оквиру Образовних стандарда за крај обавезног образовања стони тенис се даје као пример наставницима како могу сами изградити стандарде за спортску грану која није обухваћена овим стандардима. Стони тенис се, у овом циклусу, не предвиђа као обавезан стандард.

2. ЗНАЊА О ФИЗИЧКОМ ВЕЖБАЊУ И ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ

У области **знања о физичком вежбању и физичком васпитању** ученик/ученица зна:

ФВ.1.2.1. смисао Физичког васпитања

ФВ.1.2.2. утицај физичког вежбања

ФВ.1.2.3. основне појмове везане за физичко вежбање

ФВ.1.2.4. безбедност током вежбања

ФВ.1.2.5. основна правила спортских игара

3. ВРЕДНОВАЊЕ ФИЗИЧКОГ ВЕЖБАЊА

У области **вредновање физичког вежбања** ученик/ученица:

ФВ.1.3.1. испољава позитиван став према физичком вежбању у свакодневном животу

ФВ.1.3.2. испољава заинтересованост за физичко вежбање

ФВ.1.3.3. доказује се кроз физичко вежбање

ФВ.1.3.4. испољава позитиван став према сарадњи са другима у реализацији различитих задатака Физичког васпитања

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

Средњи ниво

1. ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА

У подобласти **спортске игре** ученик/ученица:

ФВ.2.1.1. игра спортску игру примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других

ФВ.2.1.2. зна функцију и значај спортске игре, већи број правила, принципе и утицај тренинга

У подобласти **атлетика** АТЛЕТИКА ученик/ученица:

ФВ.2.1.3. правилно изводи варијанту технике штафетног трчања

ФВ.2.1.4. зна правилно да скаче удаљ варијантом технике увинуће

ФВ.2.1.5. зна правилно да скаче увис леђном варијантом технике

ФВ.2.1.6. правилно баца куглу леђном варијантом технике

ФВ.2.1.7. зна правила за такмичење

ФВ.2.1.8. учествује на такмичењу у једној атлетској дисциплини

У подобласти **вежбе на справама и тлу** ученик/ученица, на справама на којима вежба и на тлу зна: мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада:

ФВ.2.1.9. ученик/ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на тлу

ФВ.2.1.10. ученик/ученица правилно изводи згрчку

ФВ.2.1.11. ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на греди

ФВ.2.1.12. ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на двовисинском разбоју

ФВ.2.1.13. ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на коњу са хваталкама

ФВ.2.1.14. ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на круговима

ФВ.2.1.15. ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на паралелном разбоју

ФВ.2.1.16. ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на вратилу

У подобласти **плес** ученик/ученица:

ФВ.2.1.17. повезује просторно и временски плесне елементе у целину, изводи и реализује најмање један одабрани дечији плес

ФВ.2.1.18. влада основном терминологијом, препознаје и разликује друштвене и народне плесове

У подобласти **ритмичка гимнастика** ученица:

ФВ.2.1.19. правилно изводи вежбу са реквизитима

У подобласти **пливање** ученик/ученица:

ФВ.2.1.20. плива једном од техника спортског пливања, поседује вештину самопомоћи у води и безбедног понашања у и око водене средине

У подобласти **вежбе обликовања** ученик/ученица:

ФВ.2.1.21. правилно изводи и показује више комплекса вежби обликовања без и са реквизитима

ФВ.2.1.22. зна принципе састављања комплекса вежби обликовања и дозирање оптерећења

У подобласти **стони тенис** ученик/ученица:

ФВ.2.1.23. игра стони тенис користећи виши ниво технике удараца повезујући их са кретањем, може да одигра тактичку замисао и користи више врста сервиса

ФВ.2.1.24. зна функцију и значај стоног тениса, већи број правила, принципе и утицаја тренинга

Напомена: у Програму физичког васпитања стони тенис се предвиђа у оквиру Обавезног изборног предмета физичко васпитање - Изабрани спорт и у оквиру система школских спортских такмичења. У оквиру Образовних стандарда за крај обавезног образовања стони тенис се даје као пример наставницима како могу сами изградити стандарде за спортску грану која није обухваћена овим стандардима. Стони тенис се, у овом циклусу, не предвиђа као обавезан стандард.

2. ЗНАЊА О ФИЗИЧКОМ ВЕЖБАЊУ И ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ

У области **знања о физичком вежбању и физичком васпитању** ученик/ученица зна:

ФВ.2.2.1. терминологију

ФВ.2.2.2. основе тренинга

ФВ.2.2.3. да дозира оптерећење током вежбања

Скраћени искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

Напредни ниво

1. ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА

У подобласти **спортске игре** ученик/ученица:

ФВ.3.1.1. игра спортску игру примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама

ФВ.3.1.2. зна тактику игре, систем такмичења, начин организовања утакмице и суди

У подобласти **атлетика** ученик/ученица:

ФВ.3.1.3. правилно изводи варијанту технике штафетног трчања

ФВ.3.1.4. учествује на такмичењу у атлетском петобоју

ФВ.3.1.5. зна атлетска правила неопходна за учествовање на такмичењу у атлетском петобоју

У подобласти **вежбе на справама и тлу** ученик/ученица, на справама на којима вежба и на тлу зна: мере сигурности, чување и помагање, називе вежби, основе организације рада и учествује на школском такмичењу:

ФВ.3.1.6. ученик/ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на тлу

ФВ.3.1.7. ученик/ученица правилно изводи згрчку и разношку са изразитијим фазама лета

ФВ.3.1.8. ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на греди

ФВ.3.1.9. ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на двовисинском разбоју

ФВ.3.1.10. ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на коњу са хваталкама

ФВ.3.1.11. ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на круговима

ФВ.3.1.12. ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на паралелном разбоју

ФВ.3.1.13. ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на вратилу

ФВ.3.1.14. ученик учествује у гимнастичком петобоју, а ученица учествује у гимнастичком четворобоју

У подобласти **плес** ученик/ученица:

ФВ.3.1.15. самостално изводи сопствену композицију покрета и кретања уз музичку пратњу и успешно моторички у ритму и темпу реализује одабрани народни, друштвени и дечији плес; влада основама тренинга и учествује на такмичењу

ФВ.3.1.16. зна терминологију плесова и систем такмичења

У подобласти **ритмичка гимнастика** ученица:

ФВ.3.1.17. правилно изводи самостални састав без и са реквизитим а из ритмичке гимнастике и учествује на такмичењу

У подобласти **пливање** ученик/ученица:

ФВ.3.1.18. зна да плива две технике спортског пливања и такмичи се

У подобласти **вежбе обликовања** ученик/ученица:

ФВ.3.1.19. саставља, правилно изводи и показује сложене комплексе вежби обликовања без и са реквизитима

ФВ.3.1.20. зна да саставља комплексе вежби обликовања и дозира оптерећење

У подобласти **стони тенис** ученик/ученица:

ФВ.3.1.21. игра стони тенис повезујући одигравање сложених елемената у целину заједно са кретањем, формира концепције игре према својим психо-физичким способностима, организује школско такмичење, суди на такмичењу.

ФВ.3.1.22. зна тактику стоног тениса, систем такмичења, начин организовања меча и суди.

Напомена: у Програму физичког васпитања стони тенис се предвиђа у оквиру Обавезног изборног предмета физичко васпитање - Изабрани спорт и у оквиру система школских спортских такмичења. У оквиру Образовних стандарда за крај обавезног образовања стони тенис се даје као пример наставницима како могу сами изградити стандарде за спортску грану која није обухваћена овим стандардима. Стони тенис се, у овом циклусу, не предвиђа као обавезан стандард.

2. ЗНАЊА О ФИЗИЧКОМ ВЕЖБАЊУ И ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ

У области **знања о физичком вежбању и физичком васпитању** ученик/ученица зна:

ФВ.3.2.1. правила индивидуалних спортских грана и спортских игара

ФВ.3.2.2. основе система такмичења

ФВ.3.2.3 начин организовања такмичења

Образовни стандарди за крај основног образовања - Физика

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Силе, Кретање, Електрична струја, Мерење, Топлота и енергија и Математичке основе физике.**

За један број исказа, нпр. оних који су повезани са вештинама мерења, постоји само индиректна потврда у резултатима испитивања, због тога што коришћени инструменти испитивања нису имали могућности да такве вештине измере. Ипак, они су укључени у стандарде зато што су те компетенције препознате као битне.

За предмете природних наука (Биологија, Физика и Хемија) додатно су дефинисани заједнички образовни стандарди који се односе на експеримент у природним наукама.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

Основни ниво

1. СИЛЕ

У области **силе** ученик/ученица:

ФИ.1.1.1. уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирују или се крећу равномерно

ФИ.1.1.2. уме да препозна смер деловања магнетне и електростатичке силе

ФИ.1.1.3. разуме принцип спојених судова

2. КРЕТАЊЕ

У области **кретање** ученик/ученица:

ФИ.1.2.1. уме да препозна врсту кретања према облику путање

ФИ.1.2.2. уме да препозна равномерно кретање

ФИ.1.2.3. уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине

3. ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА

У области **електрична струја** ученик/ученица:

ФИ.1.3.1. уме да препозна да струја тече само кроз проводне материјале

ФИ.1.3.2. уме да препозна магнетне ефекте електричне струје

4. МЕРЕЊЕ

У области **мерење** ученик/ученица:

ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока

ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена

ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време

ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину

ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака

ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време

5. ЕНЕРГИЈА И ТОПЛОТА

У области **енергија и топлота** ученик/ученица:

ФИ.1.5.1. зна да агрегатно стање тела зависи од његове температуре

ФИ.1.5.2. уме да препозна да се механичким радом може мењати температура тела

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

Средњи ниво

1. СИЛЕ

У области **силе** ученик/ученица:

ФИ.2.1.1. уме да препозна еластичну силу, силу потиска и особине инерције

ФИ.2.1.2. зна основне особине гравитационе и еластичне силе, и силе потиска

ФИ.2.1.3. уме да препозна када је полуга у стању равнотеже

ФИ.2.1.4. разуме како односи сила утичу на врсту кретања

ФИ.2.1.5. разуме и примењује концепт густине

ФИ.2.1.6. зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба флуида

2. КРЕТАЊЕ

У области **кретање** ученик/ученица:

ФИ.2.2.1. уме да препозна убрзано кретање

ФИ.2.2.2. зна шта је механичко кретање и које га физичке величине описују

ФИ.2.2.3. уме да препозна основне појмове који описују осцилаторно кретање

3. МЕРЕЊЕ

У области **мерење** ученик/ученица:

ФИ.2.3.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке

ФИ.2.3.2. уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, нпр. литар или тону

ФИ.2.3.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре

ФИ.2.3.4. зна када мерења понављамо више пута

4. ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА

У области **електрична струја** ученик/ученица:

ФИ.2.4.1. зна да разликује електричне проводнике и изолаторе

ФИ.2.4.2. зна називе основних елемената електричног кола

ФИ.2.4.3. уме да препозна да ли су извори напона везани редно или паралелно

ФИ.2.4.4. уме да израчуна отпор, јачину струје или напон ако су му познате друге две величине

ФИ.2.4.5. уме да препозна топлотне ефекте електричне струје

ФИ.2.4.6. разуме појмове енергије и снаге електричне струје

5. ЕНЕРГИЈА И ТОПЛОТА

У области **енергија и топлота** ученик/ученица:

ФИ.2.5.1. зна да кинетичка и потенцијална енергија зависе од брзине, односно висине на којој се тело налази

ФИ.2.5.2. уме да препозна појаве код којих се електрична енергија троши на механички рад

ФИ.2.5.3. уме да препозна појмове рада и снаге

ФИ.2.5.4. зна да унутрашња енергија зависи од температуре

ФИ.2.5.5. зна да запремина тела зависи од температуре

6. МАТЕМАТИЧКЕ ОСНОВЕ ФИЗИКЕ

У области **математичке основе физике** ученик/ученица:

ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност

ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу

ФИ.2.6.3. уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

Напредни ниво

1. СИЛЕ

У области **силе** ученик/ученица:

ФИ.3.1.1. разуме и примењује услове равнотеже полуге

ФИ.3.1.2. зна какав је однос сила које делују на тело које мирује или се равномерно креће

ФИ.3.1.3. зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи

ФИ.3.1.4. разуме и примењује концепт притиска у флуидима

2. КРЕТАЊЕ

У области **кретање** ученик/ученица:

ФИ.3.2.1. уме да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање

ФИ.3.2.2. уме да примени односе између физичких величина које описују осцилаторно кретање

ФИ.3.2.3. зна како се мењају положај и брзина при осцилаторном кретању

ФИ.3.2.4. зна основне физичке величине које описују таласно кретање

ФИ.3.2.5. уме да препозна основне особине звука и светлости

ФИ.3.2.6. зна како се прелама и одбија светлост

3. МЕРЕЊЕ

У области **мерење** ученик/ученица:

ФИ.3.3.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице СИ система

ФИ.3.3.2. уме да мери јачину струје и напон у електричном колу

ФИ.3.3.3. зна шта је грешка мерења

4. ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА

У области **електрична струја** ученик/ученица:

ФИ.3.4.1. зна како се везују отпорници и инструменти у електричном колу

5. ЕНЕРГИЈА И ТОПЛОТА

У области **енергија и топлота** ученик/ученица:

ФИ.3.5.1. разуме да се укупна механичка енергија тела при слободном паду одржава

ФИ.3.5.2. уме да препозна карактеристичне процесе и термине који описују промене агрегатних стања

7. ЕКСПЕРИМЕНТ

(заједничка област за предмете природних наука: Биологију, Физику и Хемију)

У области **експеримент** на **основном** нивоу ученик/ученица:

ФИ.3.7.1. поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији

ФИ.3.7.2. уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији

У области **експеримент** на **средњем** нивоу ученик/ученица:

ФИ.2.7.1. уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења

ФИ.2.7.2. уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата

ФИ.2.7.3. уме да реализује експеримент по упутству

У области **експеримент** на **напредном** нивоу ученик/ученица:

ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења

ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом

Образовни стандарди за крај основног образовања – Хемија

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Општа хемија** (супстанце, структуре, својства и промене), **Неорганска хемија** (елементи, неорганска једињења и реакције), **Органска хемија** (органска једињења, структура и реакције), **Биохемија** (биолошки важна органска једињења) и **Хемија животне средине**.

За предмете природних наука (Биологија, Физика и Хемија) додатно су дефинисани заједнички образовни стандарди који се односе на експеримент у природним наукама.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

Основни ниво

1. ОПШТА ХЕМИЈА

У области **општа хемија** ученик/ученица **зна:**

ХЕ.1.1.1. да прави разлику између елемената, једињења и смеша из свакодневног живота на основу њихове сложености

ХЕ.1.1.2. о практичној примени елемената, једињења и смеша из сопственог окружења на основу њихових својстава

ХЕ.1.1.3. на основу којих својстава супстанце могу да се разликују, којим врстама промена супстанце подлежу као и да се при променама укупна маса супстанце не мења

ХЕ.1.1.4. да су чисте супстанце изграђене од атома, молекула и јона, и те честице међусобно разликује по наелектрисању и сложености грађе

ХЕ.1.1.5. тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским једињењима

ХЕ.1.1.6. квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и квалитативно значење хемијских једначина реакција оксидације

ХЕ.1.1.7. шта су раствори, како настају и примере раствора у свакодневном животу

ХЕ.1.1.8. значење следећих термина: супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид, киселина, база, со, индикатор

У области **општа хемија** ученик/ученица **уме да:**

ХЕ.1.1.9. загрева супстанцу на безбедан начин

ХЕ.1.1.10. измери масу, запремину и температуру супстанце

ХЕ.1.1.11. састави апаратуру и изведе поступак цеђења

ХЕ.1.1.12. у једноставним огледима испита својства супстанци (агрегатно стање, мирис, боју, магнетна својства, растворљивост), као и да та својства опише

2. НЕОРГАНСКА ХЕМИЈА

У области **неорганска хемија** ученик/ученица **зна:**

ХЕ.1.2.1. основна физичка и хемијска својства неметала и метала (агрегатно стање, проводљивост топлоте и електрицитет и реакцију са кисеоником)

ХЕ.1.2.2. везу између својстава неметала и метала и њихове практичне примене

ХЕ.1.2.3. да препозна метале (Na, Mg, Al, Fe, Zn, Cu, Pb, Ag, Au) на основу њихових физичких и хемијских својстава

ХЕ.1.2.4. да на основу формуле именује основне класе неорганских једињења

ХЕ.1.2.5. примере оксида, киселина, база и соли у свакодневном животу као и практичну примену ових једињења

ХЕ.1.2.6. основна физичка и хемијска својства оксида, киселина, база и соли

У области **неорганска хемија** ученик/ученица **уме да:**

ХЕ.1.2.7. утврди основна физичка својства оксида (агрегатно стање, боју, мирис)

ХЕ.1.2.8. докаже кисело-базна својства супстанце помоћу индикатора

ХЕ.1.2.9. испита растворљивост соли

ХЕ.1.2.10. безбедно рукује супстанцама, посуђем и прибором

3. ОРГАНСКА ХЕМИЈА

У области **органска хемија** ученик/ученица зна:

ХЕ.1.3.1. формуле, називе и функционалне групе најважнијих угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара

ХЕ.1.3.2. основна физичка и хемијска својства угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара

ХЕ.1.3.3. практичан значај угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара у свакодневном животу

4. БИОХЕМИЈА

У области **биохемија** ученик/ученица зна:

ХЕ.1.4.1. да наведе физичка својства (агрегатно стање и растворљивост) масти и уља, угљених хидрата, протеина

ХЕ.1.4.2. примере и заступљеност масти и уља, угљених хидрата и протеина у намирницама

5. ХЕМИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У области **хемија животне средине** ученик/ученица зна:

ХЕ.1.5.1. значај безбедног поступања са супстанцама, начине њиховог правилног складиштења, а са циљем очувања здравља и животне средине

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

Средњи ниво

1. ОПШТА ХЕМИЈА

У области **општа хемија** ученик/ученица зна:

ХЕ.2.1.1. како тип хемијске везе одређује својства супстанци (температуре топљења и кључања, као и растворљивост супстанци)

ХЕ.2.1.2. значење термина: материја, хомогена смеша, хетерогена смеша, анализа и синтеза, неутрализација, супституција, адиција, анхидрид, изомер, изотоп

ХЕ.2.1.3. шта је засићен, незасићен и презасићен раствор

ХЕ.2.1.4. да саставља формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења и једначине хемијских реакција неутрализације и супституције

У области **општа хемија** ученик/ученица **уме да:**

ХЕ.2.1.5. изабере најпогоднији начин за повећање брзине растварања супстанце (повећањем температуре растварања, уситњавањем супстанце, мешањем)

ХЕ.2.1.6. промени концентрацију раствора додавањем растворене супстанце или растварања (разблаживање и концентровање)

ХЕ.2.1.7. у огледима испитује својства супстанци и податке о супстанцама приказује табеларно или шематски

ХЕ.2.1.8. израчуна процентни састав једињења на основу формуле и масу реактаната и производа на основу хемијске једначине, то јест да покаже на основу израчунавања да се укупна маса супстанци не мења при хемијским реакцијама

ХЕ.2.1.9. израчуна масу растворене супстанце и растварања на основу процентне концентрације раствора и обрнуто

ХЕ.2.1.10. направи раствор одређене процентне концентрације

2. НЕОРГАНСКА ХЕМИЈА

У области **неорганска хемија** ученик/ученица **зна да:**

ХЕ.2.2.1. на основу назива оксида, киселина, база и соли састави формулу ових супстанци

ХЕ.2.2.2. пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења

У области **неорганска хемија** ученик/ученица **уме да:**

ХЕ.2.2.3. експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију оксида са водом

ХЕ.2.2.4. испита најважнија хемијска својства киселина (реакцију са карбонатима и металима)

3. ОРГАНСКА ХЕМИЈА

У области **органска хемија** ученик/ученица **зна да:**

ХЕ.2.3.1. пише једначине хемијских реакција сагоревања угљоводоника и алкохола

4. БИОХЕМИЈА

У области **биохемија** ученик/ученица зна:

ХЕ.2.4.1. најважније улоге масти и уља, угљених хидрата и протеина у живим организмима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

Напредни ниво

1. ОПШТА ХЕМИЈА

У области **општа хемија** ученик/ученица **разуме:**

ХЕ.3.1.1. разлику између чистих супстанци (елемената и једињења) и смеша, на основу врста честица које их изграђују

ХЕ.3.1.2. како је практична примена супстанци повезана са њиховим својствима

ХЕ.3.1.3. да су својства супстанци и промене којима подлежу условљене разликама на нивоу честица

ХЕ.3.1.4. структуру атома, молекула и јона, које их елементарне честице изграђују и како од њиховог броја зависи наелектрисање атома, молекула и јона

ХЕ.3.1.5. зависност растворљивости супстанце од природе супстанце и растварача

ХЕ.3.1.6. значење следећих термина: естерификација, сапонификација

У области **општа хемија** ученик/ученица **уме:**

ХЕ.3.1.7. на основу својстава састојака смеше да изабере и изведе одговарајући поступак за њихово раздвајање

ХЕ.3.1.8. да осмисли експериментални поступак према задатом циљу/проблему/питању за истраживање, да бележи и приказује резултате табеларно и графички, формулише објашњење/а и изведе закључак/е

ХЕ.3.1.9. да израчуна процентуалну заступљеност неке супстанце у смеси, да изводи стехиометријска израчунавања која обухватају реактант у вишку и однос масе и количине супстанце

2. НЕОРГАНСКА ХЕМИЈА

У области **неорганска хемија** ученик/ученица **разуме:**

ХЕ.3.2.1. да су физичка и хемијска својства метала и неметала одређена структуром њихових атома/молекула

ХЕ.3.2.2. хемијска својства оксида (реакције са водом, киселинама, хидроксидима)

ХЕ.3.2.3. да општа својства киселина зависе од њихове структуре (реакције са хидроксидима, металима, карбонатима, бикарбонатима и базним оксидима)

ХЕ.3.2.4. да општа својства база зависе од њихове структуре (реакције са киселинама и са киселим оксидима)

ХЕ.3.2.5. да физичка и хемијска својства соли зависе од њихове структуре

У области **неорганска хемија** ученик/ученица **уме да:**

ХЕ.3.2.6. изведе реакцију неутрализације

3. ОРГАНСКА ХЕМИЈА

У области **органска хемија** ученик/ученица **разуме:**

ХЕ.3.3.1. хемијске реакције угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара

ХЕ.3.3.2. видове практичне примене угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара на основу својстава која имају

У области **органска хемија** ученик/ученица **уме да:**

ХЕ.3.3.3. пише једначине хемијских реакција угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара

4. БИОХЕМИЈА

У области **биохемија** ученик/ученица **зна:**

ХЕ.3.4.1. основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине

У области **биохемија** ученик/ученица **разуме:**

ХЕ.3.4.2. основна хемијска својства масти и уља (сапонификацију и хидролизу), угљених хидрата и протеина

6. ЕКСПЕРИМЕНТ

(заједничка област за предмете природних наука: Биологију, Физику и Хемију)

У области **експеримент** на **основном** нивоу ученик/ученица уме да:

ХЕ.1.6.1. безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама

ХЕ.1.6.2. изведе експеримент према датом упутству

У области **експеримент** на **средњем** нивоу ученик/ученица уме да:

- ХЕ.2.6.1. прикупи податке посматрањем и мерењем и да при том користи одговарајуће инструменте
 - ХЕ.2.6.2. табеларно и графички прикаже резултате посматрања или мерења
 - ХЕ.2.6.3. изводи једноставна уопштавања и систематизацију резултата
- У области **експеримент** на **напредном** нивоу ученик/ученица уме да:
- ХЕ.3.6.1. препозна питање/проблем који се може експериментално истражити
 - ХЕ.3.6.2. постави хипотезе
 - ХЕ.3.6.3. планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе
 - ХЕ.3.6.4. донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА ПЕТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Српски језик и књижевност

Пети разред

Циљ учења *српског језика и књижевности* је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања оулози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Исходи

- књижевни и некњижевни текст;
- упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности;
- чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела;
- чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова;
- одреди род књижевног дела и књижевну врсту;
- разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности;
- разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији;
- анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле – поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава);
- разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца;
- разликује облике казивања;
- увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике;
- одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту;
- процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.);
- развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела;
- одреди тему и главне и споредне мотиве;
- анализира узрочно-последично низање мотива;
- илуструје особине ликова примерима из текста;
- вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове;
- илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима;
- уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину;
- наведе примере личне добити од читања;
- напредује у стицању читалачких компетенција;
- упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;

- разликује променљиве речи од непроменљивих;
- разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деклинацију;
- разликује основне функције и значења падежа;
- употребљава падежне облике у складу са нормом;
- употребљава глаголске облике у складу са нормом;
- разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима);
- доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова;
- користи правопис (школско издање);
- правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице;
- говори јасно поштујући књижевну језичку норму;
- течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове;
- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог;
- издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смислене целине (уводни, средишњи и завршни део текста);
- саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште;
- проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту;
- напамет говори одабране књижевне текстове или одломке;

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
КЊИЖЕВНОСТ	У сваком месецу	49	21	70
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	У сваком месецу	7	33	40
ЈЕЗИК	У сваком месецу	42	28	70
УКУПНО		98	82	180

Математика

Пети разред

Циљ

Циљ учења *математике* је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева)
- реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева)
- примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама
- разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце
- одреди и примени НЗС и НЗД
- изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке
- правилно користи речи и, или, не, сваки у математичко-логичком смислу
- анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом
- опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг
- нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор
- упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски
- преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом
- правилно користи геометријски прибор - идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе
- нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор
- измери дати угао и нацрта угао задате мере
- упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно реши једноставан задатак применом основних својстава паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова)
- прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке у оба записа и преводи их из једног записа у други
- одреди месну вредност цифре у запису децималног броја
- заокругли број и процени грешку заокругливања;
- израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину
- реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину
- одреди проценат дате величине
- примени размеру у једноставним реалним ситуацијама
- примени аритметичку средину датих бројева
- сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер
- идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије
- симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор
- конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њихова својства
- конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој правој

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Тема	Време	Укупно	Број часова	
				Обрада	Остало
1.	Природни бројеви и дељивост – први део	IX, X	25	12	13

2.	Основни појмови геометрије	X, XI	17	7	-10
3.	Природни бројеви и дељивост – други део	XI, XII	9	4	5
4.	Разломци – први део	XII, I	16	6	10
5.	Угао	I, II	17	7	10
6.	Разломци – други део	II, III, IV, V	32	14	18
7.	Осна симетрија	V	13	5	8
8.	Разломци – трећи део	V, VI	7	3	4
9.	Писмени задаци	X, I, IV, VI	8	-	8
Укупно			144	58	86

Енглески језик

Пети разред

Годишњи фонд часова : 72 часа

Циљ учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ИСХОДИ: По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- разуме краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење / давање информација личне природе;
- поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставна језичка средства;
- постави и одговори на једноставнија питања личне природе;
- у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;
- разуме једноставнији опис особа, биљака, животиња, предмета, појава или места;
- упореди и опише карактеристике живих бића, предмета, појава и места, користећи једноставнија језичка средства;
- разуме једноставније предлоге и одговори на њих;
- упути једноставан предлог;
- пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање;
- разуме и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих;
- упути једноставне молбе и захтеве;
- затражи и пружи кратко обавештење;
- захвали и извине се на једноставан начин;
- саопшти кратку поруку (телефонски разговор, дијалог уживо, СМС, писмо, имејл) којом се захваљује;

- разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота (правила игре, рецепт за припремање неког јела и сл.) са визуелном подршком без ње;
- да једноставна упутства (нпр. може да опише како се нешто користи / прави, напише рецепт и сл.);
- разуме честитку и одговри на њу;
- упути пригодну честитку;
- разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, опише начин прославе рођендана, празника и важних догађаја;
- разуме честитку и одговри на њу;
- упути пригодну честитку;
- разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, опише начин прославе рођендана, празника и важних догађаја;
- разуме краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости;
- размени информације у вези са догађајима и способностима у прошлости;
- опише у неколико краћих, везаних исказа догађај у прошлости;
- опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.;
- разуме жеље планове и намере и реагује на њих;
- размени једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама;
- саопшти шта он/ она или неко други жели, планира, намерава;
- разуме и реагује на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима;
- изрази, основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;
- разуме једноставнија питања и одговори на њих;
- разуме обавештења о простору и величинама;
- опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима;
- разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту;
- опише дневни / недељни распоред активности;
- опише метеоролошке прилике и климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима;
- разуме и реагује на једноставније забране, своје и туђе обавезе;
- размени једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту (у превозном средству, спортском центру, биоскопу, зоолошком врту и сл.) као и на своје и туђе обавезе;
- представи правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства;
- разуме и формулише једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност;
- пита и каже шта неко има / нема и чије је нешто;
- разуме и реагује на једноставније исказе који се односе на описивање интересовања, хобија и изражавање допадања и недопадања;
опише своја и туђа интересовања и хобије и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење;
- разуме и формулише једноставније исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање;
- разуме једноставније изразе који се односе на количину нечега;
- пита и каже колико нечега има/ нема, користећи једноставнија језичка средства;

- на једноставан начин затражи артикле у продавници једноставним изразима за количину, наручи јело и/или пиће у ресторану и пита/каже/ израчуна колико нешто кошта;
- састави списак за куповину – намирнице и количина намирница (две векне хлеба, пакет тестенине, три конзерве туњевине и сл.)
- изрази количину у мерама – 100 гр шећера, 300 гр брашна и сл.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Ред. бр. наставне теме	Назив наставне теме	Време реализације наставне теме (месец)	Број часова		
			Обрада новог градива	Други типови часа	Укупно
1.	Join Discovery Web!	IX	1	3	4
2.	Fun!	IX/X	2	5	7
3.	I'm Hungry	X/XI	4	4	8
4.	Project 1 – Healthy / Unhealthy Food	XI	0	1	1
5.	Stories	XI/XII	3	4	7
6.	The First Written Schoolwork	У току првог полугодишта	0	3	3
7.	Cities	I/II	3	5	8
8.	Explore!	II/III	3	4	7
9.	Space	III/IV	3	5	8
10.	The Second Written Schoolwork	У току другог полугодишта	0	3	3
11.	Music	IV/V	3	4	7
12.	Friends	V/VI	3	5	8
13.	Project 2 – Historical figures	VI	0	1	1
	Укупно часова:		25	47	72

Напомена: Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда другог циклуса основне школе. Аутори уџбеника и наставници обрађују их у складу са интересовањима ученика и актуелним збивањима у свету.

Француски језик

Пети разред

Циљ учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:

- поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства;

- представи себе и другог;
- разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;
- разуме упутства и налоге и реагује на њих; разуме једноставна и пажљиво исказана правила понашања (сугестије, препоруке, забране) и реагује на њих, уз визуелну подршку (знакови, симболи и слично) и без ње;
- разуме позив и реагује на њега;
- упути позив на заједничку активност;
- разуме кратке и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих;
- упути кратке и једноставне молбе и захтеве;
- искаже и прихвати захвалност на једноставан начин;
- разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих;
- упути једноставне честитке;
- разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава;
- опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима; разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих;
- опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима;
- опише шта уме/не уме да (у)ради;
- разуме свакодневне исказе у вези с непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;
- изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима;
- разуме једноставна обавештења о простору и оријентацији у простору и реагује на њих;
- тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору;
- опише непосредни простор у којем се креће;
- разуме једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену и реагује на њих;
- тражи и даје кратка и једноставна обавештења о хронолошком /метеоролошком времену; разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;
- тражи и да једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;
- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања, слагања/неслагања и реагује на њих;
- тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима;
- разуме једноставне изразе који се односе на количину (број особа, животиња и предмета количина приликом куповине и сл.) и реагује на њих;
- тражи и пружи основне информације у вези са количинама и бројевима;
- изрази присуство и одсуство некога или нечега;

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Наставна тема	Време	Укупно	Број часова	
				Обрада	Остало
1.	Le club de ma classe	IX	12	6	6
2.	Le club des artistes	X	13	7	6
3.	Тест 1 Комуникативне функције из претходне две теме - комбиновано	X	2	0	2
4.	Le club des lecteurs	XI, XII	9	5	4
5.	Тест 2 Комуникативне функције из претходне	XII	2	0	2

	две теме – комбиновано				
6.	Le club des athlètes	I	9	5	4
7.	Le club des citoyens Грађански клуб	II, III	11	6	5
8.	Тест 3 Комуникативне функције из тема 6, 7	III	2	0	2
9.	Le club des photographes	IV, V	9	5	4
10.	Le Premier devoir écrit en français Први писмени задатак	V, VI	3	0	3
Укупно			72	38	34

Географија

Пети разред

Циљ

Циључења географије је да ученик изучавањем географских објеката, појава и процеса у природном и друштвеном окружењу и међусобној повезаности са њима развије одговоран однос према себи, природи и будућности планете Земље.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком;
- повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом;
- на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека;
- разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи;
- разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља;
- објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему;
- разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике;
- одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене;
- помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику;
- помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана;
- примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач;
- разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице;
- повеже смер ротације са сменом дана и ноћи;
- повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље;
- повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појаса;
- разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље);
- разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље;
- наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље;
- помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање);
- разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији;

- наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ;
- опише процес вулканске ерупције и њене последице;
- помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење;
- помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину;
- разликује ерозивне и акумулативне процесе;
- наведе примере деловања човека на промене у рељефу (броне, насипи, копови);
- опише структуру атмосфере;
- наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...);
- разликује појам времена од појма клима;
- наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе;
- графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ;
- користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима;
- наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања;
- наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја);
- уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе;
- наведе и опише својства морске воде;
- помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива;
- наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току);
- разликује типове језерских басена према начину постанка;
- наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства;
- наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње;
- наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања;
- помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи;
- помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима;
- опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста;
- наведе примере за заштиту живог света на Земљи.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број наставне теме	Наставна тема	Време	Тип часа		Укупно
			Обрада	Остали типови	
1.	Човек и географија	IX	1	1	2
2.	Васиона	IX, X	3	1	4
3.	Облик Земље и структура њене површине	X	1	1	2
4.	Земљина кретања	XI	2	2	4
5.	Унутрашња грађа и рељеф Земље	XI, XII, I, II	6	3	9
6.	Ваздушни омотач Земље	II, III	4	2	6
7.	Воде на Земљи	IV, V	4	2	6
8.	Биљни и животињски свет	V, VI	2	1	3

Историја

Пети разред

Циљ учења *историје* је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

Исходи:

- разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру);
- лоцира одређену временску одредницу на временској ленти;
- разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости;
- именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје;
- разврста историјске изворе према њиховој основној подели;
- повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека);
- наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији;
- разликује основне одлике каменог и металног доба;
- лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока;
- користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока;
- одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице;
- пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку;
- наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока;
- идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока;
- разликује врсте писама цивилизација Старог истока;
- илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет;
- користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум или век;
- изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом;
- прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему;
- визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом;
- опише особености природних услова и географског положаја античке Грчке;
- лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке;
- приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине;
- пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој;
- идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата;
- истражи основна обележја и значај религије старих Грка;
- разликује легенде и митове од историјских чињеница;
- наведе значај и последице освајања Александра Великог;
- илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет;

- користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију;
- израчуна временску удаљеност између појединих догађаја;
- користиосновнеисторијскепојмове;
- лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе;
- наведе основне разлике између античке римске републике и царства;
- разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима;
- истражи основна обележја и значај религије античког Рима;
- илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет;
- пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму;
- наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства;
- лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије;
- користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Назив теме	Време	Број часова		
			Обрада	Остало	Укупно
Уводна	Упознавање ученика са новим предметом историјом	IX	1		1
1.	Увод у историју	IX	3	2	5
2.	Праисторија – Човекови почеци	X	1	1	2
3.	Стари исток	XI	3	2	5
4.	Стара Грчка	XII, I, II, III	7	6	13
5.	Стари Рим	IV, V, VI	6	4	10
Укупно			21	15	36

Музичка култура

Пети разред

Циљ

Циљ учења музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу;
- објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања;
- искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека;
- реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма ;
- идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.);
- класификује инструменте по начину настанка звука;
- опише основне карактеристике удараљки;
- препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи;
- изражава се покретима за време слушања музике;
- вербализује свој доживљај музике;
- идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања;
- анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте;
- илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...);
- критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље;
- понаша се у складу са правилима музичког бонтона;
- пева и свира самостално и у групи;
- примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација);
- кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику;
- користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције;
- искаже своја осећања у току извођења музике;
- примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;
- учествује у школским приредбама и манифестацијама;
- користи могућности ИКТ-а за слушање музике и извођење;
- користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет;
- изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина;
- комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом;
- учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката.

Годишња дистрибуција часова музичке културе

НАСТАВНА ОБЛАСТ	Време	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
Човек и музика	IX,X,I,II,III	7	2	9
Музички инструменти	X	4	3	7
Слушање музике	X,XI,XII,III,IV,V,VI	12	6	18
Извођење музике	СВАКИ МЕСЕЦ	21	11	32

Музичко стваралаштво	X,XI,XII,III,IV,V,VI	4	2	6
УКУПНО		48	24	72

Биологија

Пети разред

Циљ

Циљ учења биологије је да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

Исходи

- истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;
- групише жива бића према њиховим заједничким особинама;
- одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;
- идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење;
- једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље;
- прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке;
- разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота;
- поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате;
- користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;
- доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи;
- направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу;
- предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин;
- илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава;
- идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.

Годишња дистрибуција часова музичке културе

Редни број наставне теме	Наставна тема	Време	Тип часа		Укупно
			обрада	остало	
1.	Порекло и разноврсност живота	IX, X, XI, XII, I, II	17	20	37
2.	Јединство грађе и функција као	IX, X, XI, XII	6	7	13

	осно живота				
3.	Наслеђивање и еволуција	II, III	2	4	6
4.	Живот у екосистему	III, IV, V	3	5	8
5.	Човек и здравље	V, VI	4	4	8

Ликовна култура

Пети разред

Циљ

Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Исходи

- описује линије које уочава у природи, окружењу и уметничким делима
- пореди утисак који на њега/ њу остављају различите врсте линија
- гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала
- користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа
- црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог
- разматра, у групи, како је учио/-ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују
- исказује своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности
- пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима
- гради апстрактне и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад
- наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/-ла жељени тон
- обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком
- преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребну вредност
- комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену
- објасни зашто је дизајн важан и ко дизајнира одређене производе
- разматра, у групи, како је учио/-ла о облицима и где та знања примењује
- исказује своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно
- опише ритам који уочава у природи, окружењу и уметничким делима
- пореди утисак који на њега/ њу остављају различите врсте ритма
- гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером
- користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма
- разматра, у групи, како је учио/-ла о визуелном ритму и где та знања може применити
- направи, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала
- искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност
- пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас
- обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу

- изрази исту поруку писаном, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом
- тумачи једноставне визуелне информације
- објасни зашто је наслеђе културе важно

Годишња дистрибуција часова музичке културе

Редни број	Наставна тема	Време	Тип часа		Укупно
			обрада	остало	
1.	Линија	IX, X, XI	12	8	20
2.	Облик	XI, XII, I, II, III	22	8	30
3.	Ритам	III, IV, V	6	10	16
4.	Визуелно споразумевање	V, VI	2	4	6
УКУПНО:			42	30	72

Информатика и рачунарство

Пети разред

Циљ и задаци

Циљ наставе и учења информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Исходи

По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:

- наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу
- правилно користи ИКТ уређаје
- именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја
- прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса
- прилагоди радно окружење кроз основна подешавања
- креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)
- креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)
- примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа
- креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)
- сачува и организује податке
- разликује основне типове датотека

- реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја;
- доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине
- разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету
- реагује исправно када дођу у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем интернета
- приступа интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај
- информацијама на интернету приступи критички
- спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету
- разуме значај ауторских права
- препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем
- рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету
- изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке
- схвати математичко-логички смисао речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, израза „ако...онда”
- зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски
- наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема
- креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу
- сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби
- користи математичке операторе за израчунавања
- објасни сценарио и алгоритам пројекта
- анализира и дискутује програм
- проналази и отклања грешке у програму
- сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака
- одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта
- наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка
- вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен
- поставља резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Тема	Број часова
1.	ИКТ	9
2.	Дигитална писменост	5
3.	Рачунарство	16
4.	Пројектна настава	6
УКУПНО		36

Техника и технологија

Пети разред

Циљ

Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном

окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Исходи

По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:

- описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање
- разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју
- наводи занимања у области технике и технологије
- процењује сопствена интересовања у области технике и технологије
- организује радно окружење у кабинету
- правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу
- процени како би изгледао живот људи без саобраћаја
- класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени
- наводи професије у подручју рада саобраћај
- направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија
- разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила
- правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају
- користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима
- аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник
- повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика
- одговорно се понаша као путник у возилу
- показује поштовање према другим учесницима у саобраћају
- анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла
- самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет
- правилно чита технички цртеж
- преноси податке између ИКТ уређаја
- примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару
- користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима
- користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима
- преузима одговорност за рад
- представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо-комуникациону технологију и софтвер
- повезује својства природних материјала са применом
- објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже
- сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета
- правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега)
- направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом
- самостално израђује једноставан модел
- самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе
- одабира материјале и алате за израду предмета/модела
- мери и обележава предмет/модел
- ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате

- користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења
- самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ
- показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха
- планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова
- активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима
- пружи помоћ у раду другим ученицима
- процењује остварен резултат и развија предлог унапређења

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Тема	Број часова
1.	Животно и радно окружење	6
2.	Саобраћај	14
3.	Техничка и дигитална писменост	16
4.	Ресурси и производња	20
5.	Конструкторско моделовање	16
УКУПНО		72

Физичко и здравствено васпитање

Пети разред

Циљ

Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Исходи

По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:

- примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби
- изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама
- упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак
- комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу
- доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама
- одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела
- користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри
- процени сопствене могућности за вежбање у гимнастичи
- користи елементе технике у игри
- примењује основна правила рукомета у игри
- учествује на унутародељенским такмичењима

- изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу
- игра народно коло
- изведе кретања у различитом ритму
- изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура
- контролише и одржава тело у води
- преплива 25 m слободном техником
- скочи у воду на ноге
- поштује правила понашања у и око водене средине
- објасни својим речима сврху и значај вежбања
- користи основну терминологију вежбања
- поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван ње, као и на спортским манифестацијама
- примени мере безбедности током вежбања
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање
- примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама
- навија и бодри учеснике на такмичењима и решава конфликте на социјално прихватљив начин
- користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности
- прихвати сопствену победу и пораз у складу са „ферплејом”
- примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама
- препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту
- направи план дневних активности
- наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље
- разликује здраве и нездраве начине исхране
- направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника.
- примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања
- препозна врсту повреде
- правилно реагује у случају повреде
- чува животну средину током вежбања

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Тема		Број часова		
			Укупно	Обрада	Остали типови
1.	Физичке способности		8	4	4
2.	Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине	Атлетика	12	6	6
		Спортска гимнастика	18	8	10
		Рукомет	20	8	12
3.	Плес и ритмика		6	3	3
4.	Физичка и здравствена култура		6	6	-
5.	Теоријско образовање		2	3	-
УКУПНО			72	37	35

Обавезне физичке активности (ОФА)

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Тема		Број часова		
			Укупно	Обрада	Остали типови

1.	Мали фудбал	18	8	10
2.	Атлетика	4	2	2
3.	Гимнастика	4	2	2
4.	Стони тенис	10	4	4
А		36	16	20
5.	Пролећни крос	2	-	2
6.	Међуодељењска такмичења	4	-	4
7.	Излет са пешачењем	6	-	6
8.	Спортски дан	6	-	6
Б		18		18
УКУПНО (А+Б)		54	16	38

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Српски језик и књижевност

Шести разред

Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Исходи

- повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита;
- чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова;
- одреди род књижевног дела и књижевну врсту;
- прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера;
- разликује ауторску приповетку од романа;
- анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима);
- уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње;
- разликује заплет и расплет као етапе драмске радње;
- разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца;
- разликује облике казивања;
- увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике;
- одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту;
- анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди;
- анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста;
- уочава хумор у књижевном делу;
- разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона;
- илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима;
- уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину;
- препоручи књижевно дело уз кратко образложење;
- упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;

- повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима;
- препозна делове речи у вези са њиховим грађењем;
- разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора;
- разликује врсте гласовних прмена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму;
- одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик;
- препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом;
- разликује реченице по комуникативној функцији;
- доследно примењује правописну норму;
- користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;
- употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање;
- разликује и гради аугментативе и деминутиве;
- саставља обавештење, вест и кратак извештај;
- разуме основна значења књижевног и неуметничког текста;
- проналази, повезује и тумачи експлицитно и имплицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту;
- драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста;
- говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму;
- изражајно чита обрађене књижевне текстове.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
КЊИЖЕВНОСТ	У сваком месецу	47	7	54
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	У сваком месецу	7	31	38
ЈЕЗИК	У сваком месецу	24	28	52
УКУПНО		78	66	144

Математика

Шести разред

Циљ

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени

стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој целе и рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису);
- одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја;
- израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева;
- реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину;
- примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама;
- прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм);
- тумачи податке приказане табелом и графички;
- класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава;
- конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова;
- уочи одговарајуће елементе подударних троуглова;
- утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности;
- конструише троугао, паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала четвороугла);
- примени својства троуглова и четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима;
- сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама;
- одреди центар описане и уписане кружнице троугла;
- примењује особине централне и осне симетрије и транслације у једноставнијим задацима;
- израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или разложиву једнакост.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Тема	Време	Укупно	Број часова	
				Обрада	Остало
1.	ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	IX, X	24	9	15
2.	РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ	XII, II, IV, III	50	18	32
3.	ТРОУГАО	X, XI, V	24	9	15
4.	ЧЕТВОРОУГАО	XII, I, V, VI	22	8	14
5.	ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА	V, VI	16	10	6
Укупно			144	54	84

Енглески језик

Шести разред

Циљ учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе;
- поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства;
- размени једноставније информације личне природе;
- у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;
- разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;
- опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;
- разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;
- упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;
- затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;
- разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих;
- упути уобичајене молбе и захтеве;
- честита, захвали се и извини се користећи једноставнија језичка средства;
- разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;
- пружи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;
- разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;
- разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;
- размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;
- опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;
- разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;
- размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;
- опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;
- опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.
- разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;
- размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;

- саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа;
- разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;
- изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;
- разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих;
- затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета и бића у простору и правцу кретања;
- опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима;
- разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих;
- размени једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту, као и на своје и туђе обавезе;
- саопшти правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства;
- разуме једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност;
- формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност;
- пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто;
- разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих;
- изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење;
- разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих;
- изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење;
- разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену;
- пита и саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства;
- пита/каже/израчуна колико нешто кошта.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Ред. бр. наставне теме	Назив наставне теме	Време реализације наставне теме (месец)	Број часова		
			Обрада новог градива	Други типови часа	Укупно
1.	Welcome to <i>Discovery 101!</i> Поздрављање и представљање себе и других и тражење / давање основних информација о себи и другима	IX	1	3	4
2.	Money Описивање радњи у садашњости; изражавање количине, бројева и цена	IX, X	3	4	7
3.	Out and About Изношење предлога и савета, упућивање позива за учешће у заједничкој активности и реаговање на њих; описивање будућих радњи (планова, намера, предвиђања)	X	3	4	7
4.	Be careful! Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања	X, XI	3	3	6

5.	The First Written Test	XI, XII	0	3	3
6.	Time Deteves Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; описивање радњи у прошлости; изражавање мишљења	XII, I	3	7	10
7.	Everyday Life Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, и захвалности	II, III	3	5	8
8.	Fashion Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза; изражавање припадања и поседовања; изражавање допадања и недопадања	III, IV	3	5	8
9.	Crazy Communication Разумевање и давање упутстава	IV, V	3	5	8
10.	Our World Исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору	V, VI	3	5	8
11.	The Second Written Test	VI	0	3	3
	Укупно часова:		25	47	72

Француски језик

Шести разред

Циљ учења Страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- разуме краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе;
- поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставна језичка средства;
- постави и одговори на једноставна питања личне природе;
- у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;
- разуме једноставан опис особа, биљака, животиња, предмета, појава или места;
- опише карактеристике бића, предмета, појава и места користећи једноставна језичка средства;
- разуме једноставне предлоге и одговори на њих;
- упути једноставан предлог;
- пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање;

- разуме једноставне молбе и захтеве и реагује на њих;
- упути једноставне молбе и захтеве;
- затражи и пружи кратко обавештење;
- захвали се и извини се користећи једноставна језичка средства;
- саопшти кратку поруку којом се захваљује;
- разуме и следи једноставна упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;
- даје једноставна упутства из домена свакодневног живота и личних интересовања;
- разуме честитку и одговори на њу;
- упути пригодну честитку;
- разуме једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње;
- размени информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости;
- опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје/ активности користећи неколико везаних исказа;
- разуме краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости;
- размени информације у вези са догађајима у прошлости;
- опише у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости;
- разуме планове и намере и реагује на њих;
- размени једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама;
- саопшти шта он/она или неко други планира, намерава;
- разуме свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним жељама, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;
- изрази основне жеље, потребе, осете и осећања користећи једноставна језичка средства;
- разуме једноставна питања која се односе на положај предмета и бића у простору и правац кретања, и одговори на њих;
- разуме обавештења о положају предмета и бића у простору и правцу кретања;
- опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима;
- разуме једноставна обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама;
- тражи и даје информације о хронолошком времену и метеоролошким приликама користећи једноставна језичка средства;
- опише дневни/недељни распоред активности;
- разуме једноставне изразе који се односе на поседовање и припадност;
- формулише једноставне исказе који се односе на поседовање и припадност;
- пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто;
- разуме једноставне исказе који се односе на описивање интересовања, изражавање допадања и недопадања и реагује на њих;
- опише своја и туђа интересовања и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење;
- разуме једноставне изразе који се односе на количину нечега;
- пита и саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставна језичка средства;
- пита/каже/израчуна колико нешто кошта;
- састави списак за куповину;
- на једноставан начин затражи артикле у продавници и наручи јело и/или пиће у ресторану;
- изрази количину у најшире заступљеним мерама (грами, килограми...).

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Наставна тема	Време	Укупно	Број часова	
				Обрада	Остало
1.	ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ	IX	7	4	3

	СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА.				
2.	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, ПОЈАВА И МЕСТА	IX,X	5	2	3
3.	ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	X	5	2	3
4.	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	X,XI	5	2	3
5.	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	XI,XII	3	2	1
6.	УПУЋИВАЊЕ ЧЕСТИТКИ И ИЗРАЖАВАЊЕ ЗАХВАЛНОСТИ И ЖАЉЕЊА	XII	6	3	3
7.	ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДЊЕ У САДАШЊОСТИ	XII,I	5	2	3
8.	ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДЊЕ У ПРОШЛОСТИ	I	2	1	1
9.	ИСКАЗИВАЊЕ ПЛАНОВА И НАМЕРА	I,II	5	2	3
10.	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	II	5	2	3
11.	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И ВЕЛИЧИНА	II	5	2	3
12.	ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	III	5	2	3
13.	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	IV	3	2	1
14.	ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА, ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	V	8	4	4
15.	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА	V,VI	3	2	1
Укупно			72	34	38

Географија

Шести разред

Циљ

Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса;
- одређује математичко географски положај на Земљи;
- анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте;
- оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе;
- доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора;

- анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света;
- анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група;
- анализира географски положај насеља;
- објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету;
- доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима;
- уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности;
- доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине;
- вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету;
- објасни политичко-географску структуру државе;
- представи процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света;
- објасни како се издвајају географске регије;
- илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број наставне теме	Наставна тема	Време	Тип часа		Укупно
			Обрада	Остали типови	
1.	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	IX	2	1	3
2.	ГЕОГРАФСКА КАРТА	IX – X	6	4	10
3.	СТАНОВНИШТВО	X - XI	6	4	10
4.	НАСЕЉА	XII - I	5	5	10
5.	ПРИВРЕДА	I – III	7	5	12
6.	ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	III – IV	6	6	12
7.	ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	IV - VI	7	8	15
УКУПНО			39	33	72

Историја

Шести разред

Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

Исходи:

- образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима;
- пореди историјске појаве;

- наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку;
- на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава);
- сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;
- приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена;
- на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку;
- идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века;
- изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице;
- пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку;
- разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку;
- на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности;
- образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века;
- идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку;
- илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација;
- разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини;
- илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву;
- користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе;
- повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни);
- учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Назив теме	Време	Број часова		
			Обрада	Остало	Укупно
1.	ЕВРОПА И СРЕДОЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	IX, X	8	8	16
2.	СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	X, XI	3	4	7
3.	ЕВРОПА И СРЕДОЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	XI, XII	4	5	9
4.	СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	XII, I, II, III	10	10	20
5.	ЕВРОПА И СВЕТ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ	III, IV, V	6	5	11
6.	СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	V, VI	5	4	9

Укупно	36	36	72
--------	----	----	----

Музичка култура

Шести разред

Циљ

Циљ учења Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали;
- наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе;
- уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси;
- опише улогу музике у средњовековној Србији;
- уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе;
- издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима;
- објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената);
- одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку;
- опише разлику у начину добијања звука код инструмената са диркама;
- препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила;
- разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе;
- коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте ;
- идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе;
- уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике;
- идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба;
- изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи;
- примењује правилну технику певања;
- примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције;
- развије координацију и моторику кроз свирање и покрет;
- примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;

- користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет;
- комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом;
- учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката;
- изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност);
- учествује у школским приредбама и манифестацијама;
- понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама;
- критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље;
- користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.

Годишња дистрибуција часова музичке културе

НАСТАВНА ОБЛАСТ	Време	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
ЧОВЕК И МУЗИКА	IX,X,XI,XII	6	5	11
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	V,VI	2	2	4
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	IX,X,XI,XII,V,VI		6	6
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	IX,X,XI,I,II,III,V	3	10	13
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	XII,V		2	2
УКУПНО		11	25	36

Биологија

Шести разред

Циљ

Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

Исходи

- упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма;
- повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма;
- одреди положај органа човека и њихову улогу;
- цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама;
- користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата;
- хумано поступа према организмима које истражује;
- направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише;
- размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима;

- илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином;
- истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода;
- идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији;
- повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом;
- групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи;
- одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама;
- прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања;
- одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција;
- доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци;
- збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна;
- повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине;
- користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата.
- табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке;
- разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.

Годишња дистрибуција часова музичке културе

Редни број наставне теме	Наставна тема	Време	Тип часа		Укупно
			обрада	остало	
1.	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	IX, X, XI, XII, I	15	21	36
2.	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	I II III	8	8	16
3.	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	III, IV	3	3	6
4.	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	IV, V	3	3	6
5.	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	V, VI	4	4	8
УКУПНО			33	39	72

Ликовна култура

Шести разред

Циљ

Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме, кроз практични рад оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Исходи

- користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад;
- прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму;
- користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу;
- обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу;
- изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником;
- опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела;
- идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука;
- повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј;
- разматра са другима шта и како је учио и где та знања може применити.

Годишња дистрибуција часова музичке културе

Редни број	Наставна тема	Време	Тип часа		Укупно
			обрада	остало	
1.	БОЈА	IX, X	5	4	9
2.	БОЈА И СВЕТЛИНА	XI, XII	5	1	6
3.	ТЕКСТУРА	XII, I, II	4	3	7
4.	УОБРАЗИЉА	III	3	1	4
5.	КОМУНИКАЦИЈА	IV, V	4	1	5
6.	ПРОСТОР	V, VI	3	2	5
УКУПНО			24	12	36

Физика

Шести разред

Циљ

Циљ учења Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину;
- објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање);
- разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела;
- повезује масу и инерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације);
- демонстрира утицај трења и отпора средине на кретање тела и примењује добре и лоше стране ових појава у свакодневном животу;
- демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета, притисак чврстих тела и течности;
- разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса, кочнице аутомобила, ходање по снегу...);
- познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане);
- изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега);
- процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно, тачност мерења);
- мери тежину, дужину, време, запремин у и масу и на основу мерених вредности одређује густину и притисак;
- одређује средњу вредност мерене величине и грешку мерења;
- решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...).

Годишња дистрибуција часова

Редни број	Наставна тема	Време	Тип часа		Укупно
			обрада	остало	
1.	УВОД У ФИЗИКУ	IX	2	2	4
2.	КРЕТАЊЕ	IX,X,XI	6	8	14
3.	СИЛА	XI,XII	7	7	14
4.	МЕРЕЊЕ	XI,I,II	7	6	13
5.	МАСА И ГУСТИНА	III,IV	6	9	15
	ПРИТИСАК	V,VI	5	7	12
УКУПНО			28	44	72

Информатика и рачунарство

Шести разред

Циљ

Циљ учења информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- правилно користи ИКТ уређаје;
- креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама;
- креира и обрађује дигиталну слику;
- самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа;
- уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје;
- чува и организује податке локално и у облаку;
- одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу;
- разликује основне интернет сервисе;
- примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи;
- приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права;
- објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом СС лиценцом;
- објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника;
- креира једноставан програм у текстуалном програмском језику;
- користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима;
- објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље);
- користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности;
- разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме);
- проналази и отклања грешке у програму;
- сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака;
- користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње;
- креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате;
- вреднује процес и резултате пројектних активности.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Тема	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остало
1.	ИКТ	IX, X	9	7	2
2.	Дигитална писменост	XI, XII	5	5	0
3.	Рачунарство	XII, I, II, III, IV	16	10	6

4.	Пројектни задатак	IV, V, VI	6	0	6
УКУПНО			36	22	14

Техника и технологија

Шести разред

Циљ

Циљ учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења;
- анализира карактеристике савремене културе становања;
- класификује кућне инсталације на основу њихове намене;
- класификује врсте саобраћајних објеката према намени;
- повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају;
- повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе;
- демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације;
- скицира просторни изглед грађевинског објекта;
- чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола;
- користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3D приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања;
- самостално креира дигиталну презентацију и представља је;
- класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене;
- повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину;
- повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова;
- реализује активност која указује на важност рециклаже;
- образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије;
- правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора;
- повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије;
- повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране;
- описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране;
- изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду;
- самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образложи избор;
- самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ;

- креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста;
- припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује;
- израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду;
- учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела;
- одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Тема	Време	Укупно	Број часова	
				Обрада	Остало
1.	Животно и радно окружење	IX	6	4	2
2.	Саобраћај	IX, X, XI	14	9	5
3.	Техничка и дигитална писменост	XI, XII, I	16	8	8
4.	Ресурси и производња	I, II, III	16	11	5
5.	Конструкторско моделовање	III, IV, V, VI	20	3	17
УКУПНО			72	35	37

Физичко и здравствено васпитање

Шести разред

Циљ

Циљ учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- примени комплексе простих и општеприпремних вежби у већем обиму и интензитету у самосталном вежбању;
- користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама;
- упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст;
- примени досегнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу;
- разликује атлетске дисциплине;
- развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике;
- одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела;

- схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој;
- изведе елементе кошаркашке технике;
- примени основна правила кошарке;
- користи елементе кошарке у игри;
- примени основне елементе тактике у одбрани и нападу;
- учествује на унутар одељенским такмичењима;
- изведе кретања у различитом ритму;
- игра народно коло;
- изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура;
- изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;
- контролише покрете и одржава тело у води;
- преплива 25 m техником краула и леђног краула;
- процени своје способности и вештине у води;
- скочи у воду на главу;
- поштује правила понашања у води, и око водене средине;
- објасни својим речима значај примењених вежби;
- процени ниво сопствене дневне физичке активности;
- препозна начине за побољшање својих физичких способности;
- препозна могуће последице недовољне физичке активности;
- правилно се понаша на вежбалиштима као и на спортским манифестацијама;
- примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње;
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;
- примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама;
- примерено се понаша као посматрач на такмичењима;
- решава конфликте на друштвено прихватљив начин;
- пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности;
- прихвати победу и пораз;
- вреднује спортове без обзира на лично интересовање;
- примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама;
- процени лепоту покрета у физичком вежбању и спорту;
- подстиче породицу на потребу примене редовне физичке активности;
- повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље;
- примени препоручени дневни ритам рада, исхране и одмора;
- користи здраве намирнице у исхрани;
- користи само препоручене додатке исхрани;
- примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању;
- правилно реагује након повреда;
- чува животну средину током вежбања;
- препозна последице конзумирања дувана.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Тема		Време	Број часова		
				Укупно	Обрада	Остали типови
1.	Физичке способности		VI	4	2	2
2.	Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине	Атлетика	IX, X, IV	14	6	8
		Спортска гимнастика	XI, XII, I, II	18	7	11
		Основе тимских и спортских	X, XI, IV, V	18	8	10

		игара (кошарка)				
		Плес и ритмика	XI, XII	4	2	2
		Пливање		-	-	-
		Полигони	XII, I	2	-	2
		Тестирање и мерење	VI	6	-	6
3.	Физичка и здравствена култура	Физичко вежбање и спорт	V	2	1	1
		Здравствено васпитање	X, IV	4	4	-
УКУПНО				72	30	42

Обавезне физичке активности (ОФА)

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Тема	Време	Број часова		
			Укупно	Обрада	Остали типови
1.	Основе тимских и спортских игара (рукомет/минирукомет)	X, IV, V	18	8	10
2.	Друге активности предвиђене програмом стручног већа	Током целе године	36	12	24

Редни број	Тема	Време	Број часова		
			Укупно	Обрада	Остали типови
1.	Рукомет	X, XI, IV, V	18	8	10
2.	Атлетика	IX, IV	4	2	2
3.	Гимнастика	XII, I	4	2	2
4.	Стони тенис	XI, XII, I, II	10	4	6
А			36	16	20
5.	Пролећни крос	V	2	-	2
6.	Међуодељењска такмичења	IX, V	4	-	4
7.	Излет са пешачењем	V	6	-	6
8.	Спортски дан	V	6	-	6
Б			18		18
УКУПНО (А+Б)			54	16	38

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА СЕДМИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Српски језик и књижевност

Седми разред

Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Исходи

- користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делима која чита;
- истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи;
- чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом;
- разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста;
- разликује основне одлике стиха и строфе – укрштену, обгрљену и парну риму; слободни и везани стих; рефрен;
- тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту;
- локализује књижевна дела из обавезног школског програма;
- разликује етапе драмске радње;
- разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта;
- разликује облике казивања (форме приповедања);
- идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију;
- анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста;
- уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким;
- разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела;
- критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став;
- доведе у везу значење пословица и изрека са идејним слојем текста;
- препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину;
- размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова;
- препоручи књижевно дело уз кратко образложење;

- упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст;
- разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом;
- одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима;
- уочи делове именичке синтагме;
- разликује граматички и логички субјекат;
- разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да;
- препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама;
- идентификује врсте зависних реченица;
- искаже реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом;
- примени основна правила конгруенције у реченици;
- доследно примени правописну норму;
- разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат;
- говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму;
- разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила;
- састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа;
- напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице;
- користи технички и сугестивни опис у изражавању;
- препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу;
- пронађе потребне информације у нелинеарном тексту;
- напише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила;
- примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.);
- састави текст репортажног типа (искуствени или фикционални);
- правилно употреби фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
КЊИЖЕВНОСТ	У сваком месецу	50	6	56
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	У сваком месецу	0	26	26
ЈЕЗИК	У сваком месецу	27	35	62
УКУПНО		77	67	144

Математика

Седми разред

Циљ

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција;
- одреди бројевну вредност једноставнијег израза са реалним бројевима;
- на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставнијег бројевног израза са реалним бројевима;
- одреди приближну вредност реалног броја и процени апсолутну грешку;
- нацрта график функције $y = kx$, $k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$;
- примени продужену пропорцију у реалним ситуацијама;
- примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима;
- трансформише збир, разлику и производ полинома;
- примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома;
- растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни закон и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата);
- примени трансформације полинома на решавање једначина;
- примени својства страница, углова и дијагонала многоугла;
- израчуна површину многоугла користећи обрасце или разложиву једнакост;
- конструише ортоцентар и тежиште троугла;
- примени ставове подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима;
- примени својства централног и периферијског угла у кругу;
- израчуна обим и површину круга и његових делова;
- преслика дати геометријски објекат ротацијом;
- одређује средњу вредност, медијану и мод.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редн и број	Тема	Време	Укупн о	Број часова	
				Обрада	Остало
1.	РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	IX, X	21	10	11
2.	ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА	X, XI	19	8	11

3.	ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	XII, III, IV	48	19	29
4.	МНОГОУГАО	I, II, III	21	11	10
5.	КРУГ	V, VI	18	8	10
6.	ОБРАДА ПОДАТАКА	VI	5	/	5
7.	ТЕСТИРАЊА И ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ	IX, XI,I,III,V	12	/	12
Укупно			144	61	83

Енглески језик

Седми разред

Циљ учења Страног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе;
- поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства;
- размени једноставније информације личне природе;
- у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;
- разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;
- опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;
- разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;
- упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;
- затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;
- разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих;
- упути уобичајене молбе и захтеве;
- честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства;
- разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;
- пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;
- разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;

- разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;
- размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;
- опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;
- разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;
- размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;
- опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;
- опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.;
- разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;
- размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;
- саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа;
- разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих;
- изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;
- разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговори на њих;
- затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања;
- опише правац кретања и просторне односе једноставнијим, везаним исказима;
- разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих;
- размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту;
- разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање;
- формулише питања и једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање;
- разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих;
- изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење;
- разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих;
- изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење;
- разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене;
- размени информације у вези са количином, димензијама и ценама.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Ред. бр. наставне теме	Назив наставне теме	Време реализације наставне теме (месец)	Број часова		
			Обрада новог градива	Други типови часа	Укупно
0	Starter: All About Us	IX	1	3	4
1.	Crime	IX/X	4	4	8
2.	The Media	X/XI	4	4	8
3.	Education	XI/XII	3	4	7

	The First Written Schoolwork	XII	0	3	3
4.	The Environment	XII/ I/II	4	4	8
5.	Relationships	II/III	4	4	8
6.	Interests	III/IV	4	4	8
7.	Inventions and Discoveries	IV/V	3	4	7
	The Second Written Schoolwork	V	0	3	3
8.	Travel	V/VI	3	5	8
	Укупно часова:		30	42	72

Други страни језик

Циљ учења Другог страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Француски језик

Седми разред

Циљ учења Страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе;
- поздравља и отпоздравља, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства;
- размени једноставније информације личне природе;
- у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;
- разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;
- опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;
- разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;
- упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;

- затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;
- разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих;
- упуту уобичајене молбе и захтеве;
- честита, захвали и извини се користећи једноставнија језичка средства;
- разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;
- пружи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;
- разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;
- разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;
- размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;
- опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;
- разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;
- размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;
- опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;
- опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.
- разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;
- размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;
- саопшти шта он/ она или неко други планира, намерава, предвиђа;
- разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;
- изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;
- разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих;
- затражи и разуме обавештења о оријентацији/ положају предмета и бића у простору и правцу кретања;
- опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима;
- разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих;
- размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту;
- разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност;
- формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност;
- пита и каже шта неко има/ нема и чије је нешто;
- разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих;
- изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење;
- разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих;
- изражава мишљење, слагање/ неслагање и даје кратко образложење;
- разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену;
- пита и саопшти колико нечега има/ нема, користећи једноставнија језичка средства;
- пита/ каже/ израчуна колико нешто кошта.

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Редни број	Тема	Месец	Обрада	Утврђивање	Укупно
1.	Unité 1 – Le club de l’amitié	IX, X	5	8	13
2.	Unité 2 – Le club de la solidarité	X, XI	5	7	12
3.	Unité 3 – Le club des écolos	XII, I	6	5	11
4.	Unité 4 – Le club des inventeurs	I, II, III	5	6	11
5.	Unité 5 – Le club des poètes	III, IV	5	6	11
6.	Unité 6 – Le club des aventuriers	IV, V, VI	5	9	14
УКУПНО			31	41	72

Географија

Седми разред

Циљ

Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове;
- проналази на карти државе проучаване регије и именује их;
- приказује на немој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове;
- класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију;
- анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу;
- објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента;
- проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету;
- укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама;
- тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама;
- описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;

- доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава;
- уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија;
- објасни формирање политичке карте света;
- објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност;
- доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора;
- препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама;
- анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи;
- изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;
- истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету;
- описује улогу међународних организација у свету.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број наставне теме	Наставна тема	Време	Тип часа		Укупно
			Обрада	Остали типови	
1.	РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	IX	3	0	3
2.	ГЕОГРАФСKE РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ	IX,X,XI	14	6	20
3.	АЗИЈА	XI,XII,I	11	6	17
4.	АФРИКА	II,III	8	4	12
5.	СЕВЕРНА АМЕРИКА	III,IV	4	2	6
6.	ЈУЖНА АМЕРИКА	IV,V	3	2	5
7.	АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	V	3	1	4
8.	ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	V,VI	1	4	5
УКУПНО			47	25	72

Историја

Седми разред

Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

Исходи:

- доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима;
- изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера;
- уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе;
- сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;
- наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку;
- препознаје основне карактеристике различитих идеологија;
- анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике;
- уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости;
- уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву;
- препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност);
- анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу;
- пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба;
- приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку;
- уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха;
- пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима;
- повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни);
- пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности;
- анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја;
- уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла;
- уочи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора;
- употреби податке из графикана и табела у елементарном истраживању;
- презентује, самостално или у групи, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ;
- упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других;
- раздваја битно од небитног у историјској наративи;
- препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва;
- идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Назив теме	Време	Број часова		
			Обрада	Остало	Укупно

1.	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	IX	1	1	2
2.	ЕВРОПА И СВЕТ НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА	IX-X	6	5	11
3.	СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА	X-XI	6	6	12
4.	ЕВРОПА И СВЕТУ ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА	XII-I	6	6	12
5.	СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА	II-III	7	6	13
6.	СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	IV-V	7	6	13
7.	ЕВРОПА И СВЕТ НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА И У ВЕЛИКОМ РАТУ	V-VI	4	5	9
Укупно			37	35	72

Музичка култура

Седми разред

Циљ

Циљ учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку;
- опише начин добијања тона код жичаних инструмената;
- повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали;
- наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма;
- уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму;
- препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила;

- објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената;
- разликује музичке форме барока и класицизма;
- идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма;
- идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба;
- изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи;
- користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет;
- комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом;
- учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката;
- изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност);
- учествује у школским приредбама и манифестацијама;
- примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;
- понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама;
- критички просуђује утицај музике на здравље;
- користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.

Годишња дистрибуција часова музичке културе

НАСТАВНА ОБЛАСТ	Време	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
ЧОВЕК И МУЗИКА	IX, XI, XII, I, II, III, VI	10	10	20
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	X, I, IV, V	4	3	7
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	изводи се на свим часовима			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	IX, XI, I, II, III, V, VI	4	5	9
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	изводи се на свим часовима			
УКУПНО		18	18	36

Биологија

Седми разред

Циљ

Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, разуме значај биолошке разноврсности и потребу за одрживим развојем и развије одговоран однос према себи и природи.

Исходи

- прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења;
- упоређи бесполно и полно размножавање;

- идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији;
- одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији;
- шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу;
- одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи;
- упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе;
- користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива;
- разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомних кључева;
- повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила;
- идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима;
- илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције;
- упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима;
- повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају;
- анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције;
- идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране;
- предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима;
- анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране;
- идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија);
- планира време за рад, одмор и рекреацију;
- доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци;
- аргументује предности вакцинације;
- примени поступке збрињавања лакших облика крварења;
- расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости.

Годишња дистрибуција часова

Редни број наставне теме	Наставна тема	Време	Тип часа		Укупно
			обрада	остало	
1.	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	IX	4	5	9
2.	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	X, XI, XII, I	14	15	29
3.	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	I, II	3	4	7
4.	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	III, IV	7	10	17
5.	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	V, VI	4	6	10
УКУПНО					72

Ликовна култура

Седми разред

Циљ

Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Исходи

- користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања;
- изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имажинацију;
- обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи;
- користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад;
- разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха;
- уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије;
- учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију;
- прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације;
- представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно;
- предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе;
- разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима.

Годишња дистрибуција часова музичке културе

Редни број	Наставна тема	Време	Тип часа		Укупно
			обрада	остало	
1.	ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА	IX, X, XI, XII, I	15	4	19
2.	КОМУНИКАЦИЈА	I, II, III, IV, V	5	8	13
3.	УМЕТНОСТ ОКО НАС	V, VI	3	1	4
УКУПНО			23	13	36

Физика

Седми разред

Циљ учења Физике јесте да ученици стекну базичну језичку и научну писменост, оспособе се да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, образложе своје мишљење у оквиру дискусије, упознају природне појаве и основне природне законе и њихову примену у свакодневном животу, развију мотивисаност за учење и напредују ка достизању одговарајућих образовних стандарда.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- разликује скаларне и векторске физичке величине;
- користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички;
- анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем;
- примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења;
- покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање;
- демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења;
- самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента;
- покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења;
- наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу;
- прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води;
- повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења;
- разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом;
- демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења;
- решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинematика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...);
- разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго;
- анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења;
- наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења.

Годишња дистрибуција часова

Редни број	Наставна тема	Време	Тип часа		Укупно
			обрада	остало	
1.	СИЛА И КРЕТАЊЕ	IX,X,XI	9	16	25

2.	КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ. СИЛЕ ТРЕЋА	XII,I	6	6	12
3.	РАВНОТЕЖА ТЕЛА	I,II,III	6	5	11
4.	МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА	III,IV,V	6	9	15
5.	ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ	V.VI	4	5	9
УКУПНО			31	41	72

Хемија

Седми разред

Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини..

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја;
- правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини;
- експериментално појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци;
- повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневно животу и различитим професијама;
- налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику;
- објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу;
- објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима;
- разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша;
- представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула;
- повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента;
- разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула;

- разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци;
- објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце;
- изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора;
- напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење;
- квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса;
- опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника;
- разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења;
- индикаторима испита и на рН скали процени киселост раствора;
- тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа.

Годишња дистрибуција часова

Редни број	Наставна тема	Време	Тип часа		Укупно
			обрада	остало	
1.	ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛ НА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС	IX	2	1	3
2.	ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА	IX, X	3	4	7
3.	АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ	X, XI	6	4	10
4.	МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА	XI, XII	5	4	9
5.	ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ	XII, I, II	6	5	11
6.	ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ	II, III	4	4	8
7.	ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ	IV, V	6	6	12
8.	ВОДОНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА. СОЛИ	V, VI	7	5	12
УКУПНО			39	33	72

Информатика и рачунарство

Седми разред

Циљ

Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста;
- користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста;
- објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја;
- креира растерску слику у изабраном програму;
- креира векторску слику у изабраном програму;
- користи алате за уређивање и трансформацију слике;
- креира гиф анимацију;
- креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана;
- разликује појмове URL, DNS, IP адреса;
- објасни појмове хипервеза и хипертекст;
- креира, форматира и шаље електронску пошту;
- обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности;
- препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити;
- сараднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа;
- подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији;
- уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава елементе 2Д графике;
- употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика;
- планира, опише и имплементира решење једноставног проблема;
- проналази и отклања грешке у програму;
- сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка;
- креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације;
- креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка;
- поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника;
- вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Тема	Време	Број часова	Број часова	
				Обрада	Остало
1.	ИКТ	IX,	10	5	5
2.	Дигитална писменост	X,XI	4	2	2

3.	Рачунарство	XI,XII,I,II, III,IV	14	8	6
4.	Пројектни задатак	IV,V,VI	8	2	6
УКУПНО			36	17	19

Техника и технологија

Седми разред

Циљ наставе и учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада;
- повеже ергономију са здрављем и комфором људи при употреби техничких средстава;
- анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине;
- истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству;
- повеже занимања у области производних техника и технологија са сопственим интересовањем;
- разликује врсте транспортних машина;
- повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом;
- провери техничку исправност бицикла;
- демонстрира поступке одржавања бицикла или mopеда;
- самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање;
- користи CAD технологију за креирање техничке документације;
- образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета;
- управља моделима користећи рачунар;
- објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја;
- објасни улогу и значај вештачке интелигенције и примену у свакодневном животу;
- аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи;
- идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене;
- користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења;
- врши операције обраде материјала који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду;
- објасни улогу одређених елемената машина и механизма на једноставном примеру;
- образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса;
- објасни основе конструкције робота;
- класификује погонске машине – моторе и повеже их са њиховом применом;
- самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта;
- изради производ у складу са принципима безбедности на раду;

- тимски представи идеју, поступак израде и производ;
- креира рекламу за израђен производ;
- врши е-кореспонденцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје;
- процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.).

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	IX	4	2	6
САОБРАЋАЈ	IX,X	4	2	6
ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	X,XI,XII	8	10	18
РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	XII,I,II,III	14	6	20
КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	IV,V,VI	1	21	22

Физичко и здравствено васпитање

Седми разред

Циљ

Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању;
- сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама;
- упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст;
- примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу;
- примени атлетске дисциплине у складу са правилима;
- развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике;
- одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела;
- примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности;
- изведе елементе одбојкашке технике;
- примени основна правила одбојке;

- користи елементе технике у игри;
- примени основне тактичке елементе спортских игара;
- учествује на такмичењима између одељења;
- изведе кретања у различитом ритму;
- игра народно коло;
- изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура;
- изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;
- преплива 25 m техником краула, леђног краула и прсном техником;
- процени своје способности и вештине у води;
- скочи у воду на ноге и на главу;
- рони у дужину у складу са својим могућностима;
- поштује правила понашања у води, и око водене средине;
- уочи ризичне ситуације у води и око ње;
- вреднује утицај примењених вежби на организам;
- процени ниво сопствене дневне физичке активности;
- користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности;
- процени последице недовољне физичке активности;
- примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње;
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;
- примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама;
- примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима;
- решава конфликте на друштвено прихватљив начин;
- пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности;
- прихвати победу и пораз;
- уважи различите спортове без обзира на лично интересовање;
- примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама;
- повеже значај вежбања за одређене професије;
- вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту;
- подстиче породицу на редовно вежбање;
- повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље;
- коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама;
- користи здраве намирнице у исхрани;
- разликује корисне и штетне додатке исхрани;
- примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању;
- правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда;
- чува животну средину током вежбања;
- препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака;
- води рачуна о репродуктивним органима приликом вежбања.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	Тема		Време	Број часова		
				Укупно	Обрада	Остали типови
1.	Физичке способности		На свим часовима			
2.	Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине	Атлетика	IX, V	14	6	8
		Спортска гимнастика	XII, I	14	6	8
		Основе тимских и	X, XI	16	6	10
		Одбојка Фудбал	IV, V, VI	20	6	14

		спортских игара	Рукомет	III	10	4	6
			Кошарка	XI	10	4	6
			Стони тенис	I, II	15	6	9
		Плес и ритмика		XII, I	4	2	2
		Тестирање и мерење		VI	5	-	5
3.	Физичка и здравствена култура	Физичко вежбање и спорт		На свим часовима			
		Здравствено васпитање		На свим часовима			
УКУПНО					108	40	68

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА ЗА ОСМИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Српски језик и књижевност

Осми разред

Циљеви учења предмета Српски језик и књижевност јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- објасни настанак и развој српског књижевног језика;
- разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа;
- сврста српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи;
- именује дијалекте српског језика;
- разуме постојеће језичке прилике у Србији;
- издвоји делове творенице и препозна основне моделе њиховог грађења;
- користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повеже их са новим градивом;
- доследно примени правописну норму;
- примени основна правила о распореду акцената;
- чита са разумевањем књижевноуметничке текстове и остале типове текстова, примењујући различите стратегије читања;
- тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине и појмове;
- критички промишља о стварности на основу прочитаних дела;
- истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи;
- повеже писце и дела из обавезног дела програма од 5. до 8. разреда;
- издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације;
- уочи слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање;
- повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом;
- одреди временски оквир у којем је писац стварао;
- разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта;
- препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину, поштујући особености сопственог народа и других народа;

- учествује у избору књижевних дела и начина њихове обраде и представљања;
- уочи разлику између научног, административног и разговорног функционалног стила;
- пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова;
- уочи разлику између речи и лексеме;
- препозна метафору и метонимију као лексичке механизме и разуме значење вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију;
- разуме значење застарелих речи и неологизама;
- користи речник, енциклопедију и лексикон;
- уочи манипулацију у пропагандним текстовима;
- напише приказ, расправу и краћи есеј;
- разликује делове текста и књиге – укључујући индекс, појмовник, библиографију – и уме да их користи;
- повезује информације и идеје изнесене у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
ЈЕЗИК	током године	14	29	43
КЊИЖЕВНОСТ	током године	46	18	64
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	током године	4	25	29
УКУПНО		64	72	136

Енглески језик

Осми разред

Циљ учења Страног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- разуме општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на представљање и тражење/ давање информација личне природе;
- тражи, саопшти, пренесе информације личне природе или податке о себи и другима;
- у неколико повезаних исказа представи себе, своју ужу/ширу породицу и пријатеље користећи једноставнија језичка средства;
- разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;
- размени информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;
- повеже неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања;

- разуме краће низове исказа који се односе на предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;
- упутити предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;
- затражи и пружи детаљније информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;
- разуме краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања и реагује на њих;
- саопшти краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања;
- разуме и на прикладан начин одговори на честитку, захвалност и извињење;
- упутити честитку, захвалност и извињење користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;
- разуме и следи краће низове упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;
- тражи и пружи неколико везаних једноставнијих упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;
- разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости;
- разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање способности и умећа у садашњости;
- размени неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;
- опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;
- разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, догађаја и способности у прошлости;
- размени неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;
- опише искуства, догађаје и способности из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину;
- разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања у будућности;
- размени неколико исказа у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима у будућности;
- саопшти планове, намере и предвиђања;
- разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на жеље, интересовања, потребе, осете и осећања;
- размени неколико повезаних информација у вези са жељама, интересовањима, осетима и осећањима;
- искаже и образложи жеље, интересовања, потребе, осете и осећања;
- разуме краће низове исказа који описују просторне односе, оријентацију и правац кретања;
- затражи и пружи обавештења о просторним односима, оријентацији и правцу кретања;
- разуме једноставније текстове који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих;
- размени неколико информација које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе;
- разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на поседовање и припадање;
- размени неколико краћих, везаних исказа који се односе на поседовање и припадање;
- разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање допадања и недопадања;

- размени неколико краћих, везаних исказа који се односе на изражавање допадања и недопадања и даје кратка образложења;
- разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења;
- тражи и саопшти мишљење, слагање/ неслагање и даје кратка образложења;
- разуме краће низове исказа који се односе на количину, димензије и цене;
- размени информације у вези са количином, димензијама и ценама.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Ред. бр. наставне теме	Назив наставне теме	Време реализације наставне теме (месец)	Број часова		
			Обрада новог градива	Други типови часа	Укупно
0	Starter: Hi!	IX	0	3	3
1.	The Written Word	IX/X	3	4	7
2.	Sport	X	4	4	8
3.	Food	X/XI	3	4	7
	The First Written Schoolwork	XI/ XII	0	3	3
4.	Medical Matters	XII	4	4	8
5.	Having Fun	XII / I	3	4	7
6.	Shopping	II / III	3	4	7
	The Second Written Schoolwork	IV	0	3	3
7.	Houses and Homes	IV/V	4	4	8
8.	Rights and Wrongs	V/VI	3	4	7
	Укупно часова:		27	41	68

Ликовна култура

Осми разред

Циљ наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- бира одговарајући прибор, материјал, технику, уређај и апликативни програм за изражавање идеја, имагинације, емоција, ставова и порука;
- користи разноврсне податке и информације као подстицај за стваралачки рад;
- примењује знања о елементима и принципима компоновања у стваралачком раду и свакодневном животу;
- реализује једноставне ликовне пројекте, самостално и у сарадњи са другима;
- дискутује аргументовано о својим и радовима других уважавајући различита мишљења;
- прави презентације усклађујући слику и текст и приказујући кључне податке и визуелне информације;
- тумачи садржаје одабраних уметничких дела и одабрану визуелну метафорику;

– разговара о значају културне баштине за лични развој, развој туризма и очување културног идентитета земље.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
КОМПОЗИЦИЈА	током године	8	12	20
НАСЛЕЂЕ	током године	6	0	6
КОМУНИКАЦИЈА	током године	4	4	8

Музичка култура

Осми разред

Циљ учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали;
- уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у романтизму, импресионизму и савременом добу;
- препознаје националне игре у делима уметничке музике;
- наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба;
- разликује музичке форме романтизма, импресионизма и савременог доба;
- идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба;
- идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба;
- препозна врсту дувачких инструмента по изгледу и звуку;
- опише начин добијања тона код дувачких инструмената;
- препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила;
- објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената);
- изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи;
- користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет;
- комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом;
- учествује у креирању и реализацији школских приредби, догађаја и пројеката;
- изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност);

- примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у комуникацији и заједничком музицирању;
- се понаша у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама;
- критички просуђује утицај музике на здравље;
- користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
ЧОВЕК И МУЗИКА	IX,X,XI,XII,I,II	16	9	25
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	XII,I	3	1	4
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	на свим часовима			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	V, VI	0	5	5
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	на свим часовима			

Историја

Осми разред

Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти;
- уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти;
- пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности;
- анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја;
- поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора;
- доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима;
- наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба;
- образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;
- уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности;
- изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера;
- образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво;
- идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту;
- препозна, на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права;

- наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва;
- пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба;
- илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу;
- образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере;
- препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот;
- наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва;
- идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликта;
- објасни значење појмова геноцид и Холокауст;
- изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности;
- изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника;
- препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији;
- критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама;
- анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног изворног материјала;
- осмисли, спроведе и презентује резултате истраживања заснованог на одабраним историјским изворима и литератури, користећи ИКТ;
- образложи смисао неговања сећања на важне догађаје и личности из историје савременог доба;
- истражи меморијалне споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања;
- покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа;
- уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима;
- препозна историјску димензију политичких, културних и технолошких промена у савременом свету и Републици Србији.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	IX	1	0	1
ЕВРОПА И СВЕТ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	IX, X	7	5	13
СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	X, XI	3	3	6
ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ	XI, XII	4	5	9

ЈУГОСЛАВИЈА И СРПСКИ НАРОД У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ	I, II	5	6	11
СВЕТ И ЕВРОПА У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА	II, III	4	5	9
СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА	III, IV	3	4	7
СВЕТ И ЕВРОПА У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	IV, V	4	4	8
СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	V	2	2	4
УКУПНО:		33	35	68

Географија

Осми разред

Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини;
- анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује;
- одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем;
- анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије;
- опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије;
- класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне;
- анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије;
- класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије;
- наводи начине коришћења вода Србије;
- препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на човека и адекватно реагује у случају природних непогода;
- доведи у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора;
- објашњава популациону динамику становништва Србије: кретање броја становника, природни прираштај и миграције;
- изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва у нашој земљи;
- изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике;
- израђује и анализира графичке приказе структура становништва;

- објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи;
- уз помоћ карте Србије и других извора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи;
- доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи;
- препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине;
- описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их на карти;
- процењује важност очувања природне и културне баштине Србије;
- објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ	IX	5	2	7
ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	IX,X,XI,XII	20	6	26
ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	XII,I,II,III,IV	17	7	24
ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ	IV,V	2	1	3
ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА	V	2	1	3
СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ	V,VI	3	2	5

Физика

Осми разред

Циљ учења Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- повезује физичке величине које описују осцилације и таласе;
- описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултразвука;
- анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала, сочива) и користи лупу и микроскоп;

- демонстрира и објасни: осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу, осциловање жица и ваздушних стубова;
- демонстрира и објасни: појаву сенке, функционисање ока и корекцију вида;
- примењује превентивне мере заштите од буке и од прекомерног излагања Сунчевом зрачењу;
- демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи;
- прикаже и опише електрично поље, израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља;
- објасни провођење струје кроз метале, течности и гасове и упореди отпорности металних проводника на основу њихових карактеристика;
- наводи и користи различите изворе електричне струје (EMS) и зна да их разврста ради рециклаже;
- познаје основне елементе електричног кола и уме да их повеже, изабере одговарајући опсег мерног инструмента и мери јачину струје и напон, одређује вредност отпорности редно и паралелно везаних отпорника и резултате прикаже табеларно и графички;
- описује ефекте који се испољавају при протицању електричне струје;
- описује узајамно деловање два паралелна проводника са струјом, деловање магнетног поља на струјни проводник и принцип рада електромагнета и електромотора;
- објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља;
- користи компас и апликације за паметне телефона за оријентацију у природи;
- препозна основна својства наизменичне струје, израчуна потрошњу електричне енергије у домаћинству и да се придржава основних правила безбедности при коришћењу електричних уређаја у свакодневном животу;
- решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;
- објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе;
- опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, познаје њихово дејство, примену и мере заштите;
- разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	IX,X	5	6	11
СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ	X,XI	4	7	11
ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ	XI,XII,I	5	6	11
ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА	I,II,III	10	10	20
МАГНЕТНО ПОЉЕ	IV	3	1	4
ЕЛЕМЕНТИ АТОМСKE И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ	IV,V	5	3	8
ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ	VI	3	0	3

Математика

Осми разред

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени

стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- примени Талесову теорему у геометријским задацима и реалном контексту;
- примени сличност троуглова у геометријским задацима и реалном контексту;
- анализира односе тачака, правих и равни у простору и запише те односе математичким писмом;
- представља цртежом односе геометријских објеката у равни и простору и користи их приликом решавања задатака;
- уочи правоугли троугао у простору и примени Питагорину теорему у геометријским задацима и реалном контексту;
- реши линеарну једначину, неједначину и систем линеарних једначина са две непознате;
- реши реалне проблеме користећи линеарну једначину, неједначину или систем линеарних једначина са две непознате;
- израчуна површину и запремину праве призме и четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне троугране и шестостране пирамиде;
- израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте;
- примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама;
- нацрта и анализира график линеарне функције;
- учествује у избору истраживачког пројекта и начина рада.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
СЛИЧНОСТ	IX, X	6	10	16
ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН	X	7	6	13
ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ С ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ	XI, XII	6	11	17
ПРИЗМА	XII	4	8	12
ПИРАМИДА	XII, I	4	7	11
ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА	I, II, III	5	8	13
СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА С ДВЕ НЕПОЗНАТЕ	III, IV	5	7	12
ВАЉАК, КУПА И ЛОПТА	IV, V	9	12	21

Биологија

Осми разред

Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије;
- повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција;
- идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе;
- илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини;
- одговорно се односи према свом здрављу;
- изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота;
- повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона;
- идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота;
- доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети;
- истражи давно нестале екосистеме;
- повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена;
- повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције;
- установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране;
- критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи;
- повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије;
- истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања;
- истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	IX, X, XI, XII	14	12	26
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	XII, I	4	5	9
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	I, II	3	4	7
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	II, III	4	3	7
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	III, IV, V, VI	9	10	19

Хемија

Осми разред

Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу, тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини;
- изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке;
- наведе заступљеност метала и неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи;
- испита и опише физичка својства метала и неметала, и повеже их с њиховом практичном применом;
- испита и опише хемијска својства метала и неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у Периодном систему;
- напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли;
- испита, опише и објасни својства оксида, неорганских киселина, база и соли, препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом;
- напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала;
- разликује својства неорганских и органских супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура;
- препозна физичке и хемијске промене неорганских и органских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама;
- напише формуле и именује представнике класа органских једињења имајући у виду структурну изомерију;
- разликује органске супстанце са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом;
- испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника класа органских једињења и повеже својства једињења са њиховом практичном применом;
- објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за поједине класе органских једињења;
- опише физичка својства: агрегатно стање и растворљивост масти и уља, угљених хидрата, протеина и растворљивост витамина;
- опише основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине;
- објасни сапонификацију триацилглицерола и хидрогенизацију незасићених триацилглицерола, наведе производе хидролизе дисахарида и полисахарида и опише услове под којима долази до денатурације протеина;
- наведе заступљеност у природи и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у живим организмима и доведе их у везу са здрављем и правилном исхраном људи;
- изведе стехиометријска израчунавања и израчуна масену процентну заступљеност супстанци;

- рукује супстанцама и комерцијалним производима у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања производа и одлагању отпада;
- наведе загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и опише њихов утицај на животну средину;
- критички процени последице људских активности које доводе до загађивања воде, земљишта и ваздуха;
- објасни значај планирања и решавања проблема заштите животне средине.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ	XI,X	5	5	10
НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ И КИСЕЛИНЕ	X,XI	4	6	10
СОЛИ	XI,XII	4	4	8
ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА	XII	2	1	3
УГЉОВОДОНИЦИ	XI,I,II	7	6	13
ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ	II,III	4	5	9
БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА	III,IV,V	5	6	11
ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА ХЕМИЈА	VI	2	2	4

Француски језик

Осми разред

Циљ учења Другог страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе;
- поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства;
- размени једноставније информације личне природе;
- у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;
- ученик уме да изрази прецизност, потребу, уме да изрази савет, да постави учтиво питање, као и да изрази узрок

-ученик уме да изрази емоције и осећања, да разликује узрок и последицу, да изрази сложеније мишљење, да разликује и да опише особе и предмете
 -ученик уме да истакне информацију, да преприча прошле догађаје, да говори о својој каријери и професионалним плановима
 -ученик уме да изрази количину
 -ученик користи условне реченице, може да изрази проценат, пропорцију и цену
 -ученик може да да предлог, да преприча шта је неко рекао, да изрази своје мишљење, вољу и обавезу

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
Unité 1: Le club du lycée	IX, X	9	10	19
Unité 2: Le club de la technologie	XI, XII	9	11	20
Unité 3: Le club de la biodiversité	I, II	4	9	13
Unité 4: Le club des professionnels	III, IV	3	10	13
Unité 5: Le club des loisirs	V, VI	3	10	13

Техника и технологија

Осми разред

Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- процени значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу;
- анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи;
- образложи важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству;
- повеже професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима;
- упореди карактеристике електричних и хибридних саобраћајних средстава са конвенционалним;
- разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима;
- користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе;
- класификује компоненте ИКТ уређаја према намени;
- процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ;
- црта електричне шеме правилно користећи симболе;
- користи софтвере за симулацију рада електричних кола;
- састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса;
- објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије;

- анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије;
- разликује елементе кућне електричне инсталације;
- повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми;
- користи мултиметар;
- анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом;
- класификује електронске компоненте на основу намене;
- аргументује значај рециклаже електронских компоненти;
- самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат;
- креира документацију, развије и представи бизнис план производа;
- састави производ према осмишљеном решењу;
- састави и управља једноставним школским роботом уз примену вештачке интелигенције;
- представи решење готовог производа/модела;
- процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	IX	5	1	6
САОБРАЋАЈ	IX,X	6	0	6
ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	X,XI,XII	5	13	18
РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	XI,I,II,III	10	10	20
КОНСТРУКТОРСКА О МОДЕЛОВАЊЕ	IV.V	0	18	18

Информатика и рачунарство

Осми разред

Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- унесе и мења податке у табели;
- разликује типове података у ћелијама табеле;
- сортира и филтрира податке по задатом критеријуму;
- користи формуле за израчунавање статистика;
- графички представи податке на одговарајући начин;
- примени основне функције форматирања табеле, сачува је у пдф формату;
- приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа;

- наведе потенцијалне ризике дељења личних података путем интернета, поготову личних података деце;
- повеже ризик на интернету и кршења права деце;
- објасни појам „отворени подаци”;
- објасни појам вештачке интелигенције својим речима;
- наведе примере коришћења вештачке интелигенције у свакодневном животу;
- објасни утицај вештачке интелигенције на живот човека;
- успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци;
- унесе серију (низ) података;
- изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте, ...);
- графички представи низове података (у облику линијског, стубичастог или секторског дијаграма);
- унесе табеларне податке или их учита из локалних датотека и сними их;
- изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање, ...);
- сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка;
- сараднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка;
- самовреднује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима;
- креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка;
- поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника;
- вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ВРЕМЕ	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
ИКТ	IX, X, XI, XII	10	3	13
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	XII, I	3	2	5
РАЧУНАРСТВО	III, IV, V	8	2	10
ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ	I, II, V, VI	6	0	6

Међупредметне компетенције и стандарди постигнућа ученика

Школски програм за први и други циклус основног образовања и васпитања Основне школе „Браћа Рибар” из Доње Борине утемељен је на међупредметним компетенцијама наведеним у члану 21а Закона о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017 и 27/2018 - др. закон) и стандардима постигнућа ученика објављеним у Општим стандардима постигнућа – образовни стандарди за крај првог циклуса обавезног образовања (ЗУОВ, 2011) и Образовним стандардима за крај обавезног образовања (ЗУОВ, 2010).

СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

Цртање сликање и вајање

Циљ васпитно-образовног рада у настави овог изборног предмета јесте да додатно подстиче развој и практичних и теоријских знања ученика која су важна за њихово слободно, спонтано и креативно комбиновање ликовних елемената у области: цртања, сликања, вајања, графике, примењених уметности и визуелних комуникација, а у циљу развоја њиховог креативног мишљења. Ова изборна настава такође:

- омогућава и подстиче развој учениковог спонтаног и креативног мишљења у областима ликовне културе,
- омогућава и подстиче ученике на савладавање технолошких поступака ликовног рада у оквиру одређених средстава и медијума,
- мотивише ученике на упознавање основних елемената и закономерности ликовног језика,
- развија способности и веће осетљивости ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената,
- ствара услове да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да креативним изражавањем боље упознају њихова визуелна и ликовна својства,
- развија способности ученика за визуелно памћење, за повезивање опажених информација као основе увођења у креативно визуелно мишљење,
- развија већу осетљивост за ликовне и визуелне вредности кје се стичу у настави, а примењују у раду и животу,
- развија моторичке способности ученика и навике за лепо писање,
- континуирано подстиче и прати интересовања за посећивањем музеја, изложби и јача потребе код ученика за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде,
- ствара услове да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве,
- омогући разумевање позитивног емоционалног става према вредностима израженим у делима различити подручја уметности,
- развија способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности.

Пети разред

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

ред. број	Ликовна целина	број часова	обрада	вежбање	Естет. анализа
I	Цртање	12	5	5	2
II	Сликање	12	5	6	1
III	Вајање	12	4	7	1
	Укупно:	36	14	18	4

Начин остваривања програма

Основни разлог за увођење наставног предмета цртање, сликање и вајање је недовољан фонд часова на којима даровити и заинтересовани ученици могу да у целости изразе своје

креативне потенцијале и тако у потпуности искористе планиране садржаје програма ликовне културе.

Изборна настава одмереним задацима систематично развија различите психичке и ликовне способности ученика, а нарочито оне способности које подстичу њихово индивидуално и креативно изражавање.

Концепција овог изборног предмета посебан нагласак ставља на подршку даровитој деци која имају могућност да продубе знања у оним садржајима који се не могу реализовати у редовно-часовном систему. Стога је за израду овог програма стручна комисија ослонце тражила пре свега у програму обавезног предмета ликовна култура, како би се наставила корелација и продубила започета реализација садржаја. У реализацији ове наставе треба у складу са могућностима школе и креативностима наставника, инсистирати на већој афирмацији примењених уметности и визуелних комуникација.

Шести разред

Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Задаци:

- развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената
- стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства;
- развијање способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење;
- развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу;
- развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање;
- подстицање интересовања и стварање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде;
- стварање услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве;
- омогућавање разумевања и позитивног емоционалног става према вредностима израженим и у делима различитих подручја уметности;
- развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- развијају ликовно-естетски сензибилитет за спонтани ритам бојених мрља, линија, текстуру, светлину, боју и чулну осетљивост и осећајност за визуелно споразумевање и свет уобразиље у ликовним делима;
- покажу интересе и способности за самостално откривање визуелних појава и законитости света облика: светло-тамно, облик-боја, простор, композиција;
- посматрају и естетски доживљавају дела ликовних уметности;
- развијају љубав према ликовном наслеђу;
- се оспособе за стваралачко преношење визуелно-ликовних искустава у природно-друштвено научна подручја и тако развију интересовање за оплемењивање и заштиту природе и смисао за унапређивање културе живљења;
- развијају свест да ће знања користити у даљој професионалној оријентацији и унапређивању опште културе.
- развијају стваралачки однос према околини и веће компетенције визуелног мишљења;
- развијају осетљивост за проблеме у коришћењу ликовно-техничких средстава.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

ред. број	Ликовна целина	број часова	обрада	остало
I	Цртање	12	4	8
II	Сликање	12	6	6
III	Вајање	12	5	7
	Укупно:	36	15	21

Семи разред

Циљ образовно-васпитног рада у настави ликовне културе је да се подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Задаци васпитно-образовног рада у настави ликовне културе састоји се у развијању ученикове способности за:

- коришћење свих ликовних елемената
- ликовни стваралачки рад
- коришћење различитих материјала и медијума
- усвајање естетских критеријума и за креативно мишљење
- доживљавање ликовних уметничких дела у оквиру културне баштине за препознавање савремених кретања у уметности свог и другог народа
- визуелну перцепцију и аперцепцију
- критичко мишљење
- оплемењивање животног радног простора
- активно стваралачко деловање у културном и уметничком животу средине
- активно естетско унапређивање своје околине и очување природе и баштине завичаја и домовине
- неговање укупних људских достигнућа
- будућа занимања, професионалну оријентацију
- еманципацију личности ученика
- културу рада.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- проширују искуства у ликовном изражавању и развију ликовно-естетски сензибилитет за: арабеску, пропорције, композицију и простор, обједињавање покрета игре и звука, фотографију и перформанс
- упознају основне елементе ликовне организације и припреме се за самостално и колективно преобликовање одређеног простора
- се оспособе да повезују ликовни рад с литерарним сценским изразом, звуком и покретом
- упознају вредности споменика културе и своју културну баштину.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

ред. број	Ликовна целина	број часова	обрада	остало
I	Цртање	12	8	4
II	Сликање	12	8	4

III	Вајање	12	10	2
	Укупно:	36	26	10

Осми разред

Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да подстиче и развија ученичко стваралачко мишљење и деловање, у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Задаци:

- развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената;
- стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства;
- развијање способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење;
- развијање осетљивости за естетске, ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу;
- развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање;
- подстицање интересовања, стварање и неговање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде;
- стварање услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве;
- омогућавање разумевања и позитивног емоционалног става према вредностима израженим и у делима различитих подручја уметности;
- развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности.

Оперативни задаци

Ученици треба да се:

- оспособе да опажају и представљају: слободне композиције, визуелне метафорике, контрасте, јединства и доминанте у простору, фантастике;
- формирају навике за виши ниво културе рада, квалитет производа, културу живота и слободног времена;
- ликовно-визуелно описмене, развију креативне способности, припремају за ефикасно и савремено укључивање у рад, односно за различита занимања.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

ред. број	Ликовна целина	број часова	обрада	вежбање	Естет. анализа
I	Слободно компоновање	8	6	2	-
II	Визуелна метафорика	6	4	2	-
III	Контраст, јединство и доминанта у простору	16	10	4	2
IV	Слободно компоновање и фантастика	4	3	1	-
	Укупно:	34	23	9	2

Чувари природе

Пети разред

Циљ наставе изборног предмета чувари природе јесте развијање функционалне писмености из области заштите животне средине, усвајање и примена концепта одрживог развоја и остваривање образовања о квалитету живота.

Задаци наставе предмета чувари природе су да ученици:

- развијају образовање за заштиту животне средине;
- развијају вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем;
- развијају здрав однос према себи и другима;
- умеју да на основу стечених знања изаберу квалитетне и здраве стилове живота;
- примењују рационално коришћење природних ресурса;
- препознају изворе загађивања и уочавају последице;
- стичу способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема;
- развијају радозналост, активно учествовање и одговорност;
- поседују развијену свест о личном ангажовању у заштити и очувању животне средине, природе и биодиверзитета.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број теме	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	Положај и улога човека у природи	9
2.	Природна богатства (ресурси) и одрживо коришћење	9
3.	Извори и последице загађивања животне средине	9
4.	Биодиверзитет – биолошка разноврсност	9
УКУПНО		36

Шести разред

Циљ наставе изборног предмета чувари природе јесте развијање пожељног понашања у складу са принципима одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину, природу и биодиверзитет.

Задаци наставе предмета чувари природе су да ученици:

- примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине,
- развијају вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем,
- знају да на основу стечених знања препознају и изаберу квалитетан и здрав стил живота,
- примењују рационално коришћење природних ресурса,
- препознају изворе загађивања и уочавају последице,
- развијају способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема,
- поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност,
- поседују потребу за личним ангажовањем у заштити и одрживости животне средине, природе и биодиверзитета.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број теме	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	Одрживост, животна средина и утицај човека	6
2.	Одговоран однос према одрживости средине	12
3.	Одговоран однос према здрављу	6
4.	Одговоран однос према животињама	6
5.	Одговоран однос према разноврсности живог света	6
УКУПНО		36

Свакодневни живот у прошлости

Циљ изучавања предмета је проширивање знања из области опште културе и оспособљавање ученика да, кроз упознавање с начином живота људи у прошлости, боље разумеју свет и време у коме живе и развију свест о континуитету и укоренености. Ученици би требало да се упознају са специфичностима динамике културних промена и да науче како да сагледају себе у контексту "другог", да би сопствени идентитет што потпуније интегрисали у шири контекст разумејене и сложене садашњости.

Пети разред

Задаци предмета су да ученици, кроз наставу усмерену ка упознавању с различитим елементима свакодневног живота, као што су односи у породици, исхрана, образовање, децје игре, забава, станишта, одевање итд, уоче њихову условљеност историјским процесима и догађајима. Концепција наставе овог изборног предмета нагласак ставља на упознавање с основним елементима свакодневног живота у прошлости Србије, Југоисточне Европе, Средоземља и Европе у целини, с намером да се уоче њихови заједнички именитељи и упознају различитости које постоје у датом историјском контексту, као и у односу на савремено доба у којем ученик живи. Подстицањем радозналости, креативности и истраживачког духа у проучавању овог предмета, ученици треба да се оспособе да формирају јаснију слику о прошлим временима, да овладају елементарним процедурама прикупљања историјске грађе, као и да развију критички однос према њој.

Оперативни задаци:

- разумевање појма свакодневни живот;
- разумевање појма прошлост;
- разумевање значаја проучавања свакодневног живота у прошлости;
- усвајање и продубљивање знања о разликама између свакодневног живота данас и у прошлости;
- идентификовање актуелних децјих игара (врсте и њихова функција);
- упознавање с децјим играма у прошлости (врсте и њихова функција);
- идентификовање сличности и разлика између игара некад и сад;
- разумевање значаја игре у развоју појединца и друштва;
- упознавање са свакодневним животом људи у праисторији;
- упознавање са свакодневним животом народа Старог истока;

- уознавање са свакодневним животом старих Грка;
- уознавање са свакодневним животом старих Римљана;
- подстицање ученика на самостални истраживачки рад;
- развијање способности повезивања знања из различитих области;
- подстицање креативности.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број теме	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	Увод	3
2.	Игре у прошлости	6
3.	Свакодневни живот у праисторији и старом веку	27
УКУПНО		36

Шести разред

Задаци предмета су да ученици, кроз наставу усмерену ка упознавању с различитим елементима свакодневног живота, као што су односи у породици, исхрана, образовање, игре, забава, становање, одевање... уоче њихову условљеност историјским процесима и догађајима. Концепција наставе овог изборног предмета нагласак ставља на упознавање с основним елементима свакодневног живота у прошлости Србије, Европе и Средоземља, с намером да се уоче њихови заједнички именитељи и упознају различитости које постоје у датом историјском контексту, као и у односу на савремено доба у којем ученик живи. Подстицањем радозналости, креативности и истраживачког духа у проучавању овог предмета, ученици треба да се оспособе да формирају јаснију слику о прошлим временима, да овладају елементарним процедурама прикупљања историјске грађе, као и да развију критички однос према тој грађи и другим остацима прошлих времена.

Оперативни задаци:

- разумевање појма свакодневни живот;
- разумевање значаја проучавања свакодневног живота у прошлости;
- усвајање и продубљивање знања о разликама између свакодневног живота данас и у прошлости;
- упознавање са улогом и значајем грбова и застава;
- упознавање са улогом и значајем грбова и застава у прошлости српског народа;
- упознавање са свакодневним животом у средњем веку;
- упознавање са свакодневним животом српског народа у средњем веку;
- подстицање ученика на самостални истраживачки рад;
- развијање способности повезивања знања из различитих области.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број теме	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	Увод	1

2.	Грбови и заставе некад и сад	6
3.	Свакодневни живот у средњем веку	29
УКУПНО		36

Седми разред

Циљ наставе изборног предмета свакодневни живот у прошлости јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да прошире знања из области опште културе, да се оспособе кроз упознавање са начином живота људи у прошлости боље разумеју свет и време у коме живе и развију свест о континуитету и укореењености. Ученици би требало да се упознају са специфичностима динамике културних промена и да науче како да сагледају себе у контексту "другог" да би сопствени идентитет што потпуније интегрисали у шири контекст разумејене и сложене садашњости.

Задаци наставе изборног предмета свакодневни живот у прошлости су стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе овог изборног предмета сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе предмета) буду у пуној мери реализовани

Кроз наставу усмерену ка упознавању с различитим елементима свакодневног живота, као што су односи у породици, исхрана, образовање, игре, забава, становање, одевање... ученици уочавају њихову условљеност историјским процесима и догађајима. Концепција наставе овог изборног предмета нагласак ставља на упознавање с основним елементима свакодневног живота у прошлости Србије, Европе и света, с намером да се уоче њихови заједнички именитељи и упознају различитости које постоје у датом историјском контексту, као и у односу на савремено доба у којем ученик живи. Подстицањем радозналости, креативности и истраживачког духа у проучавању овог предмета, ученици треба да се оспособе да формирају јаснију представу о прошлим временима, да овладају елементарним процедурама прикупљања историјске грађе, као и да развију критички однос према тој грађи и другим остацима прошлих времена.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- разумеју појам свакодневни живот
- разумеју значај проучавања свакодневног живота у прошлости
- усвоје и прошире знања о разликама између свакодневног живота данас и у прошлости
- усвоје и прошире знања о улози новца и банака у свакодневном животу људи некад и сад
- употпуне знања о историји српског новца
- стекну знања о свакодневном животу у новом веку
- стекну знања о свакодневном животу Срба у новом веку
- развијају истраживачку радозналост
- развијају способност повезивања знања из различитих области.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број теме	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	Увод	1
2.	Новац и банке некад и сад	6
3.	Свакодневни живот у новом веку	29
УКУПНО		36

Осми разред

Циљ изучавања предмета свакодневни живот у прошлости јесте проширивање знања из области опште културе и оспособљавање ученика да, упознавањем с начином живота људи у прошлости, боље разумеју свет и време у коме живе и развију свест о континуитету и разноврсности историјских појава и процеса. Ученици би требало да се упознају са специфичностима динамике друштвених и културних промена и да науче како да сагледају себе у односу према "другом" како би сопствени идентитет потпуније и целовитије интегрисали у шири контекст разуђене и сложене садашњости.

Задаци предмета су да ученици, посредством наставе, која је усмерена упознавању различитих елемената свакодневног живота, као што су односи у породици, исхрана, образовање, игре, забава, становање, одевање и друго, уоче њихову условљеност историјским догађајима и процесима. Концепција наставе овог изборног предмета нагласак ставља на упознавање с основним елементима свакодневног живота у прошлости Србије, Европе и света, с намером да се уоче њихови заједнички именитељи и препознају различитости које постоје у датом историјском контексту, као и у односу на савремено доба у којем ученик живи. Подстицањем радозналости, креативности и истраживачког духа у проучавању овог предмета, ученици треба да овладају елементарним знањима о прикупљању историјске грађе и да развију критички однос према тој грађи и другим остацима прошлих времена.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- разумеју значај проучавања свакодневног живота у прошлости
- усвоје и прошире знања о разликама између свакодневног живота данас и у прошлости
- стекну знања о свакодневном животу у Европи и свету од краја XIX до краја XX века
- стекну знања о свакодневном животу код Срба од краја XIX до краја XX века
- усвоје и прошире знања о улози фотографије, филма, радија и телевизије у свакодневном животу људи некад и сад
- развијају истраживачку радозналост
- развијају способност повезивања знања из различитих области.

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број теме	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
--------------------	---------------	----------------

1.	Увод	1
2.	Фотографија, филм, радио и телевизија некад и сад	5
3.	Свакодневни живот од краја XIX до краја XX века	28
УКУПНО		34

ФАКУЛТАТИВНИ ПРЕДМЕТИ

Саобраћајна култура

Од I до IV разреда

Глобална дистрибуција часова по наставним темама

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	САДРЖАЈ РАДА	Број часова
1.	Пешак у саобраћају	1. Уводне напомене о саобраћају – историјски развој, средства... 2. Основна правила кретања пешака 3. Како долазим у школу?	5
2.	Прелазак и кретање пешака коловозом	1. Правила - прелазак пешака преко коловоза 2. Правила - кретање пешака по коловозу	5
3.	Саобраћајни знаци	1. Изглед и значења знакова 2. Правила поступања по саобраћајним знацима	10
4.	Саобраћајна култура и безбедност	1. Искуства саобраћајне полиције	2
5.	Практичне вежбе на полигону практичног понашања у саобраћају „Шта знаш о саобраћају“	1. Практично усавршавање знања и технике кретања бициклиста и пешака	14
УКУПНО			36

На позорници

Од I до IV разреда

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	Ми као глумци	16
2.	Казујемо и рецитујемо	8
3.	Игра и плес	12
УКУПНО		36

Од V до VIII разреда

Садржаји програма	Број часова	АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ РАДУ		Начини и поступци остваривања рада	Циљеви и задаци садржаја програма
		УЧЕНИКА	НАСТАВНИКА		
Вежбе	10	- дисање; - дикција; - покрет; - мимика; - имитација; - говорништво; - игра; - глума.	- презентује - усмерава ученика - подстиче на размишљање - развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење	- монологски; - дијалогски; - текстовни; - индивидуални	- развијање смисла и способности за правилно, течно и уверљиво усмено изражавање; - оспособљавање ученика за увиђање неопходности везе између речи и покрета.
Сценско извођење	26	- одабир текстова за драмско извођење; - подела улога; - читање по улогама; - припрема костима и увежбавање кореографије; - припрема сценографије.	- презентује - усмерава ученика - подстиче на размишљање - развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење	- монологски; - дијалогски; - текстовни; - демонстративни - фронтални - индивидуални - групни - рад у пару	- припрема за успешно извођење програма поводом прославе Дана школе. Савиндана

Кулинарство

Редни број	Наставна тема	Број часова	Обрада	Остало
1.	Хигијена тела, одеће и обуће	5	3	2
2.	Намирнице, састојци хране	5	3	2
3.	Аранжирање јела и стола	5	2	3
4.	Припремање јела (здрава исхрана)	10	5	5
5.	Припремање јела – практичан рад	11	1	10
Укупно		36	14	22

Лепо понашање

Редни број	Наставна тема	Број часова
1.	Друг и ја	4

2.	Ја у школи	8
3.	Моја породица	10
4.	Саобраћајна култура	8
5.	Празници	6
Укупно		36

Ручна радиност

Редни број	Наставна тема	Број часова
1.	Прибор и материјали	10
2.	Уради сам	20
3.	Изложба	6
Укупно		36

Астрономија

Редни број	Наставна тема	Ообрада	Остали типови	Укупно
1.	Увод у астрономију	3	2	5
2.	Квазари и неистражена небеска тела	6	5	11
3.	Велики прасак	7	5	12
4.	Теорије о постанку космоса	4	4	8

Графика

месец	редни број садржаја рада	Садржај рада (активности)	број часова
IX		Појам и подела графике као уметности Појам и историја графике Подела графике и врсте штампе	2
IX, X		Технике високе штампе Линорез	5
XI, XII, II, III		Технике дубоке штампе Сува игла, линогравура, бакрорез, бакропис, акватинта	16
IV		Тенике равне штампе монотипије	4
V		Комбинована техника	5
I, VI		Припрема изложби	4
Укупно			36

Фотографија

месец	редни број садржаја	Садржај рада (активности)	број часова
-------	---------------------	---------------------------	-------------

	рада		
IX	I	Појам фотографије као уметности Појам и историја фотографије Фотографија као уметност Увод у креативну уметничку фотографију	3
IX, X	II	Врсте фотоапарата и подешавања Фокус, макро план, експозиција, бленда, брзина затварача, ISO вредност,...	2
X, XI, XII, II, III, IV	III	Фотографија (практичан рад) Углови гледања и перспектива Боја у уметничкој фотографији Форме, облици, линије и ритам у фотографији Светлост Апстрактна уметничка фотографија Ангажована уметничка фотографија	20
XII, V	IV	Рачунарска обрада фотографије Креативно едитовање фотографија у фотошопу	5
I, XI, VI	V	Припрема изложби	6
Укупно			36

Археологија

Редни број	Наставна тема	Број часова	Обрада	Остало
1.	Увод	4	2	2
2.	Археолошка налазишта	12	6	6
3.	Археологија нашег краја	10	4	6
УКУПНО		36	12	14

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Програм допунске наставе

Српски језик

Први разред

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ	Број часова
1.	ОСНОВЕ ЧИТАЊА И ПИСАЊА	12
2.	КЊИЖЕВНОСТ	2
3.	ЈЕЗИК	2
4.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	2
УКУПНО		18

Други разред

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	КЊИЖЕВНОСТ	5
2.	ЈЕЗИК	8
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	5
УКУПНО		18

Трећи разред

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	КЊИЖЕВНОСТ	5
2.	ЈЕЗИК	8
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	5
УКУПНО		18

Четврти разред

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	КЊИЖЕВНОСТ	5
2.	ЈЕЗИК	8
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	5
УКУПНО		18

Пети, шести, седми разред

Допунски рад се организује за ученике који, из објективних разлога, у редовној настави српског језика не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских

подручја. Зависно од утврђених недостатака у знањима и умењима ученика, формираће се одговарајуће групе с којима ће се организовати допунска настава.

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ	Број часова
1.	КЊИЖЕВНОСТ – КЊИЖЕВНА АНАЛИЗА	10
2.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА – УСМЕНО И ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ	8
3.	ЈЕЗИК – ГРАМАТИКА И ПРАВОПИС	8
4.	ОРТОЕПИЈА	10
УКУПНО		36

Осми разред

Редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ	Број часова
1.	КЊИЖЕВНОСТ – КЊИЖЕВНА АНАЛИЗА	8
2.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА – УСМЕНО И ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ	8
3.	ЈЕЗИК – ГРАМАТИКА И ПРАВОПИС	8
4.	ОРТОЕПИЈА	10
УКУПНО		34

Математика

Први разред

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	ПРЕДМЕТИ У ПРОСТОРУ И ОДНОСИ МЕЂУ ЊИМА	2
2.	ЛИНИЈА И ОБЛАСТ	2
3.	КЛАСИФИКАЦИЈА ПРЕДМЕТА ПРЕМА СВОЈСТВИМА	1
4.	ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ ДО 100	12
5.	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	1
УКУПНО		18

Други разред

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ ДО 100	12
2.	ГЕОМЕТРИЈСКИ ОБЛИЦИ	4

3.	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	2
УКУПНО		18

Трећи разред

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	БЛОК БРОЈЕВА ДО 1000	10
2.	ГЕОМЕТРИЈСКИ ОБЈЕКТИ И ЊИХОВИ МЕЋУСОБНИ ОДНОСИ	5
3.	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	3
УКУПНО		18

Четврти разред

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	СКУП ПРИРОДНИХ БРОЈЕВА	9
2.	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	3
3.	ПОВРШИНА	6
УКУПНО		18

Од V до VIII разреда

ТЕМА	БРОЈ ЧАСА
бројеви и операција	11
алгебра и функције	10
геометрија	3
мерење	3
обрада података	3
УКУПНО	30

Енглески језик

Од V до VIII разреда

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ	БРОЈ ЧАСОВА
THE SIMPLE PRESENT TENSE	4
THE PRESENT CONTINUOUS TENSE	4
THE SIMPLE PAST TENSE	4
THE PAST CONTINUOUS TENSE	4
THE PRESENT PERFECT TENSE	4
THE SIMPLE FUTURE TENSE	4
READING	6
WRITING	6
УКУПНО	36

Француски језик

Од V до VIII разреда

Ред. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	Број часова по теми
1.	Salut ! Et toi, c'est comment ?	1
2.	Sport et corps ; Dans la poche de Josh	1
3.	Les chanteurs et les chanteuses ; Tu aimes les chanteurs ?	2
4.	En classe	1
5.	L'emploi du temps d'Eugénie	2
6.	Quelle famille ! Youpi, c'est le week-end !	2
7.	Le monde bouge	2
8.	Le monde communique	1
9.	Les uns les autres	1
10.	Vive la culture	2
11.	Модул 4: Création d'une planche de bande dessinée	1
12.	DEL F A2	2
13.	Модул 1: Organisation et préparation au concours « Super sandwich »	1
14.	Carnet de voyage	1
15.	C'était bien !	2
16.	Je me suis bien amusé !	2
17.	Ma ville, mon quartier	1
18.	Mon appart	2
19.	Ma chambre	1
20.	Qui jette bien, aime bien	2
21.	Ma terre, je l'aime	1
22.	Amour, amitié	2
23.	Mon magazine	2
24.	Le chaud et le froid	1
	УКУПНО	36

Географија

Од V до VIII разреда

ред.бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА (ОБЛАСТ)	бр. часова по теми
I II	V разред Географска карта Планета Земља	3 2
I II III	VI разред Становништво на Земљи Географска средина и људске делатности Регионална географија Европе	1 1 3
I II III	VII разред Опште географске одлике Азије Опште географске одлике Северне Америке Опште географске одлике Јужне Америке	2 2 2
I II III IV V VI	VIII разред Природне одлике Србије Становништво и насеља Србије Привреда Србије Завичајна географија Срби ван граница Србије Србија у савременим интеграционим процесима	3 1 1 6 2 1

Историја

Од V до VIII разреда

ред.бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА (ОБЛАСТ)	бр. часова по теми
I II III IV	V разред Стари век – Стари исток Стари век – Стара Грчка Стари век – Хеленистичко доба Стари век – Стари Рим	1 1 1 1
I II III	VI разред Срби и њихово окружење у раном средњем веку Срби и њихово окружење у позном средњем веку Српске земље и њихово окружење у доба османлијског царства	2 2 2
I II III IV	VII разред Успон Европе (Европа од краја XV до краја XVIII века) Српски народ под страном влашћу (од XVI до XVIII века) Нововековне српске државе Србија и Црна Гора (до међународног признања) Српски народ под страном влашћу од краја XVIII века до 70.-их година XIX века)	1 3 3 3

I	VIII разред Србија и Црна Гора и Срби у Хабзбуршкој монархији и Османском царству од Берлинског конгреса до Првог светског рата	3
II	Савремено доба – Први светски рат и револуција у Русији и Европи	2
III	Србија и Црна Гора у Првом светском рату	5

Хемија

Од V до VIII разреда

Ред. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	Број часова по теми
1.	Основни хемијски појмови	2
2.	Структура супстанце	3
3.	Хомогене смеше-раствори	4
4.	Хемијске реакције и стехиометријска израчунавања	5
5.	Неметали, оксиди неметала и киселине	3
6.	Метали, оксиди метала и хидроксиди	2
7.	Соли	2
8.	Увод у органску хемију	1
9.	Угљоводоници	5
10.	Органска једињења са кисеоником	2
11.	Биолошки важна једињења	1
	УКУПНО	30

Физика

Од V до VIII разреда

Р.бр.	Наставна тема	Бр. Часова по теми
1.	Сила	4.
2.	Кретање	6.
3.	Мерење	2.
4.	Маса и густина	2.
5.	Притисак	2.
6.	Маханички рад и енергија, снага	2.
7.	Топлотне појаве	2.

8.	Светлосне појаве	2.
9.	Електрично поље	2.
10.	Електрична струја	4.
11.	Магнетно поље	2.
УКУПНО ЧАСОВА: 30		

Програм додатне наставе

Математика

Четврти разред

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова
1.	ДЕШИФРОВАЊЕ	3
2.	БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ	3
3.	КОМБИНАТОРИКА И ЛОГИЧКИ ЗАДАЦИ	4
4.	НЕОБИЧНИ ПРОБЛЕМИ	3
5.	ЦРТЕЖ ПОМАЖЕ	3
6.	ТЕШКЕ СИТУАЦИЈЕ	3
7.	ПРОБЛЕМИ НУМЕРАЦИЈЕ	3
8.	МЕТОД ПРАВОУГАОНИКА	3
9.	ПОВРШИНА	4
10.	ТАКМИЧЕЊА	7
УКУПНО		36

Од V до VIII разреда

ТЕМА	БРОЈ ЧАСА
бројеви и операција	7
алгебра и функције	7
геометрија	7
мерење	6
обрада података	3
УКУПНО	30

Српски језик

Од V до VIII разреда

ТЕМА	БРОЈ ЧАСА
ЈЕЗИК	17
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	7
КЊИЖЕВНОСТ	6
УКУПНО	30

Енглески језик

Од V до VIII разреда

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ	БРОЈ ЧАСОВА
---------------------	-------------

THE SIMPLE PRESENT TENSE/ THE PRESENT CONTINUOUS TENSE	4
THE SIMPLE PAST TENSE/ THE PAST CONTINUOUS TENSE	4
THE PRESENT PERFECT TENSE	2
THE SIMPLE FUTURE TENSE/ TO BE GOING TO	2
THE PASSIVE VOICE	4
THE ARTICLE	4
ADJECTIVES/ ADVERBS	4
NOUNS	4
READING	4
WRITING	4
УКУПНО	36

Француски језик

Од V до VIII разреда

Ред. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	Број часова по теми
1.	Лекција 2: Други и ја	1
2.	Лекција 3: Обожавам	2
3.	Лекција 4: Певачи	1
4.	Лекција 5: У биоскопу	1
5.	Лекција 8: Цезаров свет	2
6.	Лекција 10: Укуси и боје	1
7.	Лекција 4: Напредујемо	1
8.	Лекција 7: Сва питања са ако ...	1
9.	Лекција 11: Хајдемо у биоскоп	1
10.	Модул 1: Organisation et préparation au concours « Super sandwich »	1
11.	Модул 3: Réalisation d'une interview pour le journal ou le site du collège	2
12.	Модул 4: Création d'une planche de bande dessinée	2
13.	DELFI A2	2
14.	Carnet de voyage	2
15.	C'était bien !	1
16.	Je me suis bien amusé !	2
17.	Ma ville, mon quartier	1
18.	Mon appart	1

19.	Ma chambre	1
20.	Qui jette bien, aime bien	2
21.	Ma terre, je l'aime	1
22.	Amour, amitié	1
23.	Mon magazine	1
24.	Le chaud et le froid	1
25.	Vive la culture	1
26.	Le monde bouge	1
27.	Le monde communique	1
28.	Les uns les autres	1
	УКУПНО	36

Географија

Од V до VIII разреда

ред.бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА (ОБЛАСТ)	бр. часова по теми
	V разред	
I	Васиона и Земља	1
II	Географска карта	1
III	Планета Земља	4
	VI разред	
I	Планета Земља	2
II	Становништво на Земљи	1
III	Географска средина и људске делатности	1
IV	Регионална географија Европе	5
	VII разред	
I	Опште географске одлике Азије	1
II	Опште географске одлике Африке	1

III	Опште географске одлике Северне Америке	1
IV	Опште географске одлике Јужне Америке	1
V	Опште географске одлике Аустралије и Океаније	1
VI	Поларне области	1
VIII разред		
I	Географски положај, границе и величина Србије	1
II	Природне одлике Србије	3
III	Становништво и насеља Србије	1
IV	Привреда Србије	1
V	Завичајна географија	1
VI	Срби ван граница Србије	1
VII	Србија у савременим интеграционим процесима	1

Историја

Од V до VIII разреда

ред.бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА (ОБЛАСТ)	бр. часова по теми
V разред		
I	Увод у историју	1
II	Праисторија	1
III	Стари век, Стари исток	1
IV	Стари век, Стара Грчка	1
V	Стари век – Хеленистичко доба	1
VI	Стари век – Стари Рим	1
VI разред		
I	Европа и Средоземље у средњем веку Срби и њихово окружење у раном средњем	1

II	веку	2
III	Европа у позном средњем веку	1
IV	Срби и њихово окружење у позном средњем веку	2
V	Српске земље и њихово окружење у доба османлијског царства	2
VII разред		
I	Успон Европе (Европа од краја XV до краја XVIII века)	1
II	Српски народ под страном влашћу (од XVI до XVIII века)	2
III	Доба револуције (Европа и свет од краја XVIII до 70.-их година XVIII века)	1
IV	Нововековне српске државе Србија и Црна Гора (до међународног признања)	2
V	Српски народ под страном влашћу од краја XVIII века до 70.-их година XIX века)	2
VIII разред		
I	Србија и Црна Гора и Срби у Хабзбуршкој монархији и Османском царству од Берлинског конгреса до Првог светског рата	2
II	Савремено доба – Први светски рат и револуција у Русији и Европи	1
III	Србија и Црна Гора у Првом светском рату	4
IV	Свет између Првог и Другог светског рата	1

Хемија

Од V до VIII разреда

Ред. бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	Број часова по теми
1.	Основни хемијски појмови	1
2.	Структура супстанце	2

3.	Хомогене смеше или раствори	4
4.	Хемијске реакције и стехиометријска израчунавања	5
5.	Неметали, оксиди неметала и киселине	4
6.	Метали, оксиди метала и хидроксиди	3
7.	Соли	2
8.	Електролитичка дисоцијација	1
9.	Угљоводоници	5
10.	Органска једињења са кисеоником	2
11.	Биолошки важна једињења	1
	УКУПНО	30

Физика

Од V до VIII разреда

Р.бр.	Наставна тема	Бр. Часова по теми
1.	Сила	4.
2.	Кретање	4.
3.	Мерење	2.
4.	Притисак	2.
5.	Равнотежа тела	3.
6.	Маханички рад и енергија, снага	4.
7.	Топлотне појаве	2.
8.	Светлосне појаве	3.
9.	Електрична струја	3.
10.	Магнетно поље	3.
УКУПНО ЧАСОВА: 30		

Програм ваннаставних активности

Друштвене, техничке, хуманитарне, спортске и културне активности

Први разред

Редни број	Н А С Т А В Н А ОБЛАСТ	Број часова	
1.	ДРУШТВЕНЕ АКТИВНОСТИ	4	8
2.	ТЕХНИЧКЕ АКТИВНОСТИ	4	8
3.	ХУМАНИТАРНЕ АКТИВНОСТИ	2	4
4.	СПОРТСКЕ АКТИВНОСТИ	18	36
5.	КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ	8	16
УКУПНО		36-72	

Други разред

Редни број	Н А С Т А В Н А ОБЛАСТ	Број часова	
1.	ДРУШТВЕНЕ АКТИВНОСТИ	4	8
2.	ТЕХНИЧКЕ АКТИВНОСТИ	4	8
3.	ХУМАНИТАРНЕ АКТИВНОСТИ	2	4
4.	СПОРТСКЕ АКТИВНОСТИ	18	36
5.	КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ	8	16
УКУПНО		36-72	

Трећи разред

Редни број	Н А С Т А В Н А ОБЛАСТ	Број часова	
1.	ДРУШТВЕНЕ АКТИВНОСТИ	4	8
2.	ТЕХНИЧКЕ АКТИВНОСТИ	4	8
3.	ХУМАНИТАРНЕ АКТИВНОСТИ	2	4
4.	СПОРТСКЕ АКТИВНОСТИ	18	36
5.	КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ	8	16
УКУПНО		36-72	

Четврти разред

Редни број	Н А С Т А В Н А ОБЛАСТ	Број часова	
1.	ДРУШТВЕНЕ АКТИВНОСТИ	4	8
2.	ТЕХНИЧКЕ АКТИВНОСТИ	4	8
3.	ХУМАНИТАРНЕ АКТИВНОСТИ	2	4
4.	СПОРТСКЕ АКТИВНОСТИ	18	36

5.	КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ	8	16
УКУПНО		36-72	

Програм школског спорта и спортских активности

Јесењи крос – последња седмица у септембру.

Пролећни крос – трећа недеља у априлу.

Школски спортови: фудбал, одбојка, стони тенис.

Фудбал: међуодељењско такмичење: трећа седмица у септембру и прва седмица у мају.

Одбојка: последња седмица у септембру и друга седмица у мају.

Стони тенис: одељењско такмичење, првенство школе у појединачној конкуренцији, дубловима и микс – дубловима. Такмичење ће бити одржано у току зимског периода.

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања

Програм заштите се односи на превентивне и интервентне активности.

1.ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ ТИМА

- Константно и благовремено информисање Наставничког већа, Савета родитеља, родитеља и ученика (Ђачки парламент, ученички Тимови, одељењске заједнице) са активностима Тима;
- Планирање активности Тима са свим актерима школског живота (директор, Наставничко веће, Савет родитеља, родитељи и ученици - Ђачки парламент, ученички Тимови, одељењске заједнице);
- Спровођење планираних активности Тима у сарадњи са свим актерима школског живота (директор, Наставничко веће, Савет родитеља, родитељи и ученици - Ђачки парламент, ученички Тимови, одељењске заједнице);
- Сарадња са Домом здравља, Локалном самоуправом, полицијом, Домом културе и Библиотеком, Центром за социјални рад, Невладиним организацијама, школама у окружењу...

Сваке школске године Тим доноси акциони план, у складу са потребама и приоритетима. Активности у оквиру Акционог плана се планирају на основу указаних потреба, резултата вредновања и самовредновања.

ПРЕДЛОЖЕНЕ АКТИВНОСТИ ТРЕБА ДА ОБЕЗБЕДЕ СТВАРАЊЕ АТМОСФЕРЕ ПОВЕРЕЊА, СИГУРНОСТИ И ПОШТОВАЊА ДЕЧЈИХ ПРАВА КРОЗ ЈЕДИНСТВЕНО ДЕЛОВАЊЕ СВИХ АКТЕРА.

2.ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

(према нивоима насиља, злостављања и занемаривања)

На првом нивоу активности преузима одељењски старешина, наставник, у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног рада са одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално.

На другом нивоу активности преузима одељењски старешина са психологом, Тимом и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико

појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно – дисциплински поступак изриче меру, у складу са Законом.

На трећем нивоу активности предузима директор са Тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа (центар за социјални рад, полиција...)

Увек када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања шрмеа ученику у установи, директор предузима мере према запосленом, у складу са Законом, а према ученику мере за заштиту и подршку.

На насиље се реагује одмах у циљу најбоље заштите детета.

Реагује се одмах, без одлагања, и ако постоји сумња да се дешава насиље.

Редослед поступања у интервенцији

1.Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања.

Откривање, сазнање о насиљу као први корак у заштити ученика. Улога професионалца и особе која ужива поверење ученика је веома важна. Реакције ученика који трпе насиље, посебно емоционално или социјално тешко је открити. Ученици различито реагују:

повлаче се, раздражљиви су, агресивни, преосетљиви и слично.

Знаци који указују да ученик можда трпи насиље:

*На физичком или физиолошком плану:

Трагови повреда, модрице, ожиљци, опекотине, посекотине, поцепана одећа, запуштен и неуредан изглед, поломљене, односно поцепане ствари, проблеми са исхраном, болови у стомаку, главобоље, повраћање, преломи, проблеми са сном (несанице или претерано дуго спавање), нестанак ствари (мобилни телефон, одевни предмети, торбе, свеске, новац...)

*На емоционалном плану:

Плачљивост, повученост, претерана активност, раздражљивост, појава страхова, агресивно и аутодеструктивно понашање, ћутљивост, неуобичајена причљивост, гледање у „празно“, „ноћне море“, конзумирање алкохола, наркотика, лагање, страх од самоће, изражено грицкање ноктију, поремећај говора, сексуално понашање непримерено узрасту и др.

*У школи:

Изненадни школски неуспех, појава неоправданих изостанака, одсуство концентрације, кашњење, избегавање обављања обавеза, недоношење домаћих задатака, избегавање или неучествовање у разноврсним активностима, избегавање дружења са другом децом, одбијање уобичајених активности, неуобичајени начин играња, избегавање физичког додира (трзање), велики страх од одраслих, изражен страх од повратка кући и др.

2.Прекидање, заустављање, насиља

(обавеза свих који имају било какво сазнање или сумњу да се насиље догађа):

Запослени су у обавези да зауставе насиље или обавесте надлежне у установи.

*Поједине ситуације физичког насиља захтевају хитно и истовремено реаговање, збрињавање учесника, обавештавање родитеља и неодложно укључивање релевантних институција (здравствена установа, полиција, центар за социјални рад);

*Емоционално или социјално насиље такође треба зауставити што пре. Ученику који трпи насиље треба пружити разумевање, поверење и сигурност;

*Ако постоји сумња на било који облик породичног насиља, наставник обавештава Тим, који даље предузима кораке уз консултације са Центром за социјални рад.

3.Смиривање ситуације

(подразумева обезбеђивање сигурности за ученика, разговор са учесницима и посматрачима):

Уколико се дешава физичко или снажно вербално насиље, у првом моменту је најважније:

*да се актери након раздвајања умире;

*да се обезбеди прикладан простор и време за разговор;

* потражи помоћ колега, стручне службе или Тима за медијацију ако је потребно;

*објасни ученицима да је циљ да се сукоб реши и да ће обе стране имати прилику да испричају шта се догодило;

*Договори са учесницима да се саслушају без прекидања, да не вређају једни друге, да говоре искрено;

*Важно је да се делује синхронизовано, да се разговор са ученицима о истој ситуацији не обавља више пута од стране различитих запослених, већ да се у оквиру унутрашње заштитне мреже обезбеди проток информација важних за ефикасно реаговање.

4.Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби

(прва помоћ, лекарска помоћ, полиција, центар за социјални рад...) одмах након заустављања насиља.

5.Консултације

унутар школе ради процене ризика и израда плана заштите за све учеснике. У консултације се укључују одељенски старешина, дежурни наставник, психолог, Тим, директор, Ученички парламент.

У овој фази Тим процењује степен ризика и одлучује на који начин ће решавати случај, да ли ће га самостално решавати или ће укључити друге релевантне институције.

Неопходно је водити рачуна о поверљивости података, заштити приватности и стављању интереса детета изнад интереса родитеља, школе, струке и др. Подаци до којих се дође поверљиви су и могу се ставити на располагање само службеним лицима ангажованим у поступцима заштите ученика од насиља.

Активности треба да истовремено буду усмерене и према ученику који испољава насилно понашање и ученицима који су пасивни посматрачи.

6.Мере и активности

предузимају се за све нивое насиља и злостављања.

План заштите се прави за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за све учеснике насиља.

План заштите садржи активности усмерене на промену понашања – појачан васпитни рад, рад са родитељем, рад са одељенском заједницом, укључивањем ученичког парламента и савета родитеља, а по потреби и органа управљања; носиоце активности, временску динамику, начине укључивања свих учесника насиља у заједницу. Тим процењује да ли постоји сем потребе за појачаним васпитним радом, потреба прилагођавања образовног рада или припрема индивидуалног образовног плана.

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор.

7.Ефекте предузетих мера и активности

прате одељенски старешина, Тим, психолог ради провере успешности предузетих заштитних мера и вредновања поступака и процедура који су примењени у односу на све учеснике насиља и даљег планирања заштите.

8.Документација, анализа, извештавање

Сваки акт насиља мора се евидентирати у складу са договореним начином евидентирања у установи.

Ко треба да води евиденцију насиља?

Евиденцију о случајевима насиља води, пре свега, одељенски старешина, а Тим уколико се укључује у интервенисање.

Школа:

1. прати остваривање програма заштите;

2. евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања другог и трећег нивоа;

3. прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа;

4. анализира стање и извештава.

*Одељенски старешина бележи насиље на првом нивоу, прати ефекте предузетих мера и подноси извештај Тиму.

*Укључивање Тима је на другом и трећем нивоу. Све службене белешке у вези са насилљем води, чува и анализира за потребе установе психолог.

*Тим подноси извештај директору два пута годишње.

*Директор извештава орган управљања, Савет родитеља и Ученички парламент.

*Извештај о остваривању програма заштите је саставни део годишњег извештаја о раду школе и доставља се Министарству просвете.

*Ради свеобухватног увида, потребно је анализирати укупне податке (број, облике насилног понашања и предузете мере) достављати стручној служби, Тиму и директору школе.

*У обрасце се уписује:

шта се догодило, ко су учесници, како је пријављено насиље, какве су последице, шта се предузело, на који начин су укључени родитељи, разредни старешина, стручна служба, професионалци из других институција, као и начини на који ће ситуација бити праћена итд.

*Документација треба да се чува код стручне службе или директора, поштујући принцип поверљивости података.

Акциони план

АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Упознати Наставничко веће са планираним активностима Тима за заштиту деце/ученика и Медијацију од насиља	- сви чланови Тима	- на првој седници НВ	- укратко саопштити планиране активности у новој школској години
2. Доношење школских правила уз партиципацију свих актера: - У свим ОЗ и на нивоу школе - Јавна промоција школских правила	- ученици, сви чланови Тима и одељенске старешине	- септембар	- присуство одељењским заједницама, - правила видљива у школи, - са последицама кршења правила упознати ученици и родитељи
3. Обезбеђивање партиципације родитеља	- ОС - сви чланови Тима	- током школске године	- на родитељским састанцима: * упознати родитеље са планом активности, * поделити промотивни материјал (врсте насиља и начини реаговања у ситуацијама насиља), * редовно позивати родитеље на активности превенције које се организују у школи

4. Обезбеђивање партиципације ученика у превенцији насиља: - Организовати предавања за ученике на тему насиља, -оформити ученичке тимове који ће координисано функционисати	-сви чланови Тима учествују у осмишљавању и презентовању у сарадњи са ОС -координатор ученичких тимова	-током школске године	- предавања -обуке
5.Организовање радионица (ненасилна комуникација), развијање и неговање културе понашања.	- сви чланови Тима -ученици – вршњаци вршњацима -ОС	-током школске године	-организовање радионица у оквиру ЧОС и грађанског васпитања
6. Организовање ваннаставних, културних и јавних активности примерених узрасту.	-сви наставници и ученици -сви чланови Тима, директор	- током школске године	-понудити ученицима већи избор слободних активности од досадашњег, -организовање изложби, конкурса (ликовни, литерарни, истраживачки)
7. Обука ученика, формирање вршњачких тимова за медијацију	-сви чланови тима -ученици 5.-8. разреда	Током школске године	-спровођење радионица и обучавање ученика за медијацију
8. Обука запослених за реаговање у кризним ситуацијама	-директор, -сви запослени	-у току школске године	- уврстити у план стручног усавршавања запослених
9.Организовање фер – плеј турнира на нивоу школе у сврху промовисања ненасилног, спортског понашања и навијања	-сви чланови Тима у сарадњи са одељењским старешинама	-једном у првом и једном у другом полугодишту	-сарадња са ученицима и одељењским старешинама

10. „Мајски дани пријатељства“ „Није тешко бити фин“	-сви чланови Тима, ОС, запослени у школи, директор	-мај	-спортске игре, дружења, промовисање ненасилне комуникације, израда промотивног материјала
11. Учешће у пројектима Школе	-сви чланови Тима и ученици	-Током школске године	-сарадња са одељењским старешинама, ученицима, секцијама и носиоцима пројеката
12. Континуирана сарадња са свим учесницима у животу и раду школе, као и институцијама ван школе	-директор -сви чланови Тима	-током школске године	-редовно информисање свих актера о активностима које се спроводе у школи -организовање заједничких активности са Домом здравља, полицијом, Центром за социјални рад, Канцеларијом за младе и др.
13. Спроводе интервентне активности према Протоколу и према указаној потреби	-ОС -Чланови Тима -Директор	По потреби током школске године	-појачан васпитни рад -сарадња са родитељима -сарадња са другим институцијама

Програм културних активности школе

ОСНОВНИ ЗАДАЦИ

Кроз културне и јавне активности ОШ „Браћа Рибар“ афирмише своју делатност да постане културни центар у средини у којој се налази. Поред тога треба и родитеље активно укључити у активности школе.

ОСНОВНЕ АКТИВНОСТИ И САДРЖАЈИ РАДА

Културне активности обухватају:

АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Дани Дечије недеље	ученици и учитељи	октобар

Прослава Дана школе	ученици и сви запослени у школи	новембар
Почетак и крај школске године	ученици и сви запослени у школи	септембар, јун
Прослава школских и државних празника	ученици и сви запослени у школи	током школске године
Приредбе, представе, изложбе	ученици и сви запослени у школи	током школске године
Такмичења и смотре	ученици, учитељи и наставници	друго полугодиште
Посете установама културе	ученици и сви запослени у школи	током школске године
Заједничке активности школе и локалне самоуправе	ученици и сви запослени у школи	током школске године
Сарадња са другим школама у окружењу	ученици и сви запослени у школи	током школске године
Завршетак основношколског образовања и васпитања	ученици и сви запослени у школи	јун
Учешће у пројектима (манифестације, посете, дружења и такмичења)	ученици и сви запослени у школи	током школске године

Библиотекарска секција

Месец	ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА БИБЛИОТЕКАРСКЕ СЕКЦИЈЕ
Септембар – октобар	Организовање секције и уписивање чланова , упознавање ученика са планом и програмом рада, договор о начину рада Књижевно дело по избору ученика – тумачење (увођење ученика у разумевање битних одлика књижевног дела: тема, композиција, ликови, језик) Креативна радионица – предлози ученика за улепшавање школског простора Поклон књига библиотеци
Новембар – децембар	Стваралачки покушаји и анализа радова ученика Договор око начина обележавања Дана школе Истраживање народног језичког блага – сакупљање народних умотворина и израда паноа Изложба народне традиције Избор најчитаније књиге у библиотеци

	Књига коју највише волим – препоручујем...
Јануар - фебруар	Договор око начина обележавања Светог Саве Изложба нових књига у библиотеци Израда паноя са најлепшим порукама Обрада једне изабране песме или текста
Март - април	Поклон књига библиотеци Израда паноя познатих писац Припрема за такмичење у рецитовању Такмичење у рецитовању Књига коју највише волим – препоручујем...
Мај - јун	Избор најчитаније књиге у библиотеци Сусрет са књижевником... Збирка песама из „Дневника прочитаних књига“ (тумачење, стилска анализа) Казивање стихова из самосталног ученичког стваралаштва Разговор о протеклој школској години Предлози и сугестије за следећу школску годину

Програм рада културних активности и припреме за такмичења (ликовне конкурсе)

Наставни предмет: Ликовна култура – културне активности

Разред: V – VIII

тема	број часова		смернице
Увод	1	Упознавање са планом рада и давање ученичких предлога	

Припрема изложби ученичких ликовних радова	6	Припрема изложбе за Дан школе Припрема изложбе за школску славу Свети Сава	
Групни ликовни пројекат ученика	5		
Значај уметности	2	Значај уметничког дела у једном друштву Значај постојања музеја и галерија Споменици културе	
Појам естетике	2	Појам естетике и лепог у свим видовима уметности Појам кича Развој укуса	
Актуелности	2	Дечија недеља, Дан планете Земље	
Укупно	18		

Наставни предмет: Ликовна култура – припрема за такмичење

Разред: V – VIII

тема	број часова		смернице
Ликовни конкурси	18	Припрема за учешће на ликовним конкурсима	

План рада саобраћајне секције

ТЕМА	БР.Ч	САДРЖАЈ РАДА	МЕТОД РАДА
Пешак у саобраћају	1	- уводне напомене о саобраћају - основна правила кретања пешака	- разговор са члановима секције - групна израда макета
Прелазак и кретање пешака коловозом	1	- правила преласка пешака преко коловоза - правила кретања пешака по коловозу	- разговор са члановима секције
Израда тестова	6	- провера знања	-индивидуални рад на тесту
Саобраћајни знаци	2	- значење знакова - правила поступања	- групна израда макета саобраћајних знакова
Реалне саобраћајне ситуације	4	- саобраћајне ситуације у којима треба обратити пажњу на безбедност кретања	-израда скица саобраћајних ситуација и групна анализа
Саобраћајна култура и безбедност	2	- искуства саобраћајне полиције	-разговор са представником локалне полицијске управе
Саобраћајни полигон спретности	4	-техника израде елемената полигона -постављање полигона	-пројектовање, исцртавање и постављање полигона
Полигон практичног	2	-техника израде елемената полигона -постављање полигона	-увежбавање практичног понашања

понашања у саобраћају			на полигону
Практичне вежбе на полигонима	10	-практично усавршавање знања и технике кретања бициклиста и пешака	-кретање по полигону -бодовање
Саобраћајна патрола	2	-усавршавање знања и техника кретања у саобраћају	-вежбање уз помоћ саобраћајне полиције
Школско такмичење	2	-припрема и организација такмичења	-организација такмичења
УКУПНО ЧАСОВА	36		

Програм професионалне оријентације

Циљевима образовања и васпитања предвиђено је да школа обезбеђује за све ученике, између осталог, оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота; развој кључних компетенција потребних за живот у савременом друштву, оспособљавање за рад и занимање стварањем стручних компетенција, у складу са захтевима занимања, развојем савремене науке, економије, технике и технологије.

У школској 2011/12. години, реализација програма ПО оствариће се кроз пројекат **Професионална оријентација на прелазу у средњу школу**, који има за циљ успостављање функционалног и одрживог програма професионалне оријентације за ученике/це који завршавају основну школу..

Програм професионалне оријентације конципиран је на основу процесног, динамичког, петофазног модела професионалне оријентације. По овој концепцији, **основни циљ професионалне оријентације је подстицање развоја личности ученика/ца до промишљене ваљане и реалне одлуке о избору школе и занимања, планиране каријере и укључивање у свет рада.**

Активности које ће се остварити на радионицама у раду са ученицима/цама омогућавају да примерено узрасту, изграде сазнања, развију умења, способности и вредности које ће бити основа за самостално, компетентно, одговорно и ваљано одлучивање о избору школе и занимања, планирање каријере и укључивање у свет рада.

Планирано је да реализација пројекта почне обуком школског тима који чине стручни сарадник/ци за примену програма ПО у трајању од три дана, а затим следи у току школске године имплементација програма ПО са ученицима 7. и 8. разреда, у складу са моделом имплементације који тим и школа изаберу. За школу постоји могућност да добије статус менторске школе, што предвиђа даље акредитоване обуке у области професионалне оријентације и подршку имплементацији ПО у другим основним школама.

Концепт програма ПО остварује се кроз пет модула:

- самоспознаја – препознавање сопствених потенцијала, спемност за постигнућа и склоности преко одговарајућег осмишљавања наставе и учења;
- информисање о занимањима и каријери – припрема расположивих информација о занимањима на структурисан или информација које тек треба развити, да би се омогућила информисана одлука о избору занимања;
- упознавање са путевима образовања –мрежом школа – познавање путева образовања и каријери који воде ка остварењу жељеног занимања;
- реални сусрети са светом рада – преко анкетирања представника занимања, стручне праксе у предузећима („обука за упознавање) и распитивања у предузећима спровођење теста реалности за жељено занимање; реални сусрети са светом рада и опробавање са појединим занимањима;

-доношење одлуке о избору школе и занимања- самостално, промишљено и одговорно доношење одлуке о избору школе или занимања.

Професионална оријентација подразумева **укључивање и међусобно повезивање свих актера** који имају пресудну улогу и утицај на развој личности ученика и на процес доношења одлука при њиховом избору занимања и остваривању професионалног развоја: родитељи, наставници, стручни сарадници, лекари, стручњаци при Националној служби за запошљавање и други.

Носиоци активности и реализације програмских задатака професионалне оријентације су: школски психолог и педагог, одељенске старешине и предметни наставници.

Реализација програмских задатака из области професионалне оријентације остварује се у оквиру садржаја редовне наставе, додатне наставе, слободних и осталих активности, а сви задаци из овог подручја биће уграђени у планове рада наставничког, одељенског и стручног већа, савета родитеља, школског одбора и ученичког парламента.

- Организацију, координацију и праћење остваривања програма професионалне оријентације у школи спроводи тим за професионалну оријентацију
- Програмом је у VII разреду, поред 29 часова професионалне оријентације, предвиђено и 15 часова за реалне сусрете, сајмове за информисање о занимањима и друге школске манифестације које се тичу занимања, а у VIII разреду, поред 34 часа професионалне оријентације, предвиђено је и 15 часова за реалне сусрете или друге манифестације.
- Програмом је омогућено и појединачно до пет дана индивидуалне/стручне образовне праксе у предузећима, школама, саветодавним центрима.

ПРОГРАМ РАДА ЗА VII РАЗРЕД

VII РАЗРЕД	БРОЈ ЧАСОВА
1. Представљање програма и портфолија за VII разред	1
2. ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА И КЉУЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ КОЈЕ ОНА РАЗВИЈА	1
САДРЖАЈ УЧЕЊА 1: Самоспознаја	13
3. У СВЕТУ ИНТЕРЕСОВАЊА	
4. У СВЕТУ ВЕШТИНА И СПОСОБНОСТИ	
5. ПУТ СПОСОБНОСТИ	
6. У СВЕТУ ВРЕДНОСТИ	
7. ОСОБИНЕ И ИНТЕРЕСОВАЊА У СВЕТЛУ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ	
8. САМОСПОЗНАЈА- АУТОПОРТРЕТ	
9. У ОЧИМА ДРУГИХ	
10. КАКАВ/КАКВА САМ У ТИМУ	
11. МОЈ ТИП УЧЕЊА	
12. ЈА ЗА ДЕСЕТ ГОДИНА	
13. ЗА РОДИТЕЉЕ/ СТАРАТЕЉЕ И ДЕЦУ: МОЈА ОЧЕКИВАЊА	
САДРЖАЈ УЧЕЊА 2 и 3: Информисање и истраживање могућности школовања и каријере	11
Упознавање са понудом информација и њиховим прибављањем, селекцијом и обрадом	
14. СЛИКА САВРЕМЕНОГ СВЕТА РАДА	
15. ПРИКУПЉАЊЕ И НАЧИНИ ОБРАДЕ ИНФОРМАЦИЈА О ШКОЛАМА И ЗАНИМАЊИМА	
16. ПОВЕЗИВАЊЕ ОБЛАСТИ РАДА СА ЗАНИМАЊИМА	
17. ПУТЕВИ ОБРАЗОВАЊА И КАРИЈЕРЕ	

18. ПОШТУЈЕМО РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ У ПРОФЕСИОНАЛНОМ И ПРИВАТНОМ ЖИВОТУ	
19. ПРИПРЕМА ЗА ИНТЕРВЈУ	
20. СПРОВОЂЕЊЕ ИНТЕРВЈУА	
21. ПРИПРЕМА СУСРЕТА СА ПРЕДСТАВНИЦИМА/ЦАМА ЗАНИМАЊА У НАШОЈ ШКОЛИ	
22. ПРЕДСТАВНИЦИ/ЦЕ ЗАНИМАЊА У НАШОЈ ШКОЛИ	
23. ОСВРТ НА РЕЗУЛТАТЕ ИНФОРМИСАЊА	
САДРЖАЈ УЧЕЊА 4: Реални сусрети	2
24. ПОСЕТА СРЕДЊОЈ ШКОЛИ	
25. ПОСЕТА ПРЕДУЗЕЋУ/УСТАНОВИ/ОРГАНИЗАЦИЈИ/ШКОЛИ	
26. ЕВАЛУАЦИЈА ПРОГРАМА ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ ЗА VII РАЗРЕД	1
	29+15

ПРОГРАМ РАДА ЗА VIII РАЗРЕД

VIII РАЗРЕД	БРОЈ ЧАСОВА
1. ПРЕДСТАВЉАЊЕ ПРОГРАМА И ПОРТФОЛИЈА ЗА VIII РАЗРЕД	1
САДРЖАЈ УЧЕЊА 1-САМОСПОЗНАЈА	6
2. ГРАФИКОН ИНТЕРЕСОВАЊА	
3. У СВЕТУ ВРЛИНА И ВРЕДНОСТИ	
4. САМОСПОЗНАЈА – ТО САМ ЈА	
5. КАКАВ/КАКВА САМ НА ПРВИ ПОГЛЕД	
6. МОЈА ОЧЕКИВАЊА	
7. МОЈА ОЧЕКИВАЊА – КОЛАЖ – РАД СА УЧЕНИЦИМА/ЦАМА И РОДИТЕЉИМА/СТАРАТЕЉИМА	
САДРЖАЈ УЧЕЊА 2 И 3: Информисање и истраживање могућности школовања и каријере Упознавање са понудом информација и њиховим прибављањем, селекцијом и обрадом	14
8. СЛИКА САВРЕМЕНОГ СВЕТА РАДА И КЉУЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ ЗА ЗАНИМАЊА	
9. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛИ У СРЕДЊИМ ШКОЛАМА	
10. МРЕЖА СРЕДЊИХ ШКОЛА	
11. ЗАХТЕВ И ЗАНИМАЊА – ОДГОВАРАЈУЋЕ СПОСОБНОСТИ И КОНТРАИНДИКАЦИЈЕ	
12. САЗНАЈЕМ ПРЕКО ИНТЕРНЕТА КУДА ПОСЛЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ	
13. ПУТЕВИ ОБРАЗОВАЊА И КАРИЈЕРЕ	
14. ПРИПРЕМА И СПРОВОЂЕЊЕ ИНТЕРВЈУА	
15. ОПИС ЗАНИМАЊА ПОМОЋУ МАПЕ УМА	
16. КРИТЕРИЈУМ ЗА ИЗБОР ШКОЛЕ	
17. ПОШТУЈЕМО РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ ПРИ ИЗБОРУ ЗАНИМАЊА	
18. ИСПИТИВАЊЕ СТАВОВА- РАДНИ УЧИНАК И ДОХОДАК	
19. ИЗБОР ЗАНИМАЊА И ПРИХОДИ	
20. ОРИЈЕНТАЦИЈА СТВАРА ЈАСНУ СЛИКУ	
21. ОПИС ЗАНИМАЊА УЗ ПОМОЋ МАПЕ УМА НА РОДИТЕЉСКОМ САСТАНКУ	
САДРЖАЈ УЧЕЊА 4: Реални сусрети	5
22. ПРИПРЕМА ЗА РЕАЛНЕ СУСРЕТЕ	
23. УЧЕЊЕ ПУТЕМ РЕАЛНИХ СУСРЕТА	
24. ДОКУМЕНТАЦИЈА ЗА РЕАЛНЕ СУСРЕТЕ	

25. РЕФЛЕКСИЈА О УЧЕЊУ У ОКВИРУ РЕАЛНИХ СУСРЕТА	
САДРЖАЈ УЧЕЊА 5: Одлука	
26. ОБУКА ЗА КОНКУРИСАЊЕ	8
27. НА РАЗГОВОРУ У ПРЕДУЗЕЊУ	
28. ПРЕДУЗЕТНИШТВО	
29. МОЈА ОДЛУКА О ШКОЛИ И ЗАНИМАЊУ	
30. САВЕТОДАВНИ РАД	
31. МОЈИ РОДИТЕЉИ/СТАРАТЕЉИ-МОЈА ПОДРШКА НА ПУТУ ДО ОДЛУКЕ- РАД СА РОДИТЕЉИМА/СТАРАТЕЉИМА И УЧЕНИЦИМА/ЦАМА	
	34+15

Програм здравствене заштите

Здравствена заштита ученика је дуг и континуиран процес оспособљавања ученика за активну бригу о властитом здравственом развоју. У том процесу учествују родитељи, наставници, психолози и здравствени радници.

Здравствена превенција у васпитно – образовном раду биће спровођена кроз редовну наставу, обавезне и изборне предмете као што су физичко васпитање, природа и друштво, биологија, домаћинство, грађанско васпитање, као и кроз часове одељенске заједнице, према напред датом плану, кроз рад Тима за заштиту деце/ученика од насиља. Школа кроз редовну сарадњу са Домом здравља из Малог Зворника редовно организује систематске прегледе ученика, што ће бити пракса и у предстојећој школској години. Што се тиче менталнохигијенске здравствене заштите ученика, предвиђени су часови одељенске заједнице које ће спроводити одељенске старешине и школски психолог.

Циљ:

Унапређење и неговање здравих стилова живота, стимулисањем физичке активности, правилне уравнотежене исхране, здравог душевног развоја и избегавање понашања штетног по здравље.

Задаци:

-Редовна контрола и превентивни прегледи ради спречавања и раног откривања поремећаја и болести.

-Рад на унапређењу и очувању здравља, развијање осећаја одговорности за своје здравље у циљу правилног психосоцијалног раста и развоја.

План рада здравствене заштите ученика

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1.Израда плана активности	Директор, представници Дома здравља,	
2.Сарадња са „Домом здравља“ у М. Зворнику)	Директор, психолог	

Спровођење обавезне вакцинације деце узраста од 7 година (први разред) у циљу спречавања и ширења инфективних болести -Вакцинација ученика против Хепатита Б (II круг) -Вакцинација ученика против Хепатита Б (III круг) -Вакцинација ученика против (Di-Te Pertusis) (Revactinatio) -Вакцинација против Хепатита Б (први круг) Спровођење редовних систематских прегледа ради праћења раста и развоја ухрањености и здравственог стања као и раног откривања поремећаја здравља школске деце -Систематски прегледи трећег и петог разреда -контролни прегледи другог, четвртог и осмог разреда -Систематски преглед ученика Обављање редовног прегледа придржавања правила личне хигијене	Директор, здравствени радник, психолог	ТОКОМ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ
3.Активности у оквиру школе	Здравствени радник, психолог, наставници, ученици	

Предавање на тему „ хигијена, пубертет, адолесценција циљна група (V и VI) разред Спровођење радионице на тему „ Заштита менталног здравља“ (циљна група ученици VII разреда) Обележавање „Светског дана борбе против дуванског дима“ (Израда паноа, приредбе, предавање) Обележавање „ Светског дана борбе против злоупотребе дрога“ (израда паноа, изложба најбољих радова) Обележавање „ Светског дана борбе против SIdе	Здравствени радник	
	Психолог, наставници, ученици	
	Наставници, ученици	
	Наставници, ученици	
	Наставници, ученици	

Програм социјалне заштите

Социјална заштита ученика је дуг и континуиран процес оспособљавања ученика за активну бригу о властитом социјалном развоју. У том процесу учествују родитељи, наставници, психолози, и социјални радници. Задатак школе је да ученицима пружи основна знања о физичком и психичком развоју, о ризицима који их могу угрозити, о заштити од тих ризика, формирање позитивног става према властитом здрављу, здрављу заједнице, о дужностима и правима која у вези с тим имају. Ови задаци ће се у школи реализовати током школске године кроз следеће активности.

Циљ:

Развијање толеранције, јачањем поверења, неговање другарства и пријатељства спречавањем понашања која нарушавају права на различитости поштовањем дечијих права.

Задаци:

- Унапредити сарадњу са културним установама и организацијама
- Укључити што више ученика у реализацију спортских активности

План рада социјалне заштите ученика

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Договор о реализацији састанака	Сви наставници	септембар
Планирање, организације спровођења културних, спортских активности	Наставници, директор, психолог, Савет родитеља	Јануар-Фебруар
Обезбеђивање подршке ученицима из породица са поремећеним социјалним	Наставници, психолог	Током школске године

односима (индивидуални разговор)		
Подршка деци из осетљивих група	Наставници, директор, психолог	По потреби
Помоћ ученицима са проблемима у понашању (асоцијативна, антисоцијативна, деликвентна понашања)	Психолог, наставници	По потреби
Хуманитарни рад за социјално угрожене (акција прикупљања материјалних и новчаних средстава)	Ученици, наставници, директор	Током школске године
Реализација спортских активности у циљу пропагирања „Ненасиља у школи.“	Директор, психолог, наставници	Током школске године
Сарадња са институцијом (Центар за социјални рад)	Психолог, директор, наставници	Током школске године
Вођење евиденције одржаних састанака	наставници	Током школске године

Програм заштите животне средине

Здрава животна средина је интерес читавог човечанства. Имајући у виду улогу школе у еколошком образовању, развијању еколошке свести и формирању позитивних ставова према природи и животној средини а поводом међународног дана заштите животне средине и упуштава Министарства просвете Школа планира различите активности којима ће се ученици упутити у област еколошког васпитања.

Циљ заштите животне средине

Унапређење система контроле квалитета живота у школи и школској околини

Задачи:

Укључивање осталих ученика у програм формирањем нових чланова еколошке патроле

Дефинисање задатака еколошке патроле у циљу одржавања школе и школске околине

Развијање осећаја одговорности и љубави према планети на којој живимо

Програм ће се остварити кроз:

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Планирање активности	Наставници, директор, психолог	Током школске године
Сарадња са Локалном самоуправом	Директор, психолог, наставници	Током школске године
Избор нових чланова еколошке патроле	наставници	По потреби
Спровођење нових акција чишћења	Наставници, ученици	Октобар-новембар
Предавања на тему заштита животне средине	Наставници,	Током школске године
Организовање наставе у	наставници	Током школске године

природи		
Спровођење акције под називом „ дрво генерације“	Наставници, ученици, директор,	Током школске године
Планирање нових радионица на тему заштита животне средине (школе и школске околине)	Наставници, психолог, чланови еко патроле	Током школске године
Разматрање шта још можемо урадити ново у нашој школи у циљу заштите животне околине	Наставници, чланови еко патроле	Током школске године
Документарни филм о природним лепотама на дан обележавања „ Светски дан планете земље“	Наставници,	Април
Презентације ученика, реферати на тему љубав према планети на којој живим. Изложба најбољих радова (најбољи радови биће награђени)	Наставници, ученици	Током школске године

Програм сарадње са локалном самоуправом

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Доношење финансијског плана	-шеф рачуноводства, директор, представници локалне самоуправе	јул, август
Сарадња са појединим ресорима Општинске управе Мали Зворник	-директор	по потреби током године
Сарадња са Канцеларијом за младе кроз пројекте које реализује Канцеларија	-директор, наставници, психолог, ученици осмог разреда	током школске године
Сарадња са ЈКП „Дрина“ , Мали Зворник у оквиру еколошких акција које се спроводе у школи	-наставници, директор, ученици	током школске године
Сарадња на заједничким и појединачним пројектима школе и општине	представници школе и општине	уколико буде прихваћених пројеката у току школске године
Сарадња са Центром за социјални рад, Мали Зворник	Психолог, директор, наставници	по потреби током школске године

Програм сарадње са породицом

Циљеви:

Стицање поверења, кроз редовну сарадњу породице и школе;
Обезбеђивање квалитетних односа између школе, породице и ученика

Задаци:

Учврстити везу породица и школа

Обезбедити информисаност родитеља о променама у образовању које се остварују у школи и код ученика.

Инсистирање на редовној, трајној и квалитетној сарадњи породице и школе.

Програм ће се остварити кроз:

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Родитељски састанак	Родитељи, наставници	Током године
Заједнички родитељски састанак	Родитељи, наставници	Током године
Индивидуална посета у оквиру отворених врата .	Родитељи, и наставници	Један дан седмично
Свечаности у школи (Дан школе, Дечија недеља, Свети Сава, прослава матуре)	Наставници, директор, психолог и остали чланови	Током школске године
Учествовање у организовању матурске вечери	Директор, психолог, Савет родитеља, наставници, родитељи	април-јун
Присуство угледним часовима	Психолог, наставници, директор, родитељи	Током школске године
Учешће родитеља у реализацији пројеката у школи	Наставници, директор, психолог	Током школске године
Учешће, подршка и сарадња родитеља у извођењу посета, излета и екскурзија	Наставници, психолог, директор, родитељи	Током школске године
Прикупљање података од родитеља/ старатеља, испитивање психосоцијалних, моторних, способности и спремности детета за полазак у први разред	Психолог, родитељи	април-јун
Пружање подршке родитељима чија су деца у акцидентној кризи	Психолог, директор, Савет родитеља	Током школске године
Заједнички састанак родитеља и ученика и	Родитељи, наставници	По потреби

наставника (ради ученика који имају три или више слабих оцена).		
Едукација родитеља- (предавање на тему о породичним односима и љубави, подршка детету)	Здравствени радник, наставници	Током школске године
Оснаживање родитеља у препознавању и подстицању изузетних способности своје деце	Психолог, директор	По потреби
Учествовање родитеља, подршка при избору будућег занимања основаца. (трибина)	Директор, психолог, Савет родитеља	април-мај
Учешће родитеља у Школском одбору, Савету родитеља Комисији за избор ученика генерације	Родитељи у школском одбору, и чланови комисије	мај-јун

Програм излета, екскурзија и наставе у природи

У току сваке школске школске године за ученике су планиране следеће:

Посете:

- библиотеци у Малом Зворнику,
- позоришне представе,
- дружење са писцима,
- ХЕ „Мали Зворник“

Излети:

- јесењи излет у оближњој околини,
- дружење са вршњацима из ИО Брасина у оквиру Дечје недеље,
- пролећни излет у оближњој околини
- ђачке екскурзије:

Екскурзије:

За ученике од I до VI разреда су планиране једнодневне екскурзије. План истих доноси комисија, а релацију бирају и сагласност дају родитељи на Савету родитеља.

За VII и VIII разред предвиђене су једнодневна, дводневна и тродневна екскурзија. План истих доноси комисија, а релацију бирају и сагласност дају родитељи на Савету родитеља.

Часови у природи:

- по потреби ће бити реализовани поједини наставни часови у непосредној околини;
- организација Амбијенталне наставе у сарадњи са школама у Општини Мали Зворник

Настава у природи:

За ученике од I до IV разреда је планирана настава у природи у трајању од 1 до 7 дана. План доноси стручно веће разредне наставе, а одредиште бирају и сагласност дају родитељи на Савету родитеља.

Програм рада школске библиотеке

Циљ рада школског библиотекара

Стручни сарадник – школски библиотекар, својим стручним ангажовањем, доприноси остваривању и унапређивању образовно-васпитног рада у основној школи, реализујући програм рада прилагођен наставним плановима и програмима. Програм рада школског библиотекара обухвата задатке и послове из области образовања и васпитања, као и библиотечко-информационе послове из домена културних и уметничких аспеката образовања. Он подстиче промовисање читања и самосталност ученика у учењу, даје свој пун допринос развоју информационе писмености (медијске и информатичке) за ученике и наставнике, остварује сарадњу и заједничко планирање активности наставника, школског библиотекара и локалне самоуправе, приступ ка њима, што омогућава ученицима да овладају вештинама налажења и критичког процењивања датих информација и перманентност учења током читавог живота.

Задаци

Школски библиотекар, реализовањем задатака и послова из области образовања и васпитања, као и библиотечко-информационих из домена културних активности школске библиотеке, доприноси унапређивању свих облика и подручја рада, тако што учествује у пословима планирања, програмирања, организовања, унапређивања рада школе, односно целокупног образовног процеса, као члан школских тимова има задатке:

- развијања и неговања навике читања и коришћења библиотеке код ученика и наставника,
- развијања и промовисања правилне употребе свих облика извора информација,
- стварања услова за интердисциплинарни приступ настави и електронском учењу,
- мотивисања за учење и подстицање на оспособљавања за самостално учење и образовање током целог живота,
- сарадње са наставницима, ученицима и њиховим родитељима,
- праћења и подстицања развоја ученика у индивидуалним способностима и њиховим склоностима ка интелектуалном, емоционално-социјалном и сваком другом професионалном развоју,
- пружања помоћи обдареним ученицима при налажењу и избору одговарајуће литературе, а посебно ученицима који имају тешкоће у учењу и раду, али и оним ученицима који живе у тежим социјалним приликама, сарађујући са њиховим родитељима,
- стварања услова за што непосреднији и једноставнији приступ библиотечком фонду и расположивим изворима информација, и развијање индивидуалне стваралачке способности и креативности код ученика,
- вођења аутоматизованог библиотечког пословања (инвентарисање и сигнирање, каталогизација, класификација библиотечке грађе и други послови),
- коришћење савремених облика и метода рада са ученицима,
- заштита и чување библиотечко-медијатичке грађе и периодична ревизија фонда.

Годишњи план рада библиотекара

Образовно-васпитна делатност

Програмски садржаји

- планирање активности у раду са ученицима;
- упознавање ученика са радом библиотеке;
- упознавање ученика са врстама библиотечке грађе и оспособљавање за самостално коришћење књига, часописа, енциклопедија...;

- реализација часова библиотекарства;
- вођење библиотекарске секције;
- промоција читања и развијање читалачких способности ученика кроз школски пројекат Читање је забава;
- пружање помоћи ученицама при избору литературе и некњижне грађе;
- подстицање интересовања за читање књига и коришћење библиотечке грађе;
- развијање информационе писмености и формирање навика за самостално налажење информација;
- помоћ ученицима у оспособљавању за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању и свакодневном животу;
- подстицање развоја мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, учење и образовање током целог живота (препоручивање текстова за читање и разговор о прочитаним текстовима);
- упутства за писање реферата и самосталних радова, израда плаката и презентација;
- педагошка помоћ при реализацији наставних садржаја и ваннаставних активности;
- обележавање важних дана, догађаја, годишњица (Месец књига, Дечија недеља, Дан школе, прослава Школске славе, ...);
- развијање навика за чување, заштиту и руковање књижном и некњижном грађом;

Сарадња са наставницима, психологом, директором и родитељима

- набавка и коришћење књижно-библиотечке грађе за наставнике и стручне сараднике;
- информисање стручних већа, стручних сарадника и директора о набавци стручне и педагошко-психолошке литературе;
- сарадња у вези са посетом Сајму књига, информисање о набавци књига на Сајму;
- сарадња на развоју информационе и информатичке писмености, развијањем „истраживачког духа“ код ученика и упућивањем да буду критични и креативни корисници информација - заједнички рад са наставницима и педагогом на планирању и реализацији школских пројеката;
- сарадња са наставницима у планирању часова тематске наставе;
- тимски рад са наставницима у изради оперативних планова и проналажењу информација за реализацију наставног плана и програма;
- рад у школским тимовима;
- присуство седницама стручних већа ушколи;
- присуство седницама наставничког већа;
- сарадња са родитељима.

Библиотечко-информациона делатност

- израда годишњег плана и програма рада библиотекара
- уређење простора библиотеке
- систематско информисање ученика и запослених о новим књигама, листовима, часописима;
- припремање паноа и тематских изложби о појединим издањима, ауторима, акцијама, јубилејима, важним данима и догађајима и слично;
- припремање писмених и усмених приказа књига, периодике и друге књижне и некњижне грађе;
- израда статистике коришћења фонда (месечна и годишња);
- упис ђака првака у библиотеку;
- сређивање и естетско уређење библиотеке;
- сређивање књига на полицама
- сређивање ознака на полицама;

- израда извештаја о раду школске библиотеке и библиотекара,
- припремање и организовање прославе важних годишњица у вези са школом
- организовање књижевних сусрета;

Најважнији циљ рада школске библиотеке и библиотекара је подстицање читања и развијање информационе писмености. Читање и разумевање прочитаног су основни услови за успешан процес учења у школи. Зато је важно развијати читалачке вештине ученика, подстицати ученике на читање из забаве и задовољства и развијати естетске вредности. Информациона писменост подразумева разумевање потребе за информацијом, проналажење одговарајуће информације и правилну употребу информације из различитих извора информација. Ученици се уче да користе различите изворе информација и знања, да се сналазе у библиотеци.

Сарадњом наставника и библиотекара омогућава се повезивање наставних садржаја више предмета у подручју читалачке и информационе писмености кроз различите активности: реализација заједничког часа, планирање и реализација часова тематске и пројектне наставе, организовање радионица.

Ради подстицања личног, професионалног и социјалног развоја ученика библиотекар сарађује са наставницима у организовању програма/активности за развијање социјалних вештина, промовисање здравог стила живота, промовисање заштите човекове околине и подстицање професионалног развоја ученика, као и у организовању превентивних активности које доприносе безбедности у школи.

Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану

Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану налазе се као прилог у Годишњем плану рада школе.

Програм безбедности и здравља на раду

Правилник о безбедности и здрављу на раду дел.бр. 458 од 23.10. 2007. године и Правилник о заштити и безбедности ученика ОШ „Браћа Рибар“ 19.02.2010. године.